

Pro HIC

Probleemgericht werken
aan High Impact Crime

Een handreiking voor
gemeenten, politie en OM
www.ProHIC.nl

Inhoud

	Voorwoord	5
	Stappenschema lokale aanpak HIC	7
1	Inleiding	9
1.1	High Impact Crime: watis het?	9
1.2	Doelgroep: voor wie is deze handreiking?	11
1.3	Informatiegestuurde Veiligheidszorg (IVZ): dat doen we samen!	11
1.4	Centrale rol voor de lokale driehoek	13
2	Signalering en prioritering	15
2.1	Inleiding	15
2.2	Wie en hoe: het proces	15
2.3	Politiegegevens	16
2.4	... en hoe ernstig is het?	17
2.5	De driehoek bepaalt	17
2.6	Projectgroep	17
2.7	Een toegift: bredere prioriteitstelling	18
3	De rol van burgers en instellingen/bedrijven	19
4	Opstellen van een plan van aanpak	21
4.1	Inleiding	21
4.2	Focus: waar het meeste fruithangt, is het voor iedereen het makkelijkste plukken	22
4.3	Problemen in kaart brengen	22
4.3.1	Criminaliteitsdriehoek	23
4.3.2	Gouden W's	23
4.4	Doelen bepalen	25
4.5	Maatregelen bepalen	26
4.6	Maatregelen ordenen	27
4.7	Randvoorwaarden bepalen	28
4.8	Evaluatie bepalen	28
4.9	Gaat dit werken?	30
4.10	Resultaat: een gezamenlijk plan van aanpak	30
5	Praktijkvoorbeelden	33
5.1	Succesvolle aanpak woninginbraak in Gouda	33
5.2	Succesvolle dadergerichte aanpak: Top (600)	33
5.3	Probleemgerichte aanpak jeugdnetwerk Beresteinlaan	34
5.4	Landelijke aanpak overvallen	34
5.5	Politiekeurmerk Veilig Wonen	35

Bijlagen		37
Bijlage 1	Definities woninginbraak, straatroof en overval	38
Bijlage 2	Daling criminaliteit	38
Bijlage 3	Handreiking ProHIC	38
Bijlage 4	SARA aanpak	39
Bijlage 5	Informatiegestuurde Veiligheidszorg (IGV)	40
Bijlage 6	Samenwerking	41
Bijlage 7	Integraal Veiligheids Beleid (IVB)	41
Bijlage 8	Informatiegestuurde Politie (IGP)	42
Bijlage 9	Gebiedsscan	42
Bijlage 10	Triangulatie	43
Bijlage 11	Hotspots	44
Bijlage 12	Criminaliteits Anticipatie Systeem (CAS)	44
Bijlage 13	Meewegen ernst HIC	45
Bijlage 14	Trechter effect	46
Bijlage 15	VeiligheidsMonitor (VM)	47
Bijlage 16	Handleidingen burgerparticipatie	48
Bijlage 17	Betrekken burgers bij besluitvorming	48
Bijlage 18	Adviseren burgers preventieve maatregelen	48
Bijlage 19	Voorbeeld burgers informeren	49
Bijlage 20	Criminaliteitsdriehoek	50
Bijlage 21	Voorbeeld toepassing W's	52
Bijlage 22	Meer ideeën over schouwen	53
Bijlage 23	Voorbeeld formuleren van doelen	54
Bijlage 24	Kennisbanken	55
Bijlage 25	HIC-preventiewijzer	55
Bijlage 26	Evidence Based	56
Bijlage 27	De twee dimensies van de criminaliteitsmatrix	56
Bijlage 28	Eenvoudig proces evaluatie formulier (PEF)	57
Bijlage 29	Effectevaluatie	58
Bijlage 30	Mogelijke vragen procesevaluatie	58
Bijlage 31	Voorbeeld Aanpak woninginbraak Gouda	63
Bijlage 32	Voorbeeld Dordrecht	65
Bijlage 33	Voorbeeld Amsterdam Top 600	65
Bijlage 34	Voorbeeld Harde kern	67
Bijlage 35	Voorbeeld Aanpak jeugdnetwerk Beresteinlaan	68
Bijlage 36	Voorbeeld Aanpak overvallen	70
Bijlage 37	Voorbeeld Keurmerk veilig wonen Alkmaar	72
Bijlage 38	Literatuurlijst	75
Colofon		83

Voorwoord

Inbraken, overvallen en straatroven zijn ernstige feiten met grote gevolgen voor de slachtoffers. Dit soort High Impact Crime (HIC) werkt ontwrichtend en jaagt ook het onveiligheidsgevoel in de samenleving op. Er moet dus iets aan gedaan worden en daarin spelen politie, gemeenten en openbaar ministerie (OM) een belangrijke rol.

Maar ook samenwerking met bewoners en ondernemers is essentieel. Zij zitten niet alleen met de ellende, maar weten ook als beste wat er speelt in de buurt, of in de winkelstraat en op het bedrijventerrein. Het zijn, met de driehoek politie-gemeente-OM, de specialisten die lokaal kunnen nagaan wat precies het probleem is en hoe dat probleem het beste kan worden aangepakt.

Deze aanpak is bewezen effectief: in de afgelopen jaren zijn inbraken, straatroven en overvallen flink verminderd. We zijn dus op de goede weg. Maar die trend kan zo maar weer veranderen en bovendien zijn de problemen op sommige plekken en in sommige buurten helemaal niet minder geworden. We mogen daarom zeker nog niet tevreden achteroverleunen en overgaan tot de orde van de dag. High Impact Crime blijft aandacht vergen.

Deze handreiking geeft op een praktische wijze aan hoe we samen – politie, gemeente, OM, bewoners en ondernemers – iets kunnen doen aan High Impact Crime. Dat begint altijd met een goede, degelijke analyse en gezamenlijke vaststelling van wat nu precies het probleem is ter plekke. Alleen zo wordt de op zo'n analyse gebaseerde gezamenlijke aanpak effectief. We bevelen deze handreiking van harte aan. Samen krijgen we High Impact Crime klein en houden we het er onder.

Jaap de Waard
Ministerie van Justitie en Veiligheid
(lid advisory board van het EU project www.cuttingcrimeimpact.eu)

Stappenschema lokale aanpak HIC

1 Signalering en prioritering

Signalering van HIC-problemen:
via mogelijke infobronnen van politie: gebiedsscan, CAS, Early warning systems.
Via Gemeente:
Whatsapp BuurtPreventie, Buurtcomités, Bewonersenquête

Notitie voor driehoek met omvang, ernst en onrust en voorstel voor projectgroep en projectleider (van gemeente of politie)

Goedkeuring notitie door driehoek

Actoren

- Gemeente; medewerker OOV/onderzoeker
- Politie; operationeel analist

Actoren

- Gemeente; medewerker OOV/onderzoeker en check hoofd OOV
- Politie; operationeel analist en check door teamchef

Actoren

- Driehoek:
- Gemeente; burgemeester
 - Politie; teamchef
 - OM; gebiedsofficier

2 Opstellen plan van aanpak

Focus / problemen in kaart brengen

Met behulp van Criminaliteitsdriehoek en de Gouden W's

Actoren

- Gemeente; medewerker OOV/onderzoeker
- Politie; operationeel analist

Doelen bepalen

Actoren

- Projectgroep met vertegenwoordigers van gemeente, politie en OM plus andere stakeholders

Maatregelen bepalen en ordenen

Actoren

- Projectgroep

Randvoorwaarden bepalen

Actoren

- Projectleider
- Projectgroep
- Driehoek: gemeente; burgemeester, politie; teamchef, OM; gebiedsofficier

Evaluatie bepalen

Actoren

- Projectleider
- Check door projectgroep

Gaat dit werken?

Actoren

- Driehoek

Resultaat: gezamenlijk plan van aanpak

Actoren

- Projectleider
- Driehoek

1 Inleiding

- High Impact Crime (HIC) als probleem dat een aanpak vereist
- Wie geven die aanpak vorm, op welke wijze en hoe komen we samen tot uitvoering?

1.1 High Impact Crime: wat is het?

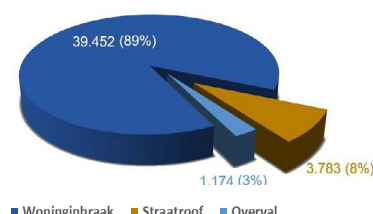
High Impact Crime, afgekort als HIC, zijn delicten die een grote impact hebben op het slachtoffer en vaak ook op zijn of haar directe omgeving. HIC zorgt¹ niet alleen voor materiële schade en/of letsel bij het slachtoffer (objectief slachtofferschap), ook angstgevoelens en angst voor herhaling (subjectief slachtofferschap) zijn vaak het gevolg. Kortom, HIC is van invloed op het veiligheidsgevoel in de maatschappij, en daarmee op het vertrouwen van de burger in de maatschappij en overheid in het algemeen en het vertrouwen in politie en justitie in het bijzonder. Dat maakt dat de aanpak van HIC een duurzaam karakter moet hebben. Bij HIC gaat het vooral om het volgende trio (Definities: zie bijlage 1; B1):

- **Woninginbraak**
- **Straatroof**
- **Overval**

Soms schaarst men meer delicten onder HIC, zoals 'excessief geweld',² en in Europa hanteert men soms een nog bredere definitie.³ Een andere of bredere definitie van HIC kan lokaal nuttig of nodig zijn, maar we zullen ons in deze handreiking concentreren op de praktische lokale aanpak van de drie genoemde delicten: woninginbraak, straatroof en overval.

De door de politie geregistreerde aantallen voor 2019 geven een beeld van de omvang van de drie HIC-problemen:

Delict	Aantal	%
Woninginbraak	39.452	(89%)
Straatroof	3.783	(8%)
Overval	1.174	(3%)
HIC totaal (2019)	44.409	(100%)

Deze gegevens komen uit het voor iedereen vrij toegankelijke dataportaal van de politie (<https://data.politie.nl/#/Politie/nl/>; zie hoofdstuk 2).

Vergeleken met 20 jaar terug is het aantal door de politie **geregistreerde misdrijven enorm teruggelopen (B2)**.

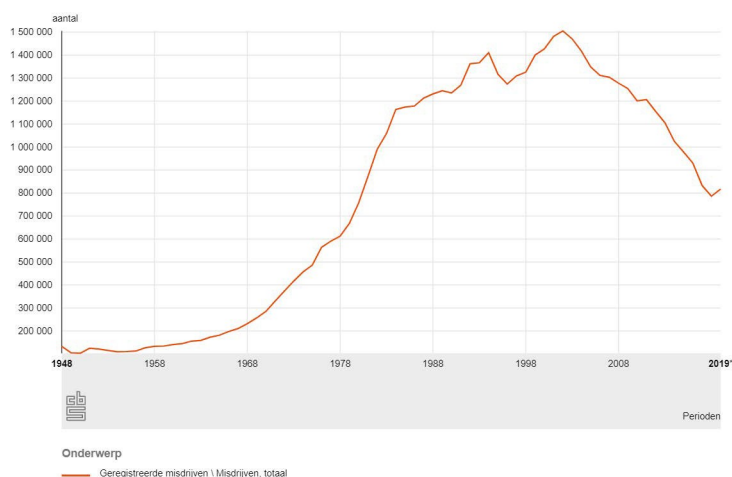
¹ We gebruiken de term HIC in enkelvoud.

² "Overvallen, straatroven, excessief geweld en woninginbraken zijn high impact crimes die een grote en soms blijvende impact hebben op slachtoffers, familie en andere betrokkenen." Hier wordt dus 'excessief geweld' ook bij HIC genoemd (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2018).

³ Op Europees niveau spreekt men over High Impact Petty Crime; een combinatie van veel voorkomende criminaliteit en HIC. In het EU-project Cutting Crime Impact (CCI) - waar deze handreiking deel van uitmaakt - heet het: "Petty crime is designated 'high impact' due to: (a) sheer number or 'volume'; (b) impact on victims; or (c) impact on wider society in terms of economic costs, undermining community cohesion or fostering feelings of insecurity. CCI will support LEAs and policymakers in addressing a number of high impact petty crimes including: physical and sexual assault; robbery; burglary; and vandalism. Additionally, CCI will help them understand and mitigate citizens' feelings of insecurity."

Door de politie geregistreerde misdrijven totaal 1948-2018

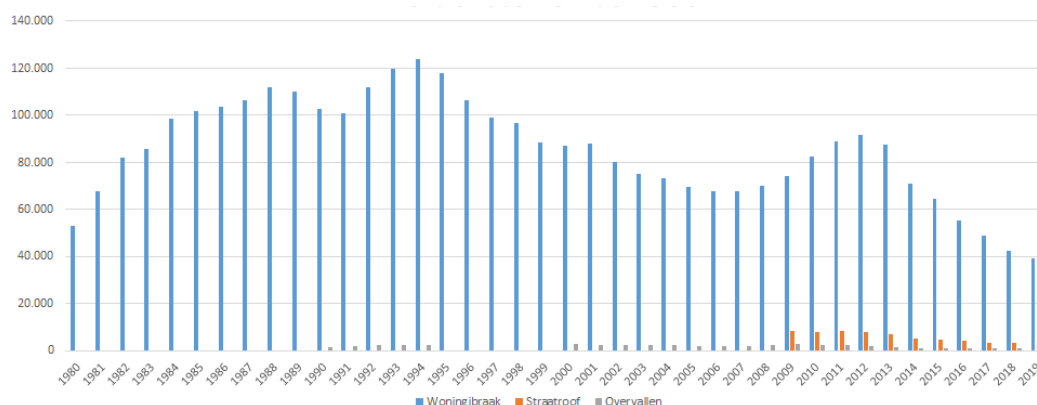
Geregisteerde criminaliteit; tijdreeks vanaf 1948

De daling

Een vergelijkbare daling zien we terug bij de High Impact Crime, waarbij we overigens ook zien dat de woninginbraken landelijk de bulk van het HIC-probleem vormen.

HIC-delicten sinds 1980

Zo vonden er begin/medio jaren 90 van de vorige eeuw nog meer dan 120.000 woninginbraken plaats. We zijn dus op de goede weg en daar hebben velen – waaronder bijvoorbeeld de taskforce HIC – aan bijgedragen.⁴ Nu doorzetten is dus belangrijk en daarbij is het nodig het HIC-probleem te blijven monitoren en veranderingen te signaleren. Een daling wordt vaak weer gevolgd door een nieuwe stijging, of er kunnen veranderingen optreden die ook ongewenst zijn (minder woninginbraken, maar meer woningovervallen). De HIC-aanpak lokaal ‘duurzaam werkend krijgen’ vergt dus een continue aanpak, waarbij we de HIC-temperatuur lokaal meten en als HIC weer opklaait gelijk actie ondernemen.

Daarbij komt dat het probleem landelijk weliswaar afneemt, maar die afname zien we niet in het hele land. Er zijn nog steeds zorgwekkende concentraties. Alle reden dus om het probleem gericht aan te pakken.⁵ Deze handreiking (B3) brengt de kennis en ervaringen op het gebied van HIC nationaal en internationaal bij elkaar, om de daling ook de komende jaren te helpen doorzetten; een duurzame afname van HIC.

⁴ Zie ook: <https://beveiligingnieuws.nl/achtergrond/terugblik-op-tien-jaar-succesvolle-aanpak-high-impact-crime>. Overigens blijken hier ook andere aanpakken effectief, zoals opname van ‘inbraakwerendheid’ in de Nationale Bouwregelgeving (-25%! Zie Van Ours & Vollaard, 2011), het Politie Keurmerk Veilig Wonen en het Keurmerk Veilig Ondernemen.

⁵ Zie ook: <https://ccv-secondant.nl/platform/article/het-wordt-veilig-in-nederland-maar-niet-overal>.

1.2 Doelgroep: voor wie is deze handreiking?

Deze handreiking laat zien hoe High Impact Crime in Nederland op lokaal niveau aangepakt kan worden door politie, gemeente en het Openbaar Ministerie (OM) in samenwerking met burgers en instellingen/bedrijven.⁶ Doelgroep voor deze handreiking is een vitale coalitie⁷ van de lokale driehoek – de burgemeester, politieleiding en OM met hun ambtelijke ondersteuners en uitvoerders.⁸ Ook instellingen en burgers uit het maatschappelijk middenveld, waarmee bij de aanpak van HIC nauw wordt samengewerkt, kunnen van de handreiking gebruik maken.⁹ Deze handreiking richt zich vooral op de mensen die met het ene been in de uitvoering staan en met het andere been in beleid.

1.3 Informatiegestuurde Veiligheidszorg (IVZ): dat doen we samen!

Vooral de sprong van signalering en analyse (wat speelt er?), via actie (wat doen we daar aan?), naar evaluatie (wat hebben we bereikt?) willen we met deze handreiking ondersteunen: hoe kan je lokaal op basis van een goed gefundeerde signalering en analyse samen met verschillende partijen – gemeente, politie, OM, burgers/instellingen/bedrijven – tot slimme, intelligente¹⁰ actie komen? In Angelsaksische landen spreekt men hier van de **SARA aanpak (B4)** (Eck & Spelman, 1987):

1. Scanning
2. Analysis
3. Response
4. Assessment.

Bij deze SARA-aanpak wordt (1) breed gekeken naar signalen: ¹¹ wat speelt er op het terrein van criminaliteit (waaronder HIC) en onveiligheid (scanning). Na prioritering volgt een (2) diepte-analyse om oorzaken en achtergronden beter te begrijpen (analysis). Daarna (3) kan samen met andere betrokkenen (stakeholders) gezocht worden naar oplossingen en maatregelen: er wordt een plan van aanpak gemaakt en dat wordt uitgevoerd (response). Tot slot (4) wordt bekeken wat er gedaan is en of, en in hoeverre, de genomen maatregelen succesvol zijn geweest (assessment). Wij volgen in deze handreiking een vergelijkbare aanpak waarbij we niet spreken over scanning, maar over signalering, en waarbij we de analyse- en responsstap samen nemen als het 'opstellen van een plan van aanpak'. Analyse en respons/implementatie zien we dus nadrukkelijk als een eenheid. Assessment heet hier gewoon 'evaluatie'. Onze aanpak in deze handreiking is identiek aan SARA.

⁶ Dat gaat om individuele burgers, of om samenwerkende burgers in bijvoorbeeld een buurt- of wijkvereniging. Bij instellingen gaat het bijvoorbeeld om lokaal welzijnswerk, scholen en woningcorporaties en bij het bedrijfsleven gaat het om winkeliersvereniging tot in een KVO samenwerkende bedrijven op een bedrijfsterreinen.

⁷ Voor een vitale coalitie zijn vijf voorwaarden nodig, stelt Dominic Schrijer (wethouder Rotterdam, Burgemeester Zwijndrecht en commissaris bij woningcorporaties): urgentie om het probleem aan te pakken, een gedeelde visie over de toekomst, ruimte voor pioniers én mensen die verbinden, bestuurders die rugdekking geven aan de pioniers en, tot slot, voldoende geld en menskracht (bron: <https://www.vtw.nl/nieuwsbrief/155/artikel/1210>).

⁸ Afdeling OOV, teamchefs, operationele specialisten en experts van de politie, (gebieds)officiërs van justitie.

⁹ Hiermee zijn de belangrijkste spelers – in jargon: stakeholders – benoemd, maar zij werken natuurlijk allemaal ook weer samen met anderen. De namen en functies van al die anderen verschillen per gemeente, eenheid/district, arrondissement of soms zelfs per wijk: ondersteuners, themahouders, operationele specialisten, analisten, medewerkers, collega's ... of welke naam ze ook mogen hebben.

¹⁰ Bij de politie spreekt men hier van 'intelligence'.

¹¹ We gebruiken het goede Nederlandse woord 'signalering' in plaats van 'scanning'. Overigens werd het begrip signalering ook al gebruikt in een Nederlandse methode die al zes jaar voor SARA toegepast werd. Nederland slaat namelijk als vroege vogel internationaal geen gek figuur bij de aanpak van criminaliteit. Al midden jaren 70 van de vorige eeuw brak – mede naar aanleiding van een advies van de Recherche Advies Commissie – het besef door dat de aanpak van criminaliteit breder vormgegeven moest worden. "Immers, het voorkomen van misdrijven is niet alleen een zaak van de politie, maar ook van u! En onder 'u' verstaan we dan elke individuele burger en – omdat mensen samenwerken, zich verenigen en organiseren – ook de groepen, instanties, verenigingen, organisaties en instellingen waar 'u' deel van uitmaakt" (LBVM, 1982). Deze aanpak kreeg al in 1981 als eerste vorm in de Oriënteringsnota Voorkoming Misdrijven waar men uitgebreid in ging op een stappenmethode vergelijkbaar met de SARA-aanpak en de modellen die we hier ook bespreken (IVZ, IVB, IGP). Zie hoofdstuk 2 en bijlage 32 in: https://www.researchgate.net/publication/341179784_Orienteringsnota_Voorkoming_Misdrijven. Zie voor een overzicht van de hobbelige weg die verder gevolgd werd – de Rocky Ride van preventie in Nederland – https://www.researchgate.net/publication/312864886_18_Safeguarding_Sustainable_Crime_Prevention_The_Rocky_Case_of_the_Netherlands.

Samen

Bij elke stap is het belangrijk dat politie, gemeente en OM met burgers en instellingen/ bedrijven samen aan de slag gaan. Daarom gaan we hier uit van een samenwerkingsmodel dat we **Informatiegestuurde Veiligheidszorg (B5)** noemen.¹² Integraal werken loont. Zo hebben bijvoorbeeld gemeenten vaak onderzoeksafdelingen, of besteden ze onderzoek uit op het gebied van veiligheid, en zijn ze ook betrokken bij maatregelen om HIC aan te pakken. BOA's¹³ kunnen worden ingezet bij het signaleren van situaties die gelegenheid bieden tot het plegen van criminaliteit. Ook het door de gemeente gefinancierde jongerenwerk en de jeugdzorg kunnen er toe bijdragen dat risicojongeren op het rechte pad blijven (onderwijs, werk en vrije tijdsbesteding).

Als het gaat om preventieve maatregelen die woninginbraak tegengaan, spelen bijvoorbeeld woningbouwcorporaties een belangrijke rol, en niet te vergeten de bewoners zelf. In het geval van overvallen op bedrijven/instellingen speelt het lokale bedrijfsleven natuurlijk een belangrijke rol, al zou het alleen maar zijn omdat bedrijven weer heel andere middelen – denk aan particuliere beveiligingsdiensten – kunnen inzetten. Dat 'samen aan de slag gaan' klinkt logisch en simpel, maar blijkt in de praktijk vaak niet zo eenvoudig. Het gaat immers om verschillende stakeholders die deels andere belangen en interesses hebben en die een andere bedrijfscultuur en organisatiestructuur kennen. Het zijn verschillen die **samenwerking (B6)** in de weg kunnen zitten.

Beschikbare kennis

Wat ook nog wel eens vergeten wordt, is dat er in de afgelopen decennia veel kennis en ervaring is opgedaan met de aanpak van criminaliteit en onveiligheid in het algemeen, en met HIC in het bijzonder. Het aantal aanpakken van HIC is in Nederland nu al enorm en blijft groeien: van de Top600-aanpak tot de aanpak van straatroof van maaltijdbezorgers, en van bodycams tot 'boefproof'. Op de site van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) vinden we alleen al voor HIC rond de 300 preventieve maatregelen en projecten (<https://hetccv.nl/onderwerpen/high-impact-crimes/hic-preventiewijzer/>) die rijp en groen door elkaar staan.

De aanpak kan vaak beter onderbouwd worden op grond van eerdere/andere ervaringen die degelijk geëvalueerd en onderzocht zijn. We weten namelijk uit, overigens vaak buitenlandse, evaluaties vrij goed wat wel en wat niet werkt. Deze kennis is ook vastgelegd in de vorm van 'Kennispapieren' die door Jaap de Waard (ministerie van Justitie en Veiligheid vanaf begin 2020) verspreid worden. We hebben deze Kennispapieren opgenomen op de website www.ProHIC.nl en zullen er vaak naar verwijzen.¹⁴

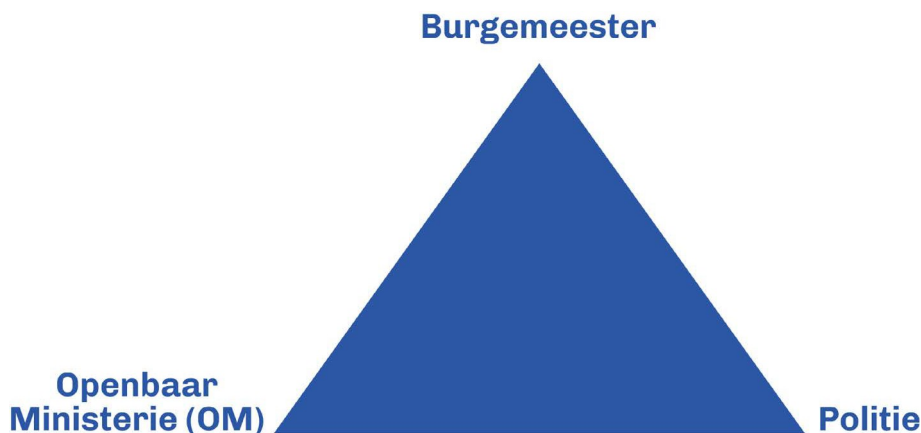
¹² Zie ook: Versteegh (2005) Informatiegestuurde Veiligheidszorg, Stichting SMVP, Dordrecht. En ook: Welten (2005): Politie in ontwikkeling : visie op de politiefunctie (p. 93).

¹³ Bestuurlijke Opsporings Ambtenaren. Zie ook Abraham & Van Soomeren, 2020.

¹⁴ Zie hier ook Kennispapier (8) Wat werkt en wat werkt niet bij het voorkomen van criminaliteit?: Een systematisch overzicht van 475 meta-evaluaties, te vinden op www.ProHIC.nl.

1.4 Centrale rol voor de lokale driehoek

Bij de aanpak van HIC is de rol van de driehoek¹⁵ cruciaal.

Burgemeester (Bm)/gemeente

Het gezag over de politie op het terrein van de openbare orde ligt bij de burgemeester, het OM gaat over de strafrechtelijke handhaving.¹⁶ De burgemeester is meestal voorzitter van de driehoek en draagt daarmee zorg voor samenhang en synergie. Hoewel de taak om de openbare orde en veiligheid te handhaven dus in belangrijke mate bij de burgemeester ligt, zijn soms ook wethouders van belang (wijkwethouder, wethouder jeugdzaken, wethouder wonen, etc.). De gemeenteraad kijkt vanuit haar controlerende taak als het hoofd van de gemeente altijd mee. De meeste gemeenten hebben voor toezicht en handhaving in de openbare ruimte BOA's in dienst.¹⁷ Gemeenten werken vanaf de jaren 90 volgens het **Integraal Veiligheids Beleid IVB (B7)**. Een kernbeleid met eigen methoden. In 2003 verscheen de VNG-methode Kernbeleid Veiligheid.¹⁸ Deze aanpak ontwikkelde zich in de jaren erna tot regulier beleid voor veel gemeenten (Politieacademie, 2013). Het gaat hier om beleidsvorming die enkele jaren vastligt (zie de formats). Ze vormen daarmee ook het kader voor een HIC-aanpak.

'De driehoek draait – naast deze gezagsrelatie – ook om samenwerking. Waar het gaat om de vraag hoe de vastgestelde doelen het beste kunnen worden gehaald of de benoemde problemen moeten worden aangepakt, is de inbreng van ieders expertise vereist. Het kan daarbij gaan om het maken van afspraken over de wijze van inzet van de drie betrokken actoren: gemeente, politie en OM. Bijvoorbeeld voor afstemming over samenwerking tussen politie, toezicht en handavingsdiensten, of voor het afspreken van handavingsarrangementen, samenwerking tussen politie en gemeente en het maken van afspraken over de inzet in de verschillende schakels in de veiligheidsketen (van preventie tot nazorg).' (Uit: Actieprogramma Lokale Besturing Politie, 2012.)

¹⁵ Het driehoeksoverleg is gebaseerd op de twee artikelen uit de Politiewet van 2012. Artikel 13: De burgemeester en de officier van justitie overleggen regelmatig tezamen met het hoofd van het territoriale onderdeel van het regionale politiekorps, binnen welks grondgebied de gemeente geheel of ten dele valt, en, zo nodig, met de korpschef, over de taakuitvoering van de politie. En Artikel 41: De regioburgemeester en de hoofdofficier van justitie overleggen regelmatig met de politiechef van een regionale eenheid. Voor meer informatie: [https://nl.wikipedia.org/wiki/Driehoek_\(overheid\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Driehoek_(overheid)).

¹⁶ Nederlands Genootschap van Burgemeesters (<https://www.burgemeesters.nl/bevoegdheden/politiewet>): De politie staat onder dual gezag: voor de handhaving van de openbare orde en voor de hulpverlening ligt het gezag bij de burgemeester en voor de strafrechtelijke handhaving ligt het gezag bij de officier van justitie. De Politiewet 2012 verplicht de burgemeester en de officier van justitie periodiek overleg te voeren met het hoofd van het territoriale onderdeel van de regionale eenheid binnen welker grondgebied de gemeente geheel of ten dele valt, zo nodig met de politiechef van een regionale eenheid. Dit is de lokale gezagsdriehoek die in de praktijk meestal de vorm krijgt op het niveau van de basiseenheid van de politie waarin de gezamenlijke burgemeesters met de officier en de districtsleiding overleggen. In de wet is echter expliciet opgenomen dat de burgemeester kan bepalen dat het driehoeksoverleg plaatsvindt op gemeentelijk niveau. Hoewel het niet in de wet is opgenomen, is de burgemeester meestal de voorzitter van het driehoeksoverleg.

¹⁷ Vooral de buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA) in domein 1 (openbare ruimte) zijn bij HIC mogelijk van belang. Landelijk zijn dat er een dikke 4000. Er zijn ook nog BOA's in het openbaar vervoer, in bos en hei (groene BOA's), in het onderwijs, bij werk/inkomen/zorg en bij de politie (generieke opsporing). Zie ook Abraham & Van Soomer, 2020.

¹⁸ Handreiking voor gemeenten - een 'methode' om te komen tot lokaal integraal veiligheidsbeleid en er als gemeente regie op te voeren.

Openbaar Ministerie/OM

Het OM heeft als hoofdtaken: leiding geven aan de politie bij het opsporen van strafbare feiten, die feiten afdoen of vervolgen en verdachten voor de rechter brengen. Het OM houdt zich dus vooral bezig met het strafrecht en is daarmee met name dadergericht en reactief/repressief. Het OM probeert wel steeds meer de samenhang met preventie te zoeken, bijvoorbeeld bij taakstraffen en andere vormen van alternatieve afhandeling.¹⁹ Ook in de Zorg- en Veiligheidshuizen speelt het OM een belangrijke rol.

Politie

De politie heeft – ondergeschikt aan het bevoegd gezag (Bm en OM) – als kerntaken het zorgen voor veiligheid (voor iedereen in Nederland), criminaliteit voorkomen en bestrijden, de openbare orde bewaken, strafbare feiten opsporen en hulp verlenen bij nood ('aan hen die dat behoeven'). Daarbij heeft de politie een signalerende en adviserende rol naar anderen toe waar het veiligheid betreft. De politie is een interventie-organisatie, waarbij de nadruk sterk ligt op 'doen' en vaak bij 'boeven vangen'. Daarbij is de gebiedsgebonden organisatie en de verbinding met de burgers heel belangrijk, onder meer door de inzet van basisteams en met name wijkagenten. In de jaren 90 is als leidend principe voor de politie de **Informatiegestuurde Politie (IGP) (B8)** geïntroduceerd. Hierin worden data, informatie, kennis en intelligence (intelligente actie) (Politieacademie, 2013) onderscheiden. Binnen IGP is een plek ingeruimd voor politiemethoden zoals de hot spotanalyses en de politie gebiedsscan die we later in deze handreiking tegen zullen komen.

Complex samenspel

Het gaat dus om drie organisaties die deels verschillende taken hebben en met elk een eigen DNA. Die verschillen zijn de kracht van integraal werken, en tegelijkertijd, juist vanwege de verschillen, is dat soms best lastig.²⁰ Deze drie organisaties doen hun werk uiteindelijk met en voor instellingen/bedrijven en burgers uit het maatschappelijk middenveld; van woningbouw- en wijkvereniging tot het welzijnswerk en lokale ondernemers. Die samenwerking in dit carré is niet altijd makkelijk, maar wel cruciaal (Chito, 2001).

¹⁹ Bijvoorbeeld: <https://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/98.071c-effectevaluatie-strafrechtelijke-opvang-verslaafden-sov.aspx>.

²⁰ Zie hier ook de ideeën van Kolb, 1984 en zie Kolb & Fry, 1975. Kolb zet vier begrippen in een samenwerkende cirkel: de doeners die de nadruk leggen op concrete ervaring opdoen, de onderzoekers die vooral reflexief observeren wat er gebeurt, de concept-denkers die tot (abstracte) aanpakken en theorieën komen en de planners, uitvinders en experimentoren die actief aan de slag gaan met innovatieve aanpakken. Het kan hierbij om mensen gaan, maar ook om de karaktereigenschappen (het DNA) van organisaties. Een belangrijke gedachte van Kolb is dat hij aangeeft dat er bij de aanpak geen goed of fout bestaat. Het is volgens hem prima om – zoals eigenlijk altijd in de leerboeken staat – eerst zorgvuldig te plannen, dan uitvoerend aan de slag te gaan (doen) en daarna te evalueren en leren wat anders/beter moet. Maar het is ook prima om te starten met het 'doen' voormits er daarna maar geëvalueerd en geleerd wordt en vervolgens tot een betere aanpak gekomen wordt.

2 Signalering en prioritering

- Maak een top 5 van wat volgens de burgers/instellingen/bedrijven, gemeente, politie en OM al langere tijd de belangrijkste criminaliteitsproblemen zijn en wat daarvan de gevolgen zijn.
- Geef globaal aan wat ten aanzien van dat probleem bereikt zou moeten worden door burgers/instellingen/bedrijven, gemeente, politie en OM.
- Kies samen een of meer van de genoemde problemen (prioritering) en analyseer die in de een volgende stap nader.

2.1 Inleiding

Dat de aanpak van HIC prioriteit kreeg, werd al in 2009 bepaald (Grapperhaus, 2019, toespraak) en sindsdien is er veel bereikt. Toch zijn de aantallen woninginbraken, overvallen en straatroven nog aanzienlijk en de gevolgen blijven ernstig. Daarnaast zien we nog steeds zorgwekkende concentraties in bepaalde buurten, op hot spots, bij (groepen) daders (veelplegers) en bij sommige slachtoffergroepen (herhaald slachtofferschap). Daarbij weten we dat vooral criminele jeugdgroepen bij deze delicten een belangrijke rol spelen.²¹ HIC is vaak een tussenstation van beginnende jeugdige daders die daarna doorgroeien naar het zware criminele circuit.

Reden genoeg om lokaal constant de signalen in de gaten te houden en soms even gas bij te geven. Wanneer geef je extra aandacht aan HIC? Dat bepaal je op basis van:

- politiegegevens over de omvang: hoe vaak gebeurt het;
- de ernst van de feiten;
- de onrust die de HIC-feiten geven.

Bij deze signalering zijn nogal wat mensen betrokken, maar formeel is hier de lokale driehoek verantwoordelijk: burgemeester, officier van justitie en basisteamchef politie. Burgers, maar ook instellingen en bedrijven, spelen hier een beperkte rol. De signalering en prioritering ligt vooral bij de driehoek.

2.2 Wie en hoe: het proces

Het antwoord op de vraag 'wat pakken we aan' wordt uiteindelijk door de lokale driehoek gegeven op basis van integrale informatieanalyse. De afweging in de driehoek wordt bij voorkeur gemaakt op basis van een notitie van de basisteamchef politie en het gemeentelijke hoofd Openbare Orde en Veiligheid (OOV).²² Daarin staat een oordeel over de HIC-situatie in de gemeente, naar plaats (wijken) en tijd (jaren/trends) en met een voorstel of advies – te accorderen door de driehoek – over wat prioriteit krijgt (welk van de drie HIC-problemen krijgt prioriteit en in welke wijken). Aansluitend, al is dit meestal niet aan de driehoek, moet de vraag beantwoord worden wie hierbij betrokken worden en welke eerste ideeën er bestaan over oplossingsrichtingen. Daarbij verdienen zaken als het te bereiken doel, de te investeren middelen (tijd/geld) en deadline al een eerste toets (zie ook Plan van Aanpak). Handig om daarbij ook een voorstel te doen voor wie de projectleider (en plaatsvervanger) wordt, voor de samenstelling van een kleine projectgroep en hoe vaak er aan de driehoek wordt gerapporteerd over de voortgang. Vaak ligt dit al in de IVB/IGP-aanpak vast en kan daarvan gebruik worden gemaakt.

²¹ Zie ook in hoofdstuk 5 de praktijkvoorbeelden Gouda en Top600. Zie verder Beke e.a., 2013 en Braga e.a., 2019.

²² Zij kunnen hierbij de analist, operationeel specialist en gemeentelijk onderzoeker betrekken.

2.3 Politiegegevens

Dataportal

Voor HIC zijn politiegegevens een vrij correcte afspiegeling van de werkelijkheid. Gegevens over het aantal woninginbraken, overvallen en straatroven vinden we in het voor iedereen vrij toegankelijke dataportaal van de politie. Hier zijn de gegevens per delict, per gemeente (en zelfs per wijk) en per jaar/maand te vinden. Een analyse over een aantal jaren per gemeente is dus relatief eenvoudig te maken. Het portaal gaat terug tot 2012.

Het dataportaal van de politie

<https://data.politie.nl/#/Politie/nl/> is het dataportaal van de politie en bevat cijfers over geregistreerde criminaliteit, overlast, politieprestaties en de bedrijfsvoering van de politie. Hier kan iedereen zelf tabellen en grafieken samenstellen. De informatie is gemakkelijk te downloaden. De site presenteert statistische cijfers. Om te zien hoe de cijfers zijn opgebouwd, staat bij elke tabel een toelichting. Daarnaast is een uitgebreide lijst van definities van de gerapporteerde delicten beschikbaar: <https://www.politie.nl/algemeen/dataportaal/dataportaal-definitie.html>

Aanvullende informatie die meer op burgers gericht is:

<https://inbraakbarometer.nl/resultaat#2807> (verzekeraar Interpolis)

Website betreft alleen woninginbraak.

Gebiedsscan

Veel politieteams realiseren jaarlijks een **gebiedsscan (B9)**, waarin de lokale veiligheid wordt beschreven en die mede dient als basis voor het lokale veiligheidsplan van de gemeente (Beke, Klein Hofmeijer & Versteegh, 2008). Overigens is het goed als gemeente en OM, ter voorbereiding op de besluitvorming door de driehoek, aansluiten bij de bijeenkomst over de gebiedsscan en daar hun kennis en informatie inbrengen. Meer kennisbronnen leiden tot betere resultaten. In de wetenschap noemt men dat **triangulatie (B10)**.

In de gebiedsscan worden op basis van systeem- en praktijkkennis zowel de **hot spots (B11)**, hot shots, hot groups als de hot victims benoemd. Op basis daarvan kan de driehoek beslissen welke met voorrang probleemgericht moeten worden aangepakt.

Naast de gebiedsscan kan ook het Criminaliteits Anticipatie Systeem (CAS) bruikbaar zijn en dan in het bijzonder de **CAS-kaarten (B12)**. CAS is in elk basisteam van de politie beschikbaar.

Early Warning

De nationale politie realiseert elke week en elke maand een Early Warning met daarin de criminaliteitscijfers van de afgelopen week, maand, jaar, vanaf 1 januari voor elke gemeente en elk basisteam. In deze Early Warning wordt ook vergeleken met dezelfde periode in het voorgaande jaar.

Bij al deze instrumenten gaat het in essentie steeds om vier alarmbel-vragen:

- 1 Neemt een delict in de tijd toe?
- 2 Scoort de gemeente (of wijk) hoger dan andere vergelijkbare gemeenten/wijken (of: de regio/het hele land)?
- 3 Lijkt het om één of enkele daders/dadergroepen of type slachtoffers te gaan?
- 4 Is er een concentratie van delicten, daders, slachtoffers en/of buit?

Bij gebruik van politiedata gelden strikte regels die wettelijk zijn vastgelegd in de WPV/AVG.

2.4 ... en hoe ernstig is het?

Er is ook nog zo iets als 'de ernst' van een delict. Een woninginbraak heeft op bewoners een 'high impact', bijvoorbeeld omdat er vreemden in jouw kasten hebben zitten te rommelen en er emotioneel waardevolle spullen verdwenen of kapot zijn. Een overval, in bedrijven, winkels of een woning, wordt vanwege het gebruik van of dreiging met geweld meestal als (veel) ernstiger beschouwd dan een woninginbraak. Aantallen zeggen dus niet alles. Maar kan je die ernst meten? Bestaat er een 'maat voor het kwaad'? De keuze om de **ernst mee te wegen (B13)** is aan u. Wie zo iets wil doen kan de kosten/schade meewegen en/of de ernst volgens onze officieren van justitie en rechters in strafmaat.

Naast het gebruik maken van 'kosten' en 'strafmaat' als indicaties voor 'ernst' is het een optie om in gesprek te gaan met experts. Denk aan het inventariseren van de indrukken van politiemensen, medewerkers van de gemeente (OOV) en burgers, instellingen en bedrijven. Per delict kan het om andere 'experts' gaan: woningbeheerders weten bijvoorbeeld meer over inbraken, en bedrijven meer over overvallen. Een goede link met deze 'HIC-specialisten' is dus van groot belang. Zie ook hoofdstuk 3. Men kan lokaal gesprekken voeren met deze HIC-specialisten en ook de rekenkundige exercitie doen, of het 'gerekend' voorleggen aan andere specialisten. In essentie gaat het erom dat de HIC-problematiek zowel kwantitatief als kwalitatief bekeken wordt.

2.5 De driehoek bepaalt

Op basis van de voorgaande kwantitatieve en kwalitatieve informatie neemt uiteindelijk de lokale driehoek een beslissing over de prioriteit. Dit gebeurt bij voorkeur op basis van een beleidsvoorbereidende notitie van de basisteamchef en het hoofd OOV. De driehoek bekijkt of ze zich in de voorstellen kan vinden: welke wijken/hot spots/dadergroep en welk van de drie HIC-problemen (een, twee of alle drie) vergen aandacht en actie. Ook bekijkt de driehoek of zij akkoord is met de eerste ideeën over oplossingsrichtingen. De driehoek beslist over hoofdlijnen, beleidskeuzes en strategie, maar niet over concrete maatregelen. Dat laat de driehoek over aan de professionals en de partners. Het gaat overigens om prioriteiten, dat betekent niet dat niet-geprioriteerde delicten, wijken of groepen geen aandacht meer krijgen.

2.6 Projectgroep

In dit stadium is het goed als een projectleider als opdrachtnemer wordt aangesteld en een (kleine) projectgroep wordt geformeerd. De driehoek – als opdrachtgever – bepaalt wie de projectleider wordt en wie er deelneemt aan de projectgroep. Een lid van de driehoek is de verbindende schakel, het aanspreekpunt en verantwoordelijk voor periodieke rapportage in de driehoek. De samenstelling van deze projectgroep luistert nauw. De keuze voor slimme interventies wordt gemaakt op grond van goede informatie en logisch nadenken. Het liefst door mensen die daarbij ook een beetje buiten de gebaande paden durven te gaan en goed samenwerken (**samenwerkingsschema B6**). Tenslotte zijn goede contacten met, en kennis van, 'boven' (driehoek) en 'beneden' (uitvoering) van belang. In de bestuurskunde wordt dit aangeduid als een 'vitale coalitie'.²³

Stap 1 samengevat: notitie van basisteamchef en hoofd OOV + akkoord op deze notitie + vaststelling projectleider/-groep

²³ Voor een vitale coalitie zijn vijf voorwaarden nodig, stelt Dominic Schrijer (wethouder Rotterdam, burgemeester Zwijndrecht en commissaris bij woningcorporaties): urgentie om het probleem aan te pakken, een gedeelde visie over de toekomst, ruimte voor pioniers én mensen die verbinden, bestuurders die rugdekking geven aan de pioniers en, tot slot, voldoende geld en menskracht (bron: <https://www.vtw.nl/nieuwsbrief/155/artikel/1210>).

2.7 Een toegift: bredere prioriteitstelling

Bijna altijd is in het kader van het lokale integrale veiligheidsbeleid een bredere afweging noodzakelijk en die is vaak in het kader van het meerjarige lokale IVB ook al gemaakt. In een gemeente vinden immers veel meer strafbare feiten plaats dan alleen woninginbraken, overvallen en straatroven (= HIC). Uiteindelijk gaat het erom van welke vormen van criminaliteit en onveiligheid de burgers en instellingen het meeste last hebben. Dat kan overigens per wijk of buurt behoorlijk verschillen. We moeten daarom ook kijken naar (ander) geweld, van huiselijk geweld tot uitgaansgeweld, zoals diefstal (fiets, auto, scooter/brommer, winkeldiefstal), zakkenrollerij, vandalisme/vernieling, bedrijfsinbraken, cyber crime en brandstichtingen. Daarbij krijgen tegenwoordig ook de lokale aanpakken van ondermijning en mensenhandel vaak prioriteit. Lastig is echter dat politie en justitie veel minder exact weten hoe het met de omvang van andere delicten zit. Dat heeft alles te maken met het **'Trechter effect' (B14)** waarbij politie en justitie over het algemeen maar een topje van de **criminaliteitsberg** zien. Hier spreekt men ook wel over het 'dark number'.

Door niet alleen naar politiecijfers te kijken, maar ook via andere wegen informatie binnen te halen wordt het bredere plaatje van de lokale criminaliteit scherper en duidelijker. Dat heet ook wel **'triangulatie' (B10)**. Een omvangrijke andere gegevensbron bestaat uit de CBS **VeiligheidsMonitor (VM) (B15)**: een representatieve standaard enquête onder een steekproef van de Nederlandse bevolking (65.000 per jaar) waarin gevraagd wordt naar slachtofferschap ('Bent u in het afgelopen jaar slachtoffer geworden van ...'), maar ook naar bijvoorbeeld onveiligheidsgevoelens en tevredenheid over de politie. Op basis van deze jaarlijkse steekproef kan de VM representatieve uitspraken doen over heel Nederland en over de grotere gemeenten (70.000 inwoners). Wie ook in een kleinere gemeente of op wijkniveau representatieve uitspraken wil kunnen doen, moet als het ware 'met de CBS meedoen'. Dat moet apart geregeld en betaald worden.²⁴

Soms is er lokaal nog veel meer informatie beschikbaar over het lokale plaatje van de criminaliteit in de vorm van lokale slachtofferonderzoeken (personen, huishoudens, bedrijven/instellingen) en/of extra informatie van het CBS, omdat een gemeente meedoet aan de VM en kiest voor een extra grote steekproef in die gemeente. Johan Cruijff zei het al: 'Je gaat het pas zien als je het door hebt', en dat geldt dus ook voor criminaliteitsgegevens. Naast politiecijfers zijn er veel meer bronnen. Veiligheidsproblemen op het terrein van ondermijning of cybercrime zijn bijvoorbeeld buitengewoon lastig in beeld te brengen op basis van louter politiecijfers. Dat geldt ook voor veel andere delicten zoals we eerder zagen (**Trechter effect B14**). Soms worden er over andere delicten (of voor sommige politie-eenheden) lokaal ook aanvullende vragen gesteld in de CBS VeiligheidsMonitor. We wijzen hier ook nog weer nadrukkelijk naar de ideeën uit de Cambridge Harm Index Consensus (**meewegen ernst HIC B13**). Maar zoals gezegd: voor de drie belangrijkste vormen van HIC (woninginbraak, straatroof en overval) zijn de gegevens uit de Veiligheidsmonitor hoogstens als algemene achtergrond nuttig. Voor HIC beschikt de politie over veel en goede informatie; nationaal en lokaal.

De Nederlandse politie doet in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Verenigde Staten en Groot-Brittannië weinig met 'Citizen Calls' (meldkamergegevens in GMS). Met name voor overlast, bijvoorbeeld van jeugd, drugs of van personen, is dit een belangrijke informatiebron. De politie gebruikt wel BVH²⁵ om overlast in beeld te brengen, met de nodige registratie-effecten, omdat hiermee ook de inzet van de politie op eigen initiatief (zoals prioritering) wordt meegenomen.

²⁴ De lokale deelnemer kan zelf bepalen of er een steekproef wordt aangevraagd op gemeenteniveau of dat er verder ingezoomd moet worden op wijken of buurten binnen de gemeente. Indien verder inzoomen op wijken of buurten gewenst is, wordt aanbevolen om de indeling te baseren op de wijk- en buurtindeling die het CBS hanteert. Deze indeling is samen met de VNG en de gemeenten bepaald en wordt periodiek geactualiseerd. De lokale deelnemer bepaalt vervolgens, veelal in nauw overleg met CBS of het VM-onderzoeksbureau, welk netto aantal respondenten gewenst is per (deel)gebied. Vervolgens dient er een schatting te worden gemaakt van het bruto aantal te trekken personen uit de steekproefkaders van het CBS. Zie ook: <http://www.veiligheidsmonitor.nl/Werkwijze/Steekproeftrekking>.

²⁵ Basisvoorziening Handhaving (BVH) is een incidentregistratiesysteem dat wordt gebruikt door de Nederlandse politie. Politied medewerkers kunnen in dit systeem incidenten registreren, aangiftes opnemen en strafdossiers opmaken. BVH is een product van de Nationale Politie.

3 De rol van burgers en instellingen/bedrijven

- Betrek burgers/bewoners en bedrijven/instellingen bij het signaleren van problemen, maar ook bij de besluitvorming rond prioritering, bij de nadere analyse en het ontwikkelen en uitvoeren van een plan van aanpak.
- Durf ook buiten de bekende gebaande paden te gaan; soms kunnen heel specifieke groepen veel betekenen. Denk aan jongeren, daklozen, buurtvaders/moeders, slachtofferhulp of reclassering.

Burgers zijn steeds mondiger geworden en stellen zich ook steeds kritischer op richting de overheid (Beunders e.a., 2011). Dat geldt ook voor het veiligheidsdomein. Zo voelt twee derde van de burgers zich medeverantwoordelijk voor de veiligheid en willen zij meedenken over welke problemen met voorrang worden aangepakt (CBS, 2013, 2014, 2014, veiligheidsmonitors). De helft van de burgers wil betrokken worden bij het bedenken van oplossingen en ruim een derde van de burgers wil een actieve bijdrage leveren aan de veiligheid. Des te opvallender is dat we dat meedenken over prioriteiten en aanpak nog nauwelijks tegenkomen, terwijl dat bij sociaal en fysiek stedelijk beheer de normaalste zaak van de wereld is geworden. Bij stedelijk beheer bestaat zelfs de mogelijkheid dat burgers werk van de overheid overnemen nadat ze die overheid daartoe uitgedaagd hebben.²⁶

Over burgerparticipatie (WODC, 2016; Jeurissen & Vriesde, 2012)²⁷ zijn boekenkasten vol geschreven en ook verschillende **handleidingen (B16)** verschenen.

Vormen van burgerparticipatie

- Er zijn in Nederland weinig gemeenten waarin burgers op structurele wijze op wijkniveau een rol spelen bij de signalering van veiligheidsproblemen. Er worden weliswaar in de Veiligheidsmonitor vragen gesteld over de veiligheidsproblemen, maar dat gebeurt met een steekproefomvang op basis waarvan op wijkniveau vaak geen uitspraken kunnen worden gedaan. Met name allochtone bevolkingsgroepen zijn ondervertegenwoordigd in de Veiligheidsmonitor. Enkele (grote) gemeenten hebben een eigen veiligheidsmonitor op basis waarvan jaarlijks inzicht wordt gegeven in de veiligheidsproblematiek die burgers in hun wijk belangrijk vinden. In verreweg de meeste andere gemeenten zijn burgers aangewezen op eigen initiatief om hun problemen op het gebied van veiligheid bij politie of gemeente kenbaar te maken.
- Betrekken van burgers bij de besluitvorming/prioritering bij de vraag welke veiligheidsproblemen met voorrang aangepakt moeten worden, is een vorm die in Nederland ook niet vaak voorkomt. Waar het wel gebeurt – bijvoorbeeld in Rotterdam/Buurt bestuurt (**B17**) – is de gemeente meestal de initiatiefnemer. Vanzelfsprekend wordt dan nauw samengewerkt met de politie en andere organisaties die een rol spelen bij het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid in de buurt.
- Als de prioriteiten eenmaal vastgesteld zijn, worden burgers vaak wel betrokken bij de analyse van de problematiek. Dat kan gebeuren door wijkagenten of wijkregisseurs van de gemeente bilaterale gesprekken te laten voeren met bijvoorbeeld schoolhoofden, winkeliers, actieve buurtvaders/moeders, jongeren, jeugd- en jongerenwerkers, dak- en thuislozen, etc. In die gesprekken vragen zij naar de achterliggende oorzaken van de

²⁶ Meer informatie over Right to Challenge:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/10/17/kamerbrief-de-wettelijke-verankering-van-het-right-to-challenge>
<https://www.isabewoners.nl/right-to-challenge-in-regeerakkoord-en-meer-nieuws/>

²⁷ Van Jeurissen & Vriesde, 2012 (Co-creatie 2.0. Strategische kansen voor de innovatieve politiepraktijk), is vooral hoofdstuk 4 interessant (Co-creatie binnen de politie (pagina 79 en verder). Het geeft een mooi en volledig overzicht voor de politie. Men hanteert hier overigens de term co-creatie als synoniem voor participatie.

problemen en wat er naar de mening van de burger moet gebeuren om de problemen aan te pakken. Een specifieke variant die zich vooral richt op de onveilige plekken en situaties in de buurt is de gezamenlijke buurtschouw van politie of gemeente met buurtbewoners (meer hierover in hoofdstuk 4 en **B22**).

- Burgers kunnen op verschillende manieren betrokken worden bij de uitvoering van maatregelen. In de eerste plaats bij het treffen van preventieve maatregelen om de kans op (herhaald) slachtofferschap te verkleinen.²⁸ Politie en gemeente vervullen dan een adviserende of stimulerende rol. Dat kan zonder extra inspanning door na een (poging tot) woninginbraak de slachtoffers, en hun burens, informatie te geven over preventietips en inbraakwerende maatregelen. Dat kan de politie doen (rechercheur of forensische assistent), maar dat zou ook de gemeente kunnen doen of kunnen laten doen. Denk daarbij ook aan Slachtofferhulp Nederland (SHN): <https://www.slachtofferhulp.nl/gebeurtenissen/woninginbraak/voorbeeld> (**B18**). Soms wordt er door de gemeente ook subsidiemogelijkheden aangeboden die burgers stimuleren om die preventieve maatregelen ook daadwerkelijk te treffen.
In de tweede plaats kunnen burgers een belangrijke bijdrage leveren aan de opsporing van daders. Het onderzoek 'Meer heterdaadkracht; Aanhoudend in de buurt' (Van Baardewijk e.a., 2007) toont het belang van burgerinformatie overtuigend aan. Zo'n 80 tot 90% van alle verdachten wordt op heterdaad aangehouden, gemiddeld komt zo'n 70% van de heterdaad-aanhoudingen op initiatief van burgers tot stand. Vergroten van de alertheid en meldingsbereidheid is dus belangrijk bij de aanpak van HIC. Een bekend voorbeeld is het programma Opsporing verzocht. Andere voorbeelden zijn buurtpreventie, burgernet en M. **voorbeeld (B19)**. Een derde vorm richt zich op het vergroten van de sociale cohesie in de buurt. Dit type maatregelen wordt in gang gezet vanuit de gemeente en de rol van de politie is meestal beperkt tot samenwerking met de wijkagent. Er is mogelijk op lange termijn een positief effect te verwachten op de veiligheid in de wijk.

²⁸ Zie ook Lopez, 2007, Kunst e.a., 2008 en Van Reemst e.a. 2013.

4 Opstellen van een plan van aanpak

- Wat weten we precies van het aan te pakken probleem (plaats/tijd/daders/slachtoffers, aard/omvang/ontwikkeling) en wie zijn er bij betrokken? Wie doen er nu al iets aan en wat doen ze?
- Hoe/waardoor ontstaat het probleem (oorzaak/gevolg): wat veroorzaakt wat?
- Formuleer samen met alle betrokkenen wat je ten aanzien van het probleem wilt bereiken, welke maatregelen daarbij mogelijk zijn om het probleem op te lossen/te verminderen en kies de best haalbare set aan maatregelen.
- Waarom en hoe zou (elk van de) maatregelen kunnen werken? Geef daarbij steeds een korte omschrijving en onderbouwing van de veronderstelde werking. Bekijk daarbij ook wat anderen (binnen/buitenland) al gedaan/geprobeerd hebben.
- Maak samen een plan van aanpak met daarin de probleembeschrijving, afbakening en aanpak (doelen/maatregelen/planning/betrokkenen/middelen) en het evaluatieplan.

4.1 Inleiding

De prioriteiten zijn nu bepaald (hoofdstuk 2) en HIC is onderdeel van de lokale criminaliteitsaanpak. De keuze is gemaakt om één, twee of alle drie de HIC-problemen aan te pakken en er is door de driehoek ook prioriteit gegeven aan specifieke plekken (wijk, plekken) en/of dader- of slachtoffergroepen. Bewoners en bedrijven/instellingen zijn waar mogelijk aangehaakt (hoofdstuk 3). We richten ons in dit hoofdstuk alleen op de door de driehoek geprioriteerde HIC-problemen en brengen die grondiger in kaart. We bepalen de aanpak en maatregelen en dat alles verpakken we in één plan van aanpak.

Wat er nu dus moet gebeuren:

- Voor HIC **focus** aanbrengen en het aan te pakken probleem goed in kaart brengen
- De gezamenlijke **doelen** bepalen (wat willen we bereiken?)
- De gezamenlijke **maatregelen bepalen** (actie!)
- De **randvoorwaarden bepalen** (budget, uren/inzet, mensen, kennis)
- Denk vast na over de (eventuele) **evaluatie**

Dit alles leggen we vast in een gezamenlijk plan van aanpak (pva) waarin gemeente, politie, OM en ook burgers, instellingen en bedrijven zich herkennen, waaraan zij – waar mogelijk – actief deelnemen en waarvoor zij zich willen inzetten. Daarbij geldt dat meer deelnemende partijen over het algemeen ook meer en betere resultaten opleveren.²⁹ Aan de maatregelen- en actiekant geldt dat ook.

²⁹ Al past hier een serieuze waarschuwing: pas op dat er niet TE VEEL partijen gaan meedoen. Meer deelnemers betekent ook meer (lastige) bazen, meer verschillende bedrijfsprocessen (verantwoording, financiën, etc.), verschillende culturen. Een Babylonische spraakverwarring tijdens een Poolse landdag ligt op de loer. Wij beperken ons hier tot maximaal vier partijen: gemeente, politie, OM en burgers (bewoners/ondernemers).

4.2 Focus: waar het meeste fruit hangt, is het voor iedereen het makkelijkste plukken

Criminaliteit is niet netjes evenredig gespreid. Op de ene plek doet zich veel meer criminaliteit voor dan op de andere (hot spots). Ook in tijd (uren van de dag, dagen van de week, maanden van het jaar) zijn er duidelijke concentraties: meer inbraken als het donker is. Een vergelijkbare concentratie geldt ook voor daders en slachtoffers. Er bestaan nu eenmaal veelplegers en er is sprake van herhaald slachtofferschap: na een inbraak is de kans op herhaling – ook bij de burens – hoger dan gemiddeld. We spreken hier over clustering of de wet van de criminaliteitsconcentratie.

Juist bij concentraties moeten alarmbellen gaan rinkelen. De alarmbel die afgaat heeft alles te maken met de '80/20-regel' of het Pareto-principe. De Italiaanse wiskundige en econoom Vilfredo Pareto constateerde in 1906 dat 80% van de Italiaanse economie wordt beheerst door 20% van de bevolking. Vervolgens bleek deze regel op veel meer onderwerpen van toepassing: 80% van de uitkomsten of gevolgen wordt veroorzaakt door 20% van de oorzaken. Of: 80% van de output of het resultaat komt voort uit slechts 20% van de input. Ook criminaliteit en onveiligheid zijn nóóit evenredig verdeeld, niet geografisch, niet in de tijd en ook niet binnen groepen van daders en slachtoffers.

Die concentraties vinden, en vervolgens aanpakken, blijkt de belangrijkste gouden wet van de veiligheidkunde (crime science) te zijn. Juist op hot spots/hot times moet ingezet worden. Maar ook hot shots (de veelplegers) en de mensen, huishoudens of bedrijven die bij herhaling slachtoffer worden, verdienen aandacht.

De aanpak gaat uit van één centraal begrip: focus!

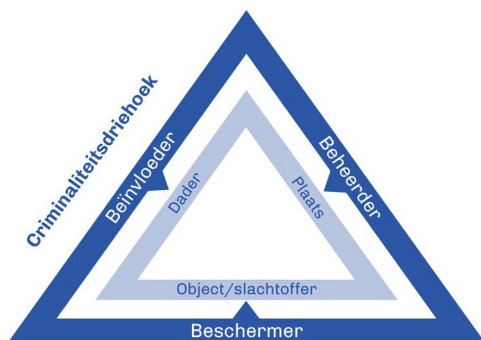
4.3 Problemen in kaart brengen

Wat altijd nodig is, is een degelijke en zorgvuldige analyse over wat precies het HIC-probleem is, wie dit (waar en wanneer) veroorzaken, wie er (waar en wanneer) slachtoffer van worden en welke instellingen (van gemeente, politie, OM tot andere aanpakkers/stakeholders) er al iets aan doen en/of iets tegen zouden kunnen doen.³⁰ Voor het in kaart brengen wijzen we op de gedachte van **triangulatie (B10)**, een principe dat komt uit de sociale wetenschappen en uitgaat van de gedachte: twee weten meer dan één.

Het is ook van belang probleemgericht, of delictgericht, te werken. Er zijn bij de prioritering al keuzes gemaakt: welke van de drie HIC en waar. Afhankelijk van die keuzes liggen een of meer prioriteiten op tafel: welke wijken/hot spots/dadergroepen voor welke van de drie HIC (een, twee of alle drie) vergen aandacht en actie. Overvallen in het centrum van de stad zijn echt een ander probleem – met andere achtergronden en dus aanpakken – dan woninginbraken in een buitenwijk. Rafel de problemen dus uit elkaar. Dat kan op eenvoudige wijze door per probleem te kijken naar de criminaliteitsdriehoek of naar de zeven Gouden W's (wie, wat, waar, wanneer, waarom, waarmee, en op welkewijze).

³⁰ Onderschat deze probleemanalyse niet, ga pas hier de diepte in. De politie of gemeente kan zo'n analyse uitvoeren, maar ook uitbesteden aan externen zoals onderzoeksbureaus of universiteiten is soms aan te bevelen als meer (wetenschappelijke) deskundigheid en ervaring nodig is of als er gewoon geen onderzoekers of analisten beschikbaar zijn. De projectgroep kan heel goed als begeleidingscommissie fungeren.

4.3.1 Criminaliteitsdriehoek

De criminaliteitsdriehoek (B20) (ook bekend als de misdaaddriehoek of veiligheidsdriehoek) blijkt in de dagelijkse praktijk zeer bruikbaar als start om samen met partners en burgers het probleem integraal en gericht aan te pakken. In de driehoek³¹ zijn de drie belangrijkste factoren voor criminaliteit benoemd: er moet sprake zijn van een of meer gemotiveerde daders, een of meer kwetsbare slachtoffers en die komen op één moment op een plek/plaats en tijd met weinig of geen toezicht (crime scene/situatie) bij elkaar.

De driehoek bestaat eigenlijk uit twee driehoeken. In de binnenste driehoek ligt de nadruk op analyse: wat is er rond dit concrete delict precies aan de hand? Waar speelt het zich af en wie zijn dader(s) en slachtoffers(s)? De buitenste driehoek richt zich meer op de vraag wie iets zou kunnen betekenen in de aanpak. Daarmee leg je een link naar de maatregelen, de aanpak: wie kan iets doen?

4.3.2 Gouden W's

Deze aanpak is heel vergelijkbaar, maar soms bevat de driehoek beter en soms de Gouden W's. Dit eenvoudige analyse-instrument wordt al decennia lang door journalisten en politiemensen gebruikt. In de journalistiek noemt men het de vijf W's + H: Wie? Wat? Waar? Wanneer? Waarom? Hoe? In de politiekunde spreekt men over de zeven Gouden W's: wie, wat, waar, wanneer, waarom, waarmee en op welke wijze.³² We geven het lijstje als een invuloefening.³³

Beantwoord de zeven Gouden W's:

- **Wie** zijn er bij betrokken: daders, slachtoffers³⁴ en (mogelijk) getuigen? Individueel, of groepen?³⁵
- **Wat** gebeurt er: over welk delict hebben we het en hoe voltrekt het zich? Denk aan voorbereiding, planning en selectie van een doel, risico inschatting, de inbraak/overval/straatroof, afvoer/aftocht/vlucht, verkoop/afzet van de buit.³⁶
- **Waar** gebeurt het? Grens het gebied af waar HIC voorkomt. Dat kan op specifieke plekken in de hele gemeente zijn, maar het kan ook gaan om een wijk/buurt.³⁷ Een kaart is hierbij vaak heel handig.³⁸
- **Wanneer** gebeurt het? Jaren, jaar, maanden, maand, weken, week, dagen, dag, uren. Besef dat veel gegevens niet heel exact zijn. De tijd van een woninginbraak is vaak vaag ('het is ergens in het weekend gebeurd').
- **Waarom** handelen de daders zo? De essentie van het 'waarom' is dat de plek/buit bij de dader(s) bekend is en dat het vervolgens gaat om 'veel buit' en 'weinig risico'.

³¹ Bron figuur in Engels: <https://popcenter.asu.edu/content/problem-analysis-triangle-0>. Zie ook in het Nederlands pagina 28 van: https://popcenter.asu.edu/sites/default/files/library/reading/PDFs/60steps_dutch.pdf.

³² 'Waarom' en 'wijze waarop' zijn extra en overlappen met de 'hoe-vraag' van de journalist.

³³ De Europese norm (CEN/TR 14383-2:2007) op het gebied van sociale veiligheid start met dezelfde vragen https://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:110:0:::FSP_LANG_ID,FSP_PROJECT:25,27010&cs=1C7E8A9FA4BB27EB8AFA3A97D5FFE6ECD.

³⁴ Zie ook op www.ProHIC.nl de Kennisparel (37) What works in supporting victims of crime: A rapid evidence assessment.

³⁵ Zie ook Kennisparels: (16) Wat werkt niet om recidive te voorkomen bij volwassenen: Een onderzoeksynthese; (18) Criminele carrières: over het starten, beëindigen en de voortgang daarvan: Een overzicht; (19) Herhaald slachtofferschap: Een onderzoeksynthese. Te vinden op www.ProHIC.nl.

³⁶ Denk bij inbraak en overval aan de PIVA/POVA-ALRE theorie. PIVA staat voor de fases waaruit een inbraak of overval bestaat: planning (doel selectie, observaties vooraf, buit en risico inschatten), de inbraak of overval zelf, het verzamelen van de buit en ten slotte de afvoer/aftocht. Zo wil een woninginbreker liefst beschikken over twee vluchtroutes (dus na inbraak achterom loopt hij naar de voordeur en zet die op een kier) en blijft hij liever niet te lang (maximaal tien minuten) buit verzamelen. De PIVA/POVA stappen kennen een tijdsverloop en daar moet de ALRE – de alarmering en reactie – goed mee sporen.

³⁷ Zie ook op www.ProHIC.nl de Kennisparel (39) Een wereld in wijken te winnen: Over de justitiële functie bij sociale achterstand.

³⁸ Zie ook op www.ProHIC.nl de Kennisparel (15) Hot Spots Policing: Een onderzoeksynthese.

- **Waarmee** wordt het delict gepleegd? Een wapen? Een grote schroevendraaier (nog steeds veelgebruikt bij woninginbraak)?
- **Op welke wijze** daders opereren: de modus operandi (MO).³⁹

Voorbeeld toepassing W's (B21)

Bekijk als projectgroep de criminaliteitsdriehoek en Gouden W's en geef voor de gekozen HIC aan hoe dit voor dat delict in de gemeente zit. Een of twee personen (onderzoeker gemeente + analist politie) kunnen dit in concept doen, waarna de projectgroep inkleuring geeft. De informatie om de Criminaliteitsdriehoek en Gouden W-vragen te kunnen beantwoorden, is divers, komt uit verschillende bronnen en wordt met verschillende methoden en technieken verzameld. Vaak is veel informatie al beschikbaar uit signalering (zie hoofdstuk 2). Hier enkele voorbeelden van bronnen:

Cijfermatig/kwantitatief⁴⁰

- **Gebiedsscan (B9)** en **CAS-kaarten (B12)**. Vraag naar een goede en recente hot spotkaart van de politie voor HIC (en de wijk) waar men zich op richt. Gebruik bijvoorbeeld de eerder besproken hot spotmonitor.
- Politie-informatie. Naast de al genoemde hot spotanalyses beschikt de politie vaak over probleemgerichte dadergroep analyses, of tactische dadergroep analyses waarmee de daders beter in beeld gebracht kunnen worden (LPB, 2007) (Wegwijzer jeugd en veiligheid, z.d.).
- Op basis van politie-informatie of informatie van andere instellingen (denk aan woningcorporaties bij inbraken) is misschien ook de werkwijze van de daders (MO) na te gaan. Hoe is de dader precies te werk gegaan. Daaruit blijken vaak handige patronen.⁴¹
- Lokale onderzoeken: bestaat er lokaal toevallig nog meer onderzoek over woninginbraken, straatroof en overval? Ja/nee. Zo ja wat

Belangrijke tip: KIS. Keep it Simple. Sommige van deze analyses kunnen maanden onderzoekswerk betekenen⁴² en dat is niet de bedoeling.

Kwalitatief

- Gesprekken: kijk ook eens rond wie er, naast experts bij politie en gemeente, kennis hebben van het HIC-probleem (of de problemen) waar nu de focus op ligt. Een woningbouwvereniging, bewoners/wijkvereniging of lokale verzekeringsagent voor woninginbraak? Een voorzitter van een ondernemersvereniging voor overvallen? Info van BOA's? Een jongerenwerker die meer weet van criminele groepen? Van deze informatie leren we ook wie op HIC-terrein iets doen, wát ze doen en wat ze weten. Een paar gesprekken leveren vaak al veel nuttige informatie op die kan helpen de Criminaliteitsdriehoek of de Gouden W's nader in te kleuren.
- Schouwen: ga aan de wandel en schouw
In Nederland kennen we het gezamenlijk schouwen van een gebied al heel lang (Luten, 2008). Het gaat er daarbij om te kijken wat er aan de hand is, wat er goed is en wat er wel of niet aangepakt moet worden. Veelal gebeurt dit schouwen door een groep buurtbewoners al dan niet samen met mensen van de gemeente (van wethouder tot de verlichtingsexpert). Op het gebied van sociale veiligheid gebeurt dat schouwen overdag, maar ook in het donker en bij nacht en ontij. Er bestaan talloze vormen van schouwen, maar de essentie is dat een groep rondloopt en met een heel specifieke focus rondkijkt. Voor HIC is het goed om rond te kijken alsof (!) je een inbreker, overvaller of straatrover bent. Welke kansen zie je dan? Kijken vanuit het perspectief van de dader.⁴³

³⁹ Het 'wat' en 'de wijze waarop' overlappen en worden soms als één gezien.

⁴⁰ Een waarschuwing bij het gebruik van data: pas op want naar personen herleidbare data mogen absoluut niet gedeeld worden (WPG/AVG). Deel dus nooit de individuele data, maar maak er niet naar personen herleidbare informatie van en deel die met anderen.

⁴¹ Zie ook op www.ProHIC.nl de Kennispapier (29) Learning from Criminals: Active Offender Research for Criminology.

⁴² Zie bijvoorbeeld landelijk MO onderzoek woninginbraak: <https://hetccv.nl/onderwerpen/woninginbraak/documenten/hoe-doen-ze-het-toch-modus-operandi-woninginbraak/>.

⁴³ Zie op www.ProHIC.nl de Kennispapier: (29) Learning from Criminals: Active Offender Research for Criminology.

Meer ideeën over schouwen (B22)

- Overige handige methoden en technieken voor onderzoek In het kader van het EU-project Cutting Crime Impact (CCI) is ook een tiental eenvoudige onderzoeksmethoden en technieken in het Engels op losse kleine kaartjes samengevat (bijvoorbeeld: observation, interview, process-mapping, focus group journaling, stakeholder mapping). Zie onder resources op www.cuttingcrimeimpact.eu.

Tot slot nog twee zaken die bij de zoektocht naar informatie van belang zijn:

- 1 Informatie is bijna altijd in overvloed beschikbaar. Maak keuzes op grond van de volgende criteria. De informatie moet:
 - bruikbaar zijn voor het nader bepalen welke maatregelen genomen gaan worden;
 - betrouwbaar, valide en actueel zijn;
 - bij voorkeur makkelijk en goedkoop beschikbaar zijn;
 - de informatie mag niet herleidbaar zijn naar individuele personen (WPG/AVG).
- 2 Denk aan de les van de triangulatie: meerdere bronnen, verschillende gegevens en verschillende analisten. Werk dus als politie en gemeente en met eventuele anderen samen. Maar ook hier geldt, houdt het overzichtelijk, te veel informatie en te veel betrokkenen komt effectiviteit en efficiency niet ten goede. Beperk het tot maximaal vijf informatiebronnen en 'anderen'. KIS. Keep it Simple.

4.4 Doelen bepalen

De geprioriteerde HIC-problemen zijn nu beter in kaart gebracht. Nu verdient het aanbeveling om even achterover te leunen en de vraag te stellen: wat willen we ten aanzien van de in kaart gebrachte HIC-problemen precies bereiken?

De te stellen doelen kunnen we nu als gemeente, politie en OM, het liefst in overleg met burgers en instellingen/bedrijven, heel concreet bepalen. We willen dat de HIC-problemen, die binnen de prioriteiten vallen, minder worden. Minder in aantal, maar misschien ook minder in aangerichte schade en/of minder in andere maatschappelijke impact (denk bijvoorbeeld aan onveiligheidsgevoelens en tevredenheid van burgers). Ga op basis van de in kaart gebrachte problematiek samen om de tafel en bepaal wat er binnen een nader te stellen tijdsperiode bereikt moet worden. Probeer dat zoveel mogelijk te concretiseren: we willen van tien overvallen per jaar naar maximaal vijf per jaar (of zoveel minder als mogelijk is) met een schade van maximaal € xxx,-.

Idealiter presenteert men een doelboom of doel-middelenketen. Daarbij staat er een, desnoods iets algemener geformuleerd, hoofddoel bovenaan en daaronder staan dan meerdere subdoelen. Per subdoel worden de maatregelen/middelen genoemd.

Over het formuleren van doelen en problemen daarbij (B23).

4.5 Maatregelen bepalen

Formuleer nu, nadat de geprioriteerde HIC-problemen samen met alle betrokkenen goed in kaart zijn gebracht, ook de eerste ideeën over mogelijke oplossingsrichtingen, maatregelen en de organisaties en burgers die daarbij een rol zouden kunnen spelen. **Kennisbanken (B24)** Geef daarbij aan waarom en hoe met de maatregelen de gestelde doelen gehaald kunnen worden. Beantwoord dus vooraf de vraag: 'waarom en hoe zou deze maatregel kunnen werken?' (= kunnen bijdragen aan het bereiken van het doel). Een korte omschrijving en onderbouwing voldoet hier, waarbij men soms op voorhand bij het doordenken van een maatregel al tot de conclusie komt 'dat gaat niet werken'.

Daarbij enkele tips:

A Gesprekken

Praat eens met wat (andere) deskundigen, bijvoorbeeld uit andere gemeenten. Wat hebben zij gedaan en wat werkte wel/niet goed?

B Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV)

Blader ook eens door de **HIC-preventiewijzer (B25)** van het CCV (<https://hetccv.nl/onderwerpen/high-impact-crimes/hic-preventiewijzer/>). Het voordeel van de CCV-site is dat het veelal Nederlandse voorbeelden betreft door mensen die je makkelijk even kunt bellen/mailen om te bevragen. Het nadeel is dat rijp en groen door elkaar staan en dat er niet of nauwelijks informatie beschikbaar is uit evaluaties of een aanpak wel of niet werkt.

C Buitenlandse aanpakken

Internationaal bestaat er een met de CCV/HIC vergelijkbare database over maatregelen en aanpakken die aantoonbaar goed kunnen werken: popcenter, het centrum voor probleem gerichte politiewerk (problem oriented policing, POP⁴⁴). Hier wordt aan evidence based werken meer aandacht besteed. **Evidence based (B26)** – tegenwoordig ook wel 'evidence informed' – wil zeggen dat een aanpak zich volgens evaluaties, of volgens mensen die er verstand van hebben, enigszins bewezen heeft.⁴⁵ Deze site beschikt over een kleine 100 POP-guides. Praktische documenten die een concreet criminaliteitsprobleem bespreken en ideeën geven over de aanpak. Alle guides zijn te vinden op: <https://popcenter.asu.edu/pop-guides> maar voor HIC zijn de volgende guides het meest relevant:⁴⁶

- 'assaults' (nummer 1, straatroof);
- robbery (nummers 48, 49, 73 en 34, overval);
- streetrobbery (nummer 59, straatroof);
- burglary (nummer 18, inbraak);
- home invasion (nummer 76, woningoverval).

⁴⁴ <https://popcenter.asu.edu/content/about-us>. De term POP komt van Herman Goldstein in een artikel uit 1979: "POP is a policing strategy that involves the identification and analysis of specific crime and disorder problems, in order to develop effective response strategies. For years, police focused on the "means" of policing rather than its "ends", according to Goldstein. Goldstein (1979) called to replace what he termed the reactive, incident-driven "standard model of policing". This approach requires police to be proactive in identifying underlying problems which can be targeted to reduce crime and disorder at their roots. Goldstein's view emphasized a paradigm shift in criminal law, but also in civil statutes and the use of municipal and community resources. Goldstein's 1979 model was expanded in 1987 by John E. Eck and William Spelman into the SARA model for problem solving. This strategy places more emphasis on research and analysis as well as crime prevention and the engagement of public and private organizations in the reduction of community problems.[2] Herman Goldstein, Improving Policing: A Problem-Oriented Approach, Crime & Delinquency (April 1979):236-243. (geciteerd van https://en.wikipedia.org/wiki/Problem-oriented_policing (30-03-2020 geraadpleegd PvS)). Naar Goldstein zijn later ook de 'Herman Goldstein Award for Excellence in Problem-Oriented Policing' vernoemd.

⁴⁵ Dit soort 'bewijzen' van wat werkt, wat niet werkt en wat veelbelovend is, vereist dat een aanpak ook vastgelegd en geëvalueerd wordt. Vandaar ook de nadruk die we leggen op het uitvoeren van een goede evaluatie. Dat gebeurt nog steeds heel weinig en vandaar bijvoorbeeld dat het CCV wel 300 aanpakken van HIC op de site heeft staan – er gebeurt dus heel veel – maar het is slechts sporadisch bekend of een aanpak nou ook echt werkt (of juist niet). Zie ook het invloedrijke rapport Preventing crime: What Works, What Doesn't, What's Promising (Sherman e.a., 1998) (<https://www.semanticscholar.org/paper/Preventing-Crime%3A-What-Works%2C-What-Doesn't%2C-What's-Sherman-Gottfredson/7a7e6871dfbce8940cd88f72ad87664876d8c888#related-papers>).

⁴⁶ Naast deze delict gerichte handleidingen (guides) zijn er ook diverse handleidingen voor analysetools. Bijvoorbeeld gericht op veelplegers en op herhaald slachtofferschap: <https://popcenter.asu.edu/content/analyzing-and-responding-repeat-offending> en <https://popcenter.asu.edu/content/analyzing-repeat-victimization>. Zie onder 'toolguides'.

Besef dat het in deze guides bijna altijd gaat om materiaal uit de Verenigde Staten of Groot-Brittannië en dat ze bovendien lang niet altijd actueel zijn (>10 jaar oud). Een bijkomend bezwaar is dat in de guides wel veel aandacht is voor de inhoudelijke aanpak en het effect van die aanpak ('werkte het?'), maar dat er vaak nauwelijks op het uitvoeringsproces en de randvoorwaarden (budget, inzet mensen) wordt ingegaan. Specifiek voor Europa zit iets dichterbij huis in Brussel veel kennis bij het European Crime Prevention Network (EUCPN, <https://eucpn.org/>). Een officieel Europees (EU) netwerk dat het lokale, nationale en Europese niveau verbindt en sinds de oprichting in 2001 de kennis en praktijken inzake criminaliteitspreventie in alle EU-lidstaten bevordert.⁴⁷ Ook het European Forum for Urban Security (EFUS) beschikt over veel kennis: <https://efus.eu/en/>.

D Justitie en Veiligheid (JenV)

Binnen het ministerie van Justitie en Veiligheid is ook jarenlange kennis beschikbaar over wat wel en wat niet werkt voor specifieke veiligheidsproblemen in binnen- en buitenland. Een belangrijke bron is hier het WODC van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Er zijn enorm veel onderzoeken door het WODC uitgevoerd en er is veel documentatie beschikbaar: <https://www.wodc.nl/publicaties/>. Specifiek voor HIC is hier ook de reeks van 'Kennispapieren' interessant. Deze 'Kennispapieren' zijn uitgegeven door Jaap de Waard van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Ze zijn te vinden op www.ProHic.nl.

E Praktijkvoorbeelden

We verwijzen hier ook naar het hoofdstuk over praktijkvoorbeelden (zie hoofdstuk 5).

Een en ander moet dus altijd weer naar het hier en nu, en naar de specifieke lokale context en haalbaarheid, 'vertaald' worden. Er is een Nederlandse vertaling beschikbaar van de POP-aanpak.⁴⁸

4.6 Maatregelen ordenen

Een handig instrument om de aanpakken en maatregelen te ordenen is een indeling in drie kolommen: dader, slachtoffer en situatie. Dus wat kan er dadergericht gedaan worden aan het probleem, wat kunnen slachtoffers doen, of kan er richting slachtoffers gedaan worden. Wat kan er in de omgeving gedaan worden om het delict moeilijker of minder aantrekkelijk te maken? Hiermee kan men de eerste ideeën kwijt over aanpakken/maatregelen. Wat dan vaak gelijk opvalt, is dat men in een beperkt aantal kolommen 'mogelijke oplossingen' invult, terwijl de clou nu vaak zit in een echte integrale aanpak. Je weet dan in ieder geval waar je nog eens extra moet gaan zoeken/shoppen naar mogelijke maatregelen: de kolommen die nog wit zijn gebleven.

Dader	Slachtoffer	Situatie/omgeving/tijd

Een nadere verfijning (B27) wordt soms nog toegepast door een onderscheid te maken tussen de verschillende typen van preventieaanpak (primaire, secundaire en tertiaire).

⁴⁷ Zie ook https://www.youtube.com/watch?v=OEhDJEv5DR8&feature=emb_rel_end (filmpje).

⁴⁸ <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/probleemgericht-werken-en-de-rol-van-criminaliteitsanalyse-in-60-kleine-stappen>.

4.7 Randvoorwaarden bepalen

Randvoorwaarden zijn zaken als geld, tijd, inzet, mensen, kennis. Per maatregel moet gekeken worden naar vragen als de vereiste omvang van het budget, de bron(nen) voor financiering, hoeveel en welke mensen moeten ingezet worden (personeel, planning en uren), is er nieuw personeel nodig, is de kennis en motivatie om te handelen bij iedereen aanwezig, is er nog (bij) scholing nodig, zijn er extra faciliteiten, gebouwen of ruimtes nodig? Zo ja, welke? Dit soort praktische maar essentiële vragen moet beantwoord zijn voor de start.

4.8 Evaluatie bepalen

Evalueren doe je toch **nadat** je maatregelen uitgevoerd hebt? Dat denkt (bijna) iedereen, maar het is de meest gemaakte fout. Na uitvoering van de maatregelen blijkt meestal dat de situatie vooraf toch niet helemaal goed is vastgelegd, dat cijfers/gegevens niet meer beschikbaar zijn, dat niet goed vastgelegd is wat er nu precies door wie gedaan is. Een goede evaluatie vereist dat er vooraf (!), nu dus, al goed over nagedacht wordt. Daarbij is de eerste vraag: willen (of moeten) we eigenlijk wat we gaan doen wel evalueren? Als de aanpak al eerder is toegepast en als er niet om een evaluatie gevraagd wordt (bijvoorbeeld door subsidieverstrekkers, rekenkamer/raad of hogere leidinggevendenden⁴⁹), waarom zou je dan evalueren? Politici en chefs zijn lang niet altijd fan van evaluaties, omdat het risico bestaat dat de doelen niet (helemaal) bereikt worden, dat er nogal wat misging bij het uitvoeren van de maatregelen, dat het allemaal toch langer duurde en kostbaarder uitpakte dan gedacht. Daarbij komt dat evalueren tijd en soms geld kost en dat het geen eenvoudige opgave is.⁵⁰ Maar toch: wie iets wil leren, ontkomt er niet aan om te evalueren. Minimaal kan men halverwege of na afloop van een project met alle betrokkenen eens om de tafel gaan zitten om te bespreken wat er goed ging en wat er beter kan. Leg de belangrijkste resultaten van dit gesprek vast op een A4-tje (**Project Evaluatie Formulier; B28**). Soms is er echter meer vereist. Wie zich moet verantwoorden ontkomt vaak niet aan een iets formelere evaluatie, al is dan vaak een eenvoudige procesevaluatie voldoende. Als het besluit valt dat er geëvalueerd gaat worden dan betekent dat gewoon werk: er moeten zaken vooraf en tijdens de rit goed vastgelegd en gedocumenteerd worden, er moet tijd en geld beschikbaar zijn om te evalueren en soms moeten daar externen voor ingeschakeld worden.⁵¹ Soms is het goed om te werken met (gestandaardiseerde) zelfevaluatie-instrumenten (Versteegh e.a., 2015; Van Dijk & Versteegh, 2015).

Bij een evaluatie kan er naar veel zaken gekeken worden:

- Input: mensen en middelen die worden ingezet
- Maatregelen/activiteiten: de interventies, instrumenten die met deze middelen worden uitgevoerd
- Output: de prestaties die met deze activiteiten worden geleverd
- Outcome: de directe effecten van deze prestaties
- Impact: de uiteindelijk bereikte veranderingen in de maatschappij

We houden het hier simpel en hanteren de tweedeling tussen effectevaluatie – waarbij naar output, maar toch vooral outcome en impact gekeken wordt – en procesevaluatie waarbij input en activiteiten centraal staan (wat is er gedaan en hoe is dat gegaan).⁵²

⁴⁹ Tip: als er 'hogere krachten' zijn die een evaluatie vragen of zelfs eisen, vraag dan vooraf wat degene voor wie de evaluatie gemaakt moet worden van de evaluatie verwacht. Moet het bijvoorbeeld een effectevaluatie zijn en/of een procesevaluatie? Vaak betreft het 'alleen maar' de vraag naar een (boekhoudkundige) verantwoording. Vooraf helderheid scheppen geeft duidelijkheid en voorkomt te veel werk!

⁵⁰ Als vuistregel wordt er wel van uitgegaan dat een degelijke evaluatie bij nieuw en belangrijk beleid een opslag van 10-15% van de project/beleidsimplementatiekosten vergt in uren/kosten.

⁵¹ Tip: besteed een evaluatie alleen uit als de aanpak helemaal nieuw is, de belangen groot zijn, of er heel veel inzet/geld mee is gemoeid.

⁵² Zie voor meer informatie ook: <https://www.rijksbegroting.nl/beleidsbeoordelingen/evaluatie-en-beleidsbeoordelingen/handreiking-beleidsbeoordelingen/het-meten-van-doeltreffendheid>. Ook internationaal bestaat er informatie over evalueren. Zie bijvoorbeeld stap 46 en 47 uit 60 stappen: https://popcenter.asu.edu/sites/default/files/library/reading/PDFs/60steps_dutch.pdf of een handleiding van de EUCPN: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/20140310_toolboxmanual_translationnl_0.pdf.

1. Effectevaluatie

In de effectevaluatie wordt gekeken naar wat er uiteindelijk bereikt is met het beleid/project. Daarbij kan men vrij beperkt kijken naar resultaat of output, of meeromvattend naar effect, outcome of impact. Hoe lastig het kan worden, zien we als we een fenomeen als ‘verplaatsingseffecten’ in de beschouwing betrekken: door allerlei maatregelen gericht op Wijk X kunnen in die wijk de woninginbraken afnemen. Een mooi effect/outcome (doel bereikt!), maar wat als daarbij blijkt dat de inbraken in de naastliggende Wijk Y opeens enorm zijn toegenomen? De impact, de uiteindelijke maatschappelijke ‘totaal-verandering’, kan dan best negatief zijn. Nog lastiger wordt het als de effecten in de Wijk Y – waar helemaal niks gedaan is – opeens ook positief blijken. Dat komt vaker voor en noemt men een positief neveneffect (diffusion of benefits).⁵³ Om bij dit alles het effectbeeld scherp te houden is eigenlijk een identiek controlegebied nodig, om te bekijken wat daar de ontwikkelingen zijn. Denk aan onderzoeken naar de werkzaamheid van medicijnen en vaccins. Wat met een simpele vraag begon – wat hebben we bereikt? – wordt alras een lastige klus.

Om het werkbaar te houden is een belangrijke voorwaarde voor een effectevaluatie dat er sprake is van doelen die:

- in termen van het gewenste (eind)resultaat zijn gesteld;
- in meetbare termen zijn gesteld.

Dat lijkt makkelijk, maar lukt vaak niet door slordigheid en haast (‘snel aan de slag’), of door meer of minder verborgen verschillen in de doelen die deelnemers hebben.

Wie ook nog wil nagaan of het halen van de meerdere (sub)doelen heeft geleid tot het halen van het overkoepelende hoofddoel, heeft te maken met de aanvullende voorwaarde:

- er moet sprake zijn van een heldere doel-middelenketen of beleidstheorie, waarin de oorzakelijke relaties tussen hoofddoel, subdoelen en maatregelen staan beschreven.

Meer informatie over effectevaluatie (B29)

2. Procesevaluatie

In de procesevaluatie wordt gekeken naar de wijze waarop het beleid/project in de praktijk verlopen is: wat is er gedaan en hoe is dat gegaan? De input aan tijd, geld, mensen, kennis en de uitgevoerde maatregelen en activiteiten. Een procesevaluatie kan smal of breed worden aangepakt. Een smalle procesevaluatie beperkt zich tot de uitvoering van het project. Een brede procesevaluatie gaat naast de uitvoering van het beleid/project ook in op de voorbereiding van het beleid/project + alle stappen van de projectplanning en gaat in op de omgeving van het project. Procesevaluaties zijn nu al belangrijk, maar zouden nog wel eens belangrijker kunnen worden in die gevallen waarbij het effect heel lastig is aan te geven of te meten (zoals bij ondermijning, drugshandel, mensenhandel, cyber crime). Dan wordt de vraag of is gedaan wat nodig is (evidence based) steeds belangrijker. Zo ja, dan mag het effect wellicht als plausibel worden aangenomen, we gaan dan naar een meer kwalitatieve wijze van sturing en verantwoording.

Zowel bij nationaal als internationaal onderzoek wordt het belang van een degelijke procesevaluatie – en een goede vastlegging – nog steeds onderschat. Een aanpak uit de Verenigde Staten kan dan wel ‘evidence based’ gepresenteerd worden als heel effectief, maar wat zegt dat als het budget en de inzet vele malen omvangrijker was dan ooit in Nederland haalbaar zal zijn? Daarom blijft naast de vraag ‘wat is er bereikt?’ de vraag ‘wat is er gedaan en hoe is dat gegaan?’ essentieel. Mogelijke vragen bij procesevaluatie zijn te vinden in [Bijlage 30 \(B30\)](#).

⁵³ Verplaatsing van criminaliteit bestaat er in vele soorten en maten: in tijd (van dag naar nacht, van zomer naar winter), in doel (beveiligde woning A wordt overgeslagen en de inbreker kiest onbeveiligde woning B of school/wijkgebouw), in locatie/gebied (van wijk X naar wijk Y), in tactiek/modus operandi (de overvaller gebruikt een pistool i.p.v. een mes) en ten slotte naar type delict (woninginbraak wordt steeds moeilijker dus de inbreker bekwaamt zich in overvallen en straatroven). Overigens blijkt het met de verplaatsingseffecten over het algemeen erg mee te vallen en blijkt er minstens even vaak sprake van positieve neveneffecten. Zie voor meer informatie de POP tools guide van de internationale verplaatsingsexpert Rob Guerette (2009). Zie ook: Hesseling, 1994, Stoppen of verplaatsen? En zie voor een overzicht op www.ProHIC.nl Kennisparel nummer9.

4.9 Gaat dit werken?

Als we het hele maatregelenpakket nu eens rustig bekijken en tegen het licht houden van de eerder in kaart gebrachte problematiek, dan moeten we ons nu achterover leunend de vraag stellen: gaat dit werken? Lost dit de geanalyseerde HIC-problemen op? Bereiken we hiermee de gestelde doelen?

Belangrijke vragen:

1. Is er sprake van focus? De aanpak dient zich te richten op de oorzaken van HIC, of die nu bij de dader(s), slachtoffer(s), of in de situatie (locatie, plaats, wijk, tijd) liggen. Situaties, daders en slachtoffers moeten scherp in beeld zijn.
2. Is er sprake van een evenwichtig maatregelenpakket? Het gaat om een slimme combinatie van verschillende maatregelen die van verschillende kanten (en dus goed gesynchroniseerd door verschillende actoren) worden uitgevoerd. Repressieve maatregelen kunnen de preventie versterken, daar wordt veel gebruik van gemaakt. Kunnen de betrokkenen de maatregelen ook echt uitvoeren? Hebben zij er tijd, geld en toestemming voor?
3. Zijn de mogelijke effecten en de neveneffecten van de te nemen maatregelen bekeken? Hebben de geplande maatregelen samen als pakket het gewenste effect en is er geen sprake van mogelijke negatieve neveneffecten? Zo moet men bijvoorbeeld uitkijken dat de maatregelen die genomen worden niet leiden tot stigmatisering. Wie specifieke buurten of groepen veel aandacht geeft, zet die buurten en groepen daarmee ook apart.
4. En ... is de evaluatie vooraf al goed geregeld?
5. En ... last, maar zeker niet least: wordt er goed op de aanpak gestuurd? Zonder goede sturing vanuit de driehoek gaat het niet lukken. Wie is binnen de driehoek eerste aanspreekpunt en verantwoordelijke?

Zie ook de B3W-matrix, naar een meer effectieve aanpak van woninginbraken:

<https://www.politieacademie.nl/kennisenonderzoek/kennis/mediatheek/pdf/89054.pdf>
(Versteegh & Hesseling, 2013).

4.10 Resultaat: een gezamenlijk plan van aanpak

Met al het werk dat in het voorgaande geschetst is, kan nu eenvoudig een gezamenlijk plan van aanpak (pva) gemaakt worden. Een pva voor de lokale driehoek van de teamchef politie en het gemeentelijke hoofd OOV⁵⁴ met een summier weergave van de analyse van het eerder geprioriteerde HIC-probleem, de te bereiken doelen en in te zetten maatregelen en een opzet voor een eventuele evaluatie van proces en effect.

Handig om nu nogmaals te kijken naar de samenstelling van de projectgroep (hebben we alle organisaties die aan de slag gaan aan boord?) en ook te bepalen hoe vaak er aan de driehoek wordt gerapporteerd over de voortgang. In dit stadium is het goed als dit geformaliseerd en vastgelegd wordt. Deze projectgroep is vanaf nu verantwoordelijk voor de uitvoering van het project: de maatregelen en de evaluatie.

Resultaat: een plan van aanpak

Er ligt nu een plan van aanpak waar de driehoek een definitieve beslissing over moet nemen. Een mogelijke inhoudsopgave:

⁵⁴ Zij kunnen hierbij de analist., operationeel specialisten en gemeentelijk onderzoeker betrekken.

Inleiding

1. Eerder bepaalde prioriteiten HIC (voortkomend uit het regionale of lokale beleidsplan en/of veiligheidsplan.
2. Definities HIC.
3. Uitkomsten van de probleemanalyse of probleemanalyses HIC naar plaats, tijd, daders/dadergroepen, slachtoffers. Wie, wat, waar, wanneer, waarom, waarmee en op welke wijze.
4. Voorgestelde aanpak:
 - Doelen: welke concrete resultaten wil men ten aanzien van elke W (zie 3) bereiken?
En: gaan we met een effectevaluatie voor/tijdens/na bekijken of en in hoeverre die doelen gehaald worden? Zo ja: hoe?
 - Maatregelen: wie gaat daartoe wanneer wat doen? Wat gaat elke maatregel ongeveer kosten (in geld en liefst ook globaal in inzet/tijd) en wie betaalt dat?
 - Leggen we het uitvoeringsproces vast ten behoeve van een procesevaluatie?
Zo ja: hoe? Hoe ziet de opzet en het plan voor de evaluatie (effect/proces) er in zijn totaliteit uit?
 - Hoe is de communicatie geregeld, zowel intern als extern?
 - Hoeveel gaat het kosten in tijd en geld (en tijd/geld van wie)?
 - Doorlooptijd.
 - Risicoparagraaf.
5. Informatie over rol en bemensing van de projectgroep.

Een voorbeeld van een dergelijk plan van aanpak:

<https://rsiv.nl/kennisbank/highimpactcrimes/woninginbraken/>.

Driehoek keurt pva goed

De driehoek behandelt de notitie zoals hiervoor genoemd (zie ook inhoud en zie voorbeeld).

De HIC-aanpak valt binnen het Integraal Veiligheids Beleid (IVB) zoals dat in de driehoek door gemeente, OM en politie is, of wordt, vastgelegd. Hoe HIC en IVB exact aan of in elkaar gesleuteld worden ligt lokaal soms net even anders. Toch zijn de kaders daarvan vrij strak bepaald en duidelijk.

5 Praktijkvoorbeelden

5.1 Succesvolle aanpak woninginbraak in Gouda

In Gouda is woninginbraak lang een hardnekkig probleem geweest. Zo bleek Gouda in 2016 het hoogste inbraakrisico van alle gemeenten in Nederland te hebben. Om deze problematiek aan te pakken, is vanaf 2017 door de nieuwe teamleiding van het basisteam politie Gouda – in samenwerking met onder andere gemeente, woningbouwverenigingen, jongerenwerk en bewoners – ingezet op vermindering van het aantal woninginbraken. Hiervoor is een probleemgerichte aanpak uitgevoerd met een combinatie van maatregelen gericht op daders, (potentiële) slachtoffers en de fysieke omgeving. De aanpak van daders kende enkele innovatieve maatregelen: de aanpak van criminele families en een kort cyclische aanpak bij de opsporing van daders. Het aantal inbraken is teruggedrongen van twintig per 1.000 woningen naar acht inbraken per 1.000 woningen. Ook de overlast van jongeren is teruggedrongen.

Praktijkvoorbeeld woninginbraak Gouda (B31)

5.2 Succesvolle dadergerichte aanpak: Top600

De Top600-aanpak, of gewoon Top-aanpak, bestaat in essentie uit een lijst van personen die de afgelopen jaren relatief veel HIC⁵⁵ hebben gepleegd. Op die personen wordt, met een strafrechtelijke stok achter de deur, een speciale integrale en intensieve begeleidingsaanpak losgelaten. Iedereen denkt dat de Top600-aanpak in 2011/12 in Amsterdam is uitgevonden, maar in werkelijkheid werd de Top-aanpak al in 1990 in Dordrecht uitgevonden en vervolgens naar Engeland geëxporteerd. **Voorbeeld Dordrecht (B32)** Na de eerste Dordtse experimenten werd de aanpak in Nederland verder ontwikkeld en verfijnd onder de noemer ‘persoonsgerichte aanpak’. Daarbij ging men op basis van dadertypologieën een onderscheid maken op basis van het aantal antecedenten: beginners (1-2), doorstromers (3-5) en routiniers (5+). Later werden de routiniers veelplegers (10+ in de afgelopen vijf jaren) en hanteerde men voor de beginners ook wel termen als ‘jonge aanwas’, ‘rising stars’ en ‘aanstormend talent’. Voor de veelplegers kwam er in 2004 een wet die het mogelijk maakte om stelselmatige daders harder aan te pakken: stelselmatige daders, die door het plegen van een reeks delicten veel criminaliteit en onveiligheid veroorzaken, konden voor een periode van maximaal twee jaar in een inrichting geplaatst worden die specifiek voor hen bestemd was; de ISD: Inrichting Stelselmatige Dader.

De Amsterdamse aanpak onder de naam ‘Top600-aanpak’ werd wereldberoemd in Nederland. **Amsterdam Top600 (B33)** De Top-aanpak wordt tegenwoordig in meer gemeenten (bijvoorbeeld Utrecht en Gouda) toegepast en heeft zich in de loop der jaren ook bewezen als effectief. ⁵⁶ Het is een goed voorbeeld van een focus-aanpak die de (stelselmatige) dader of veelpleger centraal stelt, waarbij men nadrukkelijk zijn hele omgeving (wonen, werken, familie, gezondheid/verslaving, educatie, vrienden) in het vizier houdt. Een aanpak met zorg en aandacht voor de dader, maar wel met een stok achter de deur. Preventie met een bite. Daarbij is het overigens wel de vraag of men niet al eerder aandacht kan besteden aan stelselmatige daders en dus eigenlijk voorkomen kan worden dat problematische jongeren doorgroeien – via HIC – naar zware georganiseerde criminaliteit: van beginner, ‘rising star’ of aanstormend talent naar harde kern.

Voorbeeld van aanstormend talent tot harde kern (B34)

⁵⁵ NB: HIC kan daarbij lokaal anders/breder gedefinieerd zijn dan onze definitie in deze handreiking.

⁵⁶ Zie op www.ProHic.nl de Kennisparel 31 over Focused deterrence strategies. Ook: Braga e.a., 2019.

5.3 Probleemgerichte aanpak jeugdnetwerk Beresteinlaan

De gemeente Den Haag had in 2012 te kampen met een gestage toename in het aantal woninginbraken en overlastmeldingen in de wijken Bouwlust-Vrederust en Wateringseveld. In 2013 werd gekozen hier actief mee aan de slag te gaan via een probleemgerichte aanpak. De basis voor de aanpak werd gelegd door een onderzoek van Jan Dirk de Jong (2012) naar de oorzaken van de criminaliteit in dit gebied en een tactische dadergroepanalyse van de politie. Daarmee werd een scherp beeld gekregen van een netwerk van delinquente jongeren. Het project kende een brede aanpak die uit preventieve en repressieve maatregelen bestond. De repressieve aanpak van het Spectra team en het Hit team (Hotspot Interventie Team) gericht op de jeugdige dadergroep vormde een centraal onderdeel. Het project leidde tot een significante daling in het aantal woninginbraken en overlastmeldingen (22% en 17% daling). Deze dalingen in het projectgebied waren beduidend groter dan in de rest van de stad en in de aanpalende Vinex-wijk Wateringseveld.

Voorbeeld Probleemgerichte aanpak Beresteinlaan (B35)

5.4 Landelijke aanpak overvallen

In 2009 was er sprake van een zorgwekkende toename van het aantal overvallen in Nederland. In reactie hierop werd de Taskforce Overvallen ingesteld. Deze taskforce bestaat uit OM, politie, ministerie van Justitie en Veiligheid, gemeenten en bedrijfsleven. De taskforce verzamelt onder meer best practices, en bedenkt en implementeert innovatieve maatregelen (Taskforce Overvallen, 2011). Door onderzoek uit te laten voeren, krijgt de taskforce inzicht in de problematiek die zich voordoet, maar ook welke maatregelen kunnen worden getroffen om deze tegen te gaan. Vanzelfsprekend moet het terugdringen van het aantal overvallen met maatregelen op lokaal niveau gerealiseerd worden. De gemeente Rotterdam (met als voorzitter van de taskforce de burgemeester) is daar een goed voorbeeld van. Het aantal overvallen is sinds de start van de taskforce aanzienlijk gedaald. Waar er in 2009 nog circa 3.000 overvallen plaatsvonden, is dat in 2019 gedaald tot 1.180. Dit is een forse daling, maar de taskforce waarschuwt dat de aandacht niet moet verslappen als wij deze trend op lange termijn willen zien doorgaan.

Voorbeeld Landelijke aanpak overvallen (B36)

5.5 Politiekeurmerk Veilig Wonen

Midden jaren 90 werd op initiatief van de politie het Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW) ontworpen voor de veiligheid van wijken, gebouwen en woningen.⁵⁷ Door een integrale aanpak van het macro- tot het microniveau moet ruimtelijke ordening, indeling van een wijk en woningontwerp en -detaillering bijdragen aan het verminderen van criminaliteit in een wijk. Van een goed slot op de deur (in stevige deur en kozijn) tot de entree en zichtlijnen van/in de woonwijk. Bij het ontwerp- en bouwproces werken verschillende partners samen: stedenbouwkundigen, (landschaps) architecten, projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties, beveiligingsexperts, politie en gemeenten. Doel: de criminaliteit en met name het aantal inbraken in woningen en voertuigen te verminderen en veiligheidsgevoelens te verhogen.⁵⁸

Er bestaan twee keurmerken: een voor nieuwbouw en een voor bestaande bouw. Wijken en woningen kunnen het PKVW-certificaat verkrijgen, mits zij voldoen aan de in het PKVW gestelde eisen. Zie voor meer informatie:

<https://www.politiekeurmerk.nl/>.

Vroonermeer-Zuid in Alkmaar is een goed voorbeeld van een wijk die volgens deze principes is ontwikkeld. Op elk niveau van macro tot micro is hier nagedacht over het verbeteren van de veiligheid in de wijk. Dit is terug te zien in de criminaliteitscijfers in de wijk, waar in 2011 geen enkele woninginbraak plaatsvond en andere criminele activiteiten minder plaatsvonden dan gemiddeld in Nederland en in de stad Alkmaar (Lopez e.a., 2013).

Voorbeeld Politiekeurmerk Veilig Wonen Alkmaar (B37)

⁵⁷ Zie voor de start van dit samenwerkingsproject van politie (Hollands Midden), ministeries en de Stichting Experimenten Volkshuisvesting (SEV): https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/93_34_Naar-een-Politiekeurmerk-Veilig-Wonen_34-19932.pdf (Korthals Altes e.a., 1993). Voor historici de eerste versie: https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/95_74_Experimenteren-met-het-POLITIEKEURMERK-VEILIG-WONEN_74-1995.pdf.

⁵⁸ Van de website <https://www.politiekeurmerk.nl/pkvw-voor-gemeenten/> (geraadpleegd 21-08-2020): Voordelen van het PKVW voor de gemeente: (1) Geslaagde inbraken nemen tot 80% af ten opzichte van niet PKVW-gecertificeerde woningen. (2) In buurten die voldoen aan de PKVW-richtlijnen nemen overlast en vandalisme af. (3) Door het beheerplan als onderdeel van het PKVW voor de wijk zijn bewoners meer betrokken. Dat helpt om de wijk schoon, heel en veilig te houden. (4) Bewoners van PKVW-wijken waarderen hun gemeente positiever dan bewoners in andere wijken. (5) De gemeente kan met het PKVW aantonen wat zij concreet aan veilig wonen doet. (6) Een PKVW-eindinspectie maakt dat er ook daadwerkelijk controle plaatsvindt op de toepassing van de eisen van het Bouwbesluit voor inbraakwerendheid en rookmelders.

Bijlagen

Bijlage 1 Definities Woninginbraak, Straatroof en Overval

Woninginbraak: ‘diefstal of een poging daartoe, zonder (bedreiging met) geweld tegen personen, in combinatie met het wederrechtelijk betreden van een woning bijvoorbeeld door braak of insluiping’.

Straatroof: ‘het met (bedreiging van) geweld wegnemen of afpersen van enig goed, gepleegd tegen particuliere personen die zich op de openbare weg bevinden, of de poging daartoe’.

Overval: ‘het met (bedreiging van) geweld wegnemen of afpersen van enig goed, gepleegd tegen personen in een afgeschermd ruimte of op een gepland of georganiseerd waarde transport, of de poging daartoe’.

Bijlage 2 Daling criminaliteit

Wie meer wil weten over de verklaring die de Nederlandse topcriminoloog Prof. Dr. Jan J. M. van Dijk heeft voor deze enorme daling van de criminaliteit – die zich in alle Westerse landen heeft voorgedaan – verwijzen we naar het college van de ‘Universiteit van Nederland’ dat in 2014 in de nachtclub IT gegeven werd: <https://www.youtube.com/watch?v=2Groq98rQyA&list>. In dezelfde serie is er ook nog een college over hoe de overheid een land aantoonbaar veiliger kan maken: https://www.youtube.com/watch?v=QVVRf_cwJr0&list. Wie zijn kennis over deze daling (en de beste verklaringen daarvoor) wil testen, verwijzen we naar de ‘Kenniscrimquiz’ over trends en ontwikkelingen in de criminaliteit en rechtshandhaving, te vinden als Kennisparel 109 op www.ProHIC.nl.

Bijlage 3 Handreiking ProHIC

Deze handreiking Probleemgericht werken aan High Impact Crime (ProHIC) is een van de instrumenten (tools) die in het EU-project Cutting Crime Impact (www.cuttingcrimeimpact.eu) is ontwikkeld. In dit driejarige project (2018-2021) staan vier onderwerpen centraal:

- Predictive Policing
- Community Policing
- Crime Prevention through Urban Design and Planning (Veilig Ontwerp en Beheer)
- Het meten en verbeteren van onveiligheidsgevoelens

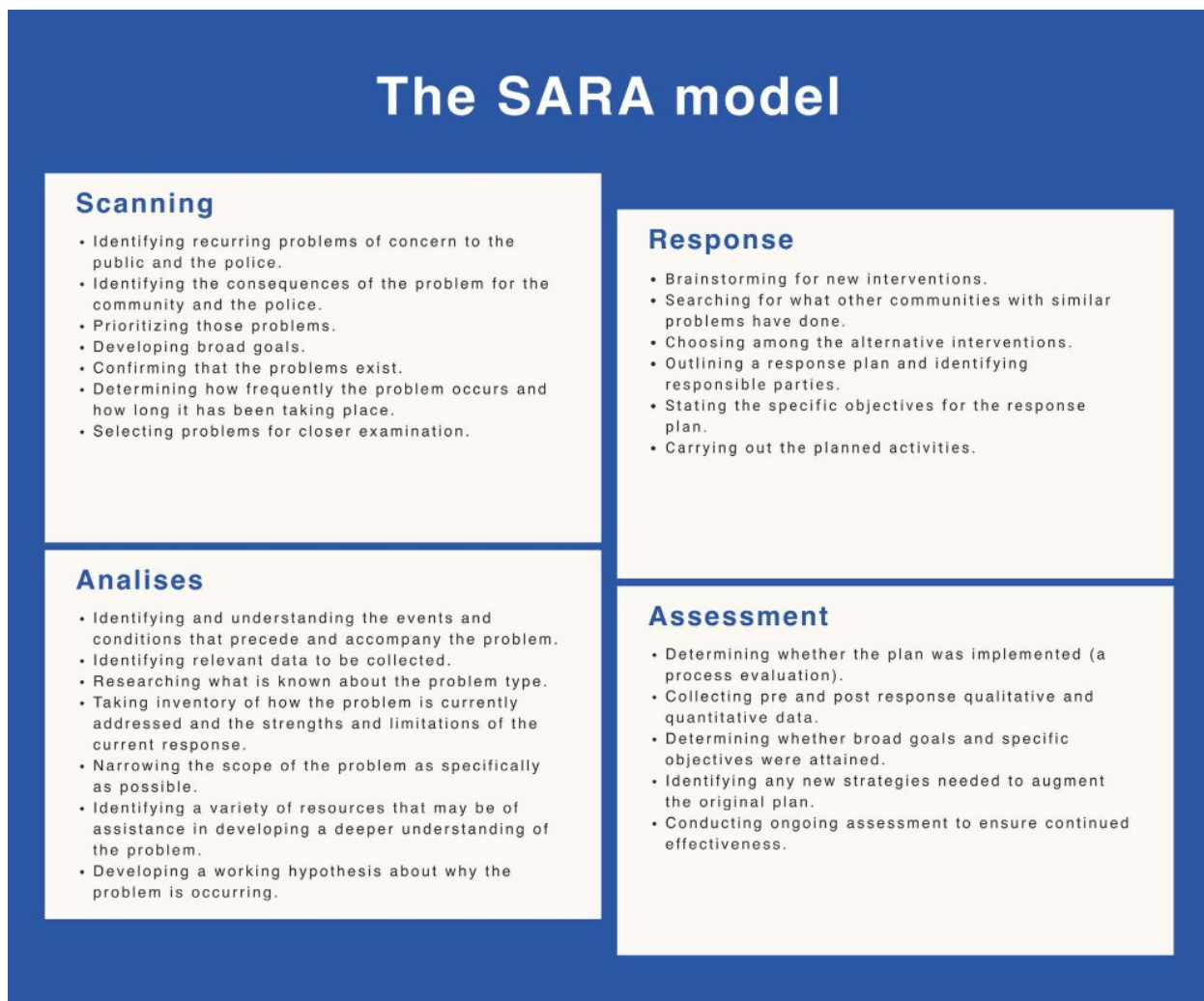
Zes Europese politiekorpsen zijn bezig om op deze onderwerpen nieuwe instrumenten te ontwikkelen en ze worden daarbij ondersteund en geadviseerd door verschillende politiekorpsen en experts.

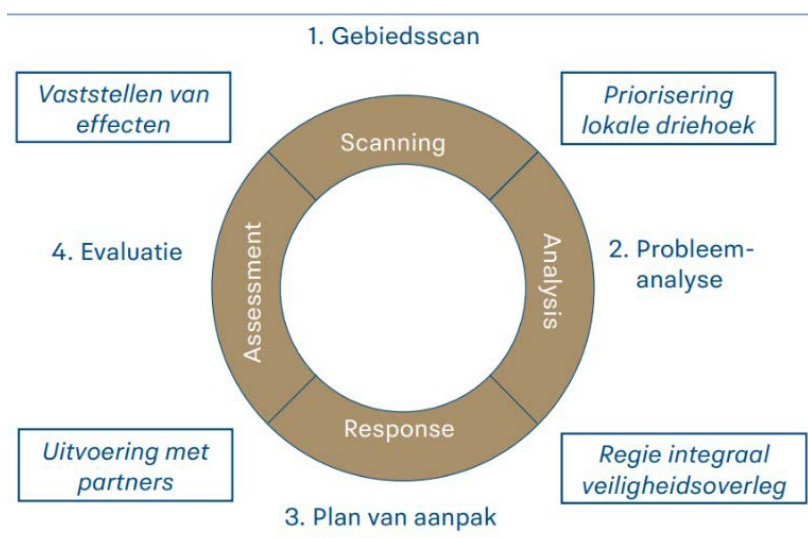
De Politiekorpsen (Law Enforcement Agencies): Nationale Politie Nederland, Nationale Politie en Border Guard van Estland, het Landes Kriminalamt Niedersaksen, Greater Manchester Police, Policia Municipal Lisboa en de Generalitat de Catalunya.

De experts: University of Salford (UK), European Forum for Urban Security (EFUS), DSP-groep (NL), Rijks Universiteit Groningen (NL), ministerie van Justitie en Veiligheid (NL), Urban Security and Crime Prevention Department of the Emilia-Romagna Region (IT), University of Cambridge (UK), The Pennsylvania State University (USA), EU Cost Action TU1203 (Crime Prevention through Urban Design and Planning) en het European Network for Law Enforcement Technology Services (ENLETS).

Bijlage 4 SARA aanpak

SARA is verreweg het meest gebruikte model ter wereld voor de probleemgerichte aanpak van onveiligheid. Door het verdelen van het totale project in afzonderlijke fasen – waarin het sturingsproces van strategisch via tactisch naar operationeel te herkennen is – zorgt SARA ervoor dat de noodzakelijke stappen in de juiste volgorde worden gezet. Dit is een nuttig vangnet voor de natuurlijke neiging om direct actie te ondernemen, terwijl het probleem nog slechts vluchtig is gedefinieerd en geanalyseerd, en men vergeten is te beoordelen wat de effecten daarvan op het probleem zijn. Zie <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/probleemgericht-werken-en-de-rol-van-criminaliteitsanalyse-in-60-kleine-stappen> (stap 7, pagina 26). Of zie: https://popcenter.asu.edu/sites/default/files/library/reading/PDFs/60steps_dutch.pdf (dit boek is in meer dan twintig talen vertaald (van het Chinees en Portugees tot het Ests en Nederlands): <https://popcenter.asu.edu/content/crime-analysis-manual-translations>). Zie voor een toepassing ook: Home Office (2020) Safer Streets Fund – Crime Prevention toolkit January 2020 (https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/860797/safer-streets-fund-prospectus.pdf). In het onderstaande schema wordt het Engelstalige model samengevat. In deze handreiking volgen we hetzelfde model en hebben we de stappen per hoofdstuk aan het begin ook in het Nederlands samengevat.

Bijlage 5 Informatiegestuurde Veiligheidszorg (IGV)

Politie en gemeente hebben elk hun eigen ‘Informatiegestuurde aanpak’ en op die schouders doorbouwend ontstond IGV,⁵⁹ waarbij een directe inbreng en participatie van burgers en instellingen een belangrijke rol speelt. IGV baseert zich aan de politiekant op wetenschappelijke kennis over ‘Wat niet werkt en wat wel werkt’ in de veiligheidszorg. Na bestudering van een groot aantal publicaties uit binnen- en buitenland bleken drie veiligheidsstrategieën effectief te zijn:

1. Problem Oriented Policing (POP) (Braga, 2002)
2. Community Oriented Policing (COP)
3. Intelligence Led Policing (ILP)⁶⁰

Het voormalig politiekorps Haaglanden noemde de IGV benadering dan ook ‘The Best of Three Worlds’: <https://www.politieacademie.nl/kennisenonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/78206.pdf>.

POP: het succes van Problem Oriented Policing is vooral te danken aan de gezamenlijke aanpak van de allerbelangrijkste veiligheidsproblemen door alle betrokken veiligheidspartners. Per veiligheidsprobleem wordt een passende combinatie van preventieve en repressieve maatregelen uitgevoerd. Zo’n probleemgerichte aanpak is gebaseerd op een diepgaande probleemanalyse, waarbij is gekeken naar de rol die daders, slachtoffers en omgevingsfactoren hebben gespeeld bij het ontstaan van het probleem.

COP: de effectiviteit van Community Policing – een onderwerp dat ook binnen CCI uitgewerkt wordt/is⁶¹ – kan vooral worden toegeschreven aan de grote betrokkenheid van burgers bij veiligheidszorg, waarbij informatie over de belangrijkste lokale problemen en de wensen en verwachtingen van wijkbewoners mede de lokale prioriteiten bepalen.

ILP: de positieve bijdrage aan de veiligheid van Intelligence Led Policing kan vooral worden toegeschreven aan de gecoördineerde inzet van de politie op basis van geanalyseerde informatie en kennis (intelligence), resultaatsturing door de korpsleiding (accountability) en vergroting van het lerend vermogen. De wetenschappelijke discussie over welke veiligheidsstrategie het beste werkt, loopt nog. Het lijkt erop dat over de effectiviteit van POP de meeste wetenschappelijke overeenstemming bestaat.⁶²

⁵⁹ Politieacademie, 2014, <https://thesaurus.politieacademie.nl/Thesaurus/Term/5117>.

⁶⁰ In Nederland kennen we het vergelijkbare National Intelligence Model: <https://netpol.org/wp-content/uploads/2014/06/National-Intelligence-Model.pdf>. Overigens ligt in Nederland de nadruk nogal op informatie, data, techniek en geavanceerde vormen van data analyse. In het NIM is veel meer aandacht voor het sturingsproces “tasking & coordinating” en de rol van de partners.

⁶¹ Zie www.cuttingcrimeimpact.eu.

⁶² Zie ook een recente review uit de UK (Kennisparel 42 op www.ProHIC.nl: Problem-Oriented Policing in England and Wales, 2019). Interessant daarin is overigens de uitkomst dat POP toch nog steeds vooral een politie-aangelegenheid is en blijft – al wordt er wel met andere partners samengewerkt – en dat andere partners toch veelal buiten beeld blijven: “little was said about the importance of and mechanisms for working with partners when problem-solving.” Maar goed, het betreft Problem Oriented Policing (Sidebottom e.a., 2020).

Meer informatie:

Integraal werken loont. Onderzoek naar de veiligheidsstrategie B3W bij woninginbraken door Drs. J. M. Lam, Drs. A. Rottenberg, M.A.R. Sinke MCI, Drs. E.Y. Tigchelaar en Dr. N. Kop is uitgegeven door en te bestellen bij uitgeverij Boom criminologie. De pdf: <https://www.politieacademie.nl/actueel/Documents/onderzoek%20aanpak%20woninginbraken.pdf>.

En: Cahier Politiestudies (jaargang 2010-4 / 17) en uit het B3W –boek (link boven).

Zie ook het filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=gTuPQmK8dFo>.

Bijlage 6 Samenwerking

Kwaliteitsaspecten voor een goede samenwerking:
Het samenwerkingsverband
De relevante stakeholders werken samen om de doelen te bereiken.
Er zijn goede samenwerkingsrelaties met de andere betrokken partners.
Samenwerkingsafspraken
Er is overeenstemming over de doelen, de doelgroep, de beoogde resultaten (output) en te bereiken effecten (outcome) met de samenwerking.
Er zijn heldere afspraken gemaakt over taken, budgetten (geld en tijd), verantwoordelijkheden, bevoegdheden en overlegstructuur binnen de samenwerking.
Samenwerkingscultuur
Samenwerkingspartners hebben een gevoel van urgentie.
Samenwerkingspartners investeren duurzaam in de samenwerkingsrelatie.
Samenwerkingspartners hebben vertrouwen in elkaar.
Regie en continuïteit
De sturing en coördinatie van de samenwerking is belegd en bekrachtigd door de driehoek.
De sturing en coördinatie zijn gericht op het faciliteren en versterken van de samenwerking.
Informatie-uitwisseling
De informatie-uitwisseling tussen de samenwerkingspartner is praktisch geregeld en niet in strijd met privacywetgeving. ⁶³
Bij het inrichten van de werkprocessen is expliciet aandacht besteed aan het beperken van administratieve last en vergadertijd van professionals.

Bijlage 7 Integraal Veiligheids Beleid (IVB)

Handreikingen en formats in het kader van gemeentelijk Integraal Veiligheidsbeleid (IVB):

- Kernbeleid Veiligheid 2017: Handreiking voor gemeenten(pdf)
- Format Integraal Veiligheidsplan 2018-2021 (Word)
- Format Rapportage Veiligheidsanalyse bij Kernbeleid Veiligheid (Word)
- Format Uitvoeringsplan Integrale Veiligheid 2018-2021 (Word)

Zie ook:

- CCV: instrumenten voor integraal veiligheidsbeleid
- Basisboek integrale veiligheid (Wouter Stol e.a., 2016)

⁶³ Zie ook op www.ProHIC.nl de Kennisparel (86) over Artificial Intelligence and Law Enforcement: Impact on Fundamental Rights. Zie ook Gonzalez Fuster, 2020.

Bijlage 8 Informatiegestuurde Politie (IGP)

Bij Informatiegestuurde Politie gaat het in essentie om de vraag 'Doen we de juiste dingen en doen we de juiste dingen goed?' Binnen deze aanpak worden data, informatie, kennis en intelligence (intelligente actie) (Politieacademie, 2013, informatiegestuurd politiewerk) onderscheiden: 'Alles wat we op straat horen en zien en wat door politiemedewerkers wordt opgemerkt, wordt vastgelegd in de daarvoor bestemde systemen van onze organisatie. Er is dan sprake van **data**: ruwe gegevens die veredeld moeten worden. Zodra deze gegevens gecontroleerd zijn, hiaten zijn aangevuld en tegenstrijdigheden eruit zijn gehaald (het veredelen) en we deze gegevens gaan interpreteren c.q. in een bepaalde context plaatsen, spreken we over **informatie**. Als we vervolgens deze informatie combineren met andere informatie, bestaande (wetenschappelijke) inzichten en verbanden aanbrengen tussen de verschillende soorten informatie, spreken we over **kennis**. Pas hierna is er sprake van intelligence, namelijk de actiegerichte informatie welke kan leiden tot politieel handelen.' De uitgevoerde actie wordt dan overigens weer op effecten geëvalueerd, waarna de cyclus opnieuw doorlopen wordt (zie de pijl in de figuur).

Het IGP-model beperkt zich vooral tot de politie als analist en als actor. Zie de gebruikte terminologie: 'politiemedewerkers merken op', 'leggen dat vast in systemen van onze organisatie' en 'dat kan leiden tot politieel handelen'. Het model werkt dus in essentie volgens de formule: politie data in → politie actie uit. De oren en ogen zijn van de politie en die sturen de handen en voeten van de politie aan. De aanpak in deze handreiking gaat uit van een bredere invulling (met gemeente, OM, burgers/bewoners en bedrijven/instellingen). De verantwoordelijkheid voor HIC is immers breder belegd.

Bijlage 9 Gebiedsscan

In een gebiedsscan gaan uitvoerende politiefunctionarissen samen met lokale politie-analisten in een speciale bijeenkomst dieper in op de politie veiligheidsanalyses om zicht te krijgen op de belangrijkste criminaliteitsproblemen (concentraties) en 'het beeld achter de cijfers'. Volgens een gestandaardiseerde werkwijze wordt op gebiedsniveau (wijk, buurt) de meest hardnekkige problematiek op het gebied van criminaliteit en overlast in beeld gebracht. Hiervoor wordt de zogenoemde 'harde informatie' (systeemkennis) gekoppeld aan 'zachte informatie' en 'straatkennis': kennis die wijkagenten, surveillanten, rechercheurs, jeugdagenten en andere politiemensen aandragen. Politiemensen die werken in dit gebied beschikken over kennis en informatie die niet uit systemen te krijgen is. Het zijn deze politiemensen op straat die vaak vroegtijdig ontwikkelingen signaleren en die achtergronden kennen van hun werkgebied én van de lokale bewoners en ondernemers. Daarmee geeft de gebiedsscan zicht op de belangrijkste hot

spots van criminaliteit en overlast in een bepaald gebied. Tevens worden mogelijke verklarende factoren weergegeven waarom de betreffende vorm van criminaliteit zich op precies die plek concentreert. Via de gebiedsscan bestaat er in het hele politiekorps – van management tot uitvoering – betrokkenheid bij de probleemgerichte aanpak van de belangrijkste problemen in de wijken en buurten. Daarbij is het belangrijk dat de politie – in het licht van haar signalerende en adviserende taak – de gebiedsscan in een zo vroeg mogelijk stadium in de lokale driehoek bespreekt. Onder verantwoordelijkheid van de burgemeester kan dan een bijeenkomst met de veiligheidspartners plaatsvinden, waarin de inhoud van de gebiedsscan bediscussieerd wordt. Ook de op dat moment bekende (concept)plannen van de gemeente en van het OM kunnen dan worden besproken. Die bespreking is gericht op onderlinge afstemming van de planning van politie, OM, gemeente en zo nodig andere organisaties voor het volgende kalenderjaar. De uitkomsten van de gebiedsscan en van het overleg daarover met de veiligheidspartners worden dan verwerkt in het lokale veiligheidsplan van de gemeente voor het navolgende kalenderjaar (zie IVB).

Zie voor meer informatie:

<https://www.politieacademie.nl/thema/gebiedsgebondenpolitie/Documents/Gebiedsscan%20Criminaliteit%20en%20Overlast.pdf>.

En: <https://hetccv.nl/onderwerpen/high-impact-crimes/hic-preventiewijzer/geweld/gebiedsscan-criminaliteit-en-overlast/>.

En: <https://www.politieacademie.nl/kennisenonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/90501.PDF>.

Betreft Gebiedsscan van: **wrkgb NP: Basisteam Gouda**

	2016	2017	2018	2019	Vorig jaar	Dit jaar	Vershil
<i>High Impact Crime misdrijven</i>	1.469	1.285	1.062	954	515	490	-25
1.1.1. Diefstal/inbraak woning	819	598	469	355	183	188	5
1.4.6. Straatroof	13	16	10	16	10	3	-7
1.4.7. Overval	3	8	9	2	2	1	-1

Betreft Gebiedsscan van: **wrkgb NP: Basisteam Gouda**

	DP: 2017	DP: 2018	DP: 2019	Vershil Jaar	Vershil Jaar %	Vorig Jaar	Dit Jaar	Vershil
<i>High Impact Crime</i>	620	493	366	-127	-26%	185	185	0
1.1.1. Diefstal/inbraak woning	596	475	348	-127	-27%	173	181	8
1.4.6. Straatroof	16	10	16	6	60%	10	3	-7
1.4.7. Overval	8	8	2	-6	-75%	2	1	-1

Bijlage 10 Triangulatie

Een aanpak uit de sociale wetenschappen, waarbij men er van uitgaat dat het combineren van meerdere waarnemers, theorieën, methoden en empirische materialen, leidt tot betere analyse-uitkomsten. Er zijn vier soorten triangulatie:

- Gegevens: gebruik diverse bronnen (politie, gemeente, OM, CBS, burgers/bedrijven).
- Analisten: twee of meer analisten/onderzoekers weten meer dan één.
- Theorie: formuleer meer ideeën over het 'waarom'. Welke criminogene en beschermende factoren spelen een rol bij daders, slachtoffers en locaties.
- Methoden en technieken: gebruik meer dan een methode om data te verzamelen: bijvoorbeeld interviews, observaties, vragenlijsten, beelden (foto, vlogs⁶⁴), sociale media en documenten.

⁶⁴ Deze kunnen bijvoorbeeld ook door bewoners gemaakt worden.

Bijlage 11 Hot spots

Hot Hours Eenheid Den Haag - District Alphen aan den Rijn - Gouda
Speerpunt 1.1.1. Diefstal/inbraak woning, 1.1.2. Diefstal/inbraak
box/garage/schuur/tuinhuis, 1.2.1. Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen, 1.2.2.
Diefstal van motorvoertuigen, 1.2.3. Diefstal van brom-, snor-, fietsen, 1.2.4.
Zakkenrollerij, 1.2.5. Diefstal af/uit/van overige voertuigen, 1.4.6. Straatroof, 1.4.7.
Overval, 1.5.2. Diefstallen

Totaal Misdrijven: 289,1

Maand:

Aantal	00:00 tot 01:00	01:00 tot 02:00	02:00 tot 03:00	03:00 tot 04:00	04:00 tot 05:00	05:00 tot 06:00	06:00 tot 07:00	07:00 tot 08:00	08:00 tot 09:00	09:00 tot 10:00	10:00 tot 11:00	11:00 tot 12:00	12:00 tot 13:00	13:00 tot 14:00	14:00 tot 15:00	15:00 tot 16:00	16:00 tot 17:00	17:00 tot 18:00	18:00 tot 19:00	19:00 tot 20:00	20:00 tot 21:00	21:00 tot 22:00	22:00 tot 23:00	23:00 tot 00:00	Gemiddeld
Maandag	1,5	1,5	1,5	2,5	1,5	1,8	1,4	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	1,4	2,3	1,8	1,1	1,8	0,8	4,0	1,8	1,7	1,8	1,5
Dinsdag	1,7	1,8	3,8	3,8	1,8	1,7	1,1	0,6	0,5	1,4	1,8	2,8	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,8	1,0	1,4	1,5	1,8	1,3
Woensdag	1,9	1,9	2,1	1,8	1,7	1,7	1,7	1,8	1,5	1,2	1,3	1,9	0,6	1,9	0,9	0,9	1,6	0,5	0,8	0,7	1,6	1,9	2,5	2,3	1,5
Donderdag	2,3	2,3	2,3	2,8	2,4	2,1	1,8	2,8	1,6	1,4	1,1	1,5	1,4	1,4	1,2	0,7	0,8	0,8	1,7	0,8	0,9	1,1	2,2	2,5	1,6
Vrijdag	1,9	1,9	1,9	3,9	1,9	3,0	2,0	2,8	2,0	1,3	3,3	1,5	2,5	1,6	3,9	3,0	0,9	0,9	2,7	2,2	1,7	1,2	2,2	1,3	2,1
Zaterdag	1,0	1,0	1,4	2,4	3,4	1,3	1,2	2,2	1,2	1,4	1,4	0,8	0,8	0,6	1,7	1,8	1,8	1,4	1,6	1,9	1,0	2,0	1,4	2,8	1,6
Zondag	2,8	1,9	1,9	2,7	2,0	1,9	1,9	1,9	1,7	1,1	0,7	1,7	0,8	2,7	1,8	0,4	1,4	0,5	0,7	0,7	0,9	1,2	1,5	2,7	1,6
Gemiddeld	1,9	1,7	2,1	2,8	2,1	1,9	1,6	1,8	1,3	1,2	1,5	1,6	1,0	1,4	1,6	1,3	1,2	0,8	1,4	1,1	1,6	1,5	1,9	2,1	1,6

0

4,0

Gebiedsscan criminaliteit en overlast⁶⁵

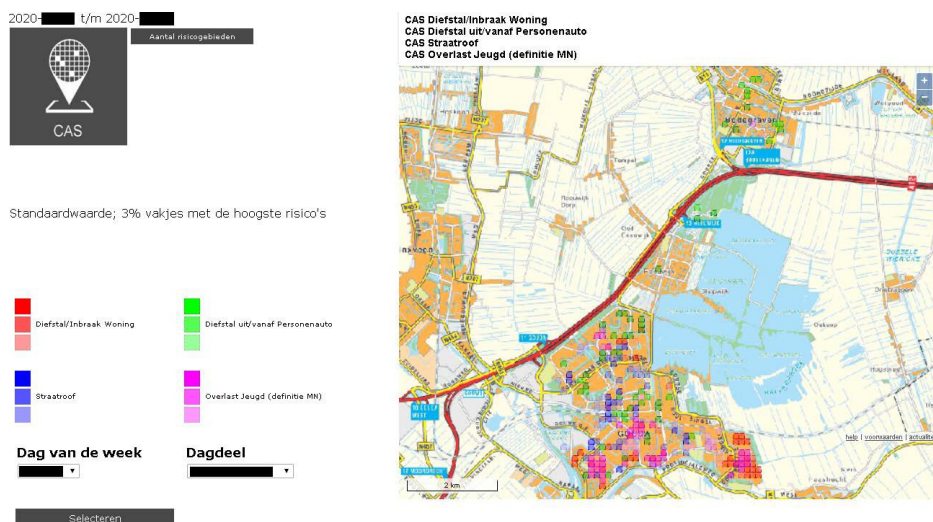

Bijlage 12 Criminaliteits Anticipatie Systeem (CAS)

Binnen IGP (K) is er ook een plek voor CAS – het Criminaliteits Anticipatie Systeem – dat in elk politiebasissteam beschikbaar is, en ontwikkeld is op basis van een statistisch model. Data die in het model gebruikt worden, bevatten naast informatie van de politie ook demografische en socio-economische kenmerken. Op een kaart worden de gebieden weergegeven waar statistisch de meeste kans is op geselecteerde veel voorkomende criminaliteitsvormen, zoals woninginbraken. CAS is een loot aan de stam van Predictive Policing. Dat is een uit de Verenigde Staten overgewaarde term die in 2008 voor het eerst werd toegepast in het Los Angeles Police Department. Er bestaan nogal wat verschillende definities en invullingen van Predictive Policing. De Rand Corporation (Perry e.a., 2013) spreekt van 'predictive policing is the application of

⁶⁵ Bron: <https://www.politieacademie.nl/thema/gebiedsgebondenpolitie/Documents/Gebiedsscan%20Criminaliteit%20en%20Overlast.pdf>.

analytical techniques – particularly quantitative techniques – to identify likely targets for police intervention and prevent crime or solve past crimes by making statistical predictions.’ Ook bij Predictive Policing zien we de beperking tot de politie (likely targets for police interventions): politie data in → politie actie uit. Het woord ‘predictive’ wordt – zeker in Nederland – nog wel eens opgevat als een ‘harde voorspelling’, terwijl het natuurlijk een inschatting of kansberekening is. Net zoals het weerbericht. Perry zegt dat ook: likely (!) targets/statistical predictions. CAS is uitgebreid en kritisch onder de loep genomen in diverse onderzoeken van de Politieacademie (Mali e.a., 2017; Dubbeld, 2017), in onderzoek in het kader van CCI (Querbach e.a., 2019) en in onderzoeken van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR, 2016). Zie voor meer informatie de literatuurlijst zie ook op www.ProHIC.nl de Kennisparel nummer 5 (De predictie politie).

Bijlage 13 Meewegen ernst HIC

Ook internationaal is en wordt er al veel langer nagedacht over de vraag hoe criminaliteit te meten valt. In 1964 publiceerden Marvin Wolfgang en Thorsten Sellin hun klassieker *The measurement of delinquency*: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/00112876501100417?journalCode=cadc>. Recent (2020) presenteerde een grote groep criminologen, statistici en (oud) politie chefs de Cambridge Harm Index Consensus (Lawrence W. Sherman et al., 2020): ‘Crime statistics require a radical transformation if they are to provide transparent information for the general public, as well as police operational decision-making. This statement provides a blueprint for such a transformation.’ Meer informatie is te vinden in Kennisparel 50 op www.ProHIC.nl.

We kiezen hier een vergelijkbare aanpak.

Ten eerste kunnen we kijken naar de (gemiddelde) kosten van HIC. Uit internationaal onderzoek komt dan naar voren dat een overval/straatroof ongeveer het dubbele kost van een woninginbraak (Van Soomeren & Wever, 2015). Dat is een gemiddelde en lokaal kunnen die kosten natuurlijk heel anders liggen. Ten tweede – en misschien nog beter – kunnen we kijken naar de strafmaat. Een delict waar gemiddeld twee jaar gevangenisstraf op staat wordt door onze maatschappij globaal gesproken twee keer zo ernstig beschouwd als het delict waar maar één jaar voor staat. De strafmaat is van geval tot geval anders. De uiteindelijke straf is altijd maatwerk en hangt af van eventueel gebruikt geweld, recidive, aantal personen, etc. Maar als we kijken naar de strafmaat ⁶⁶ dan scoort een woninginbraak globaal ongeveer drie maanden gevangenisstraf en een straatroof zes tot vijftien maanden. Een overval op een winkel doet 24 maanden en een woningoverval doet 36 maanden; met bedreiging komt daar nog een jaar bij. Omzetting naar één getal is altijd lastig, en kan lokaal anders gemaakt worden, maar wij komen tot:

⁶⁶ Zie www.rechtspraak.nl; Oriëntatiepunten voor straftoemeting en LOVS afspraken maart 2020. Voor meer informatie over strafverdelingsrichtlijnen, zie ook de OM-RICHTLIJNENBUNDEL, Versie 0.12, Januari 2020.

	Strafmaat in maanden	Ernst gewicht
Woninginbraak	3	1
Overval	42	14
Straatroof	15	5

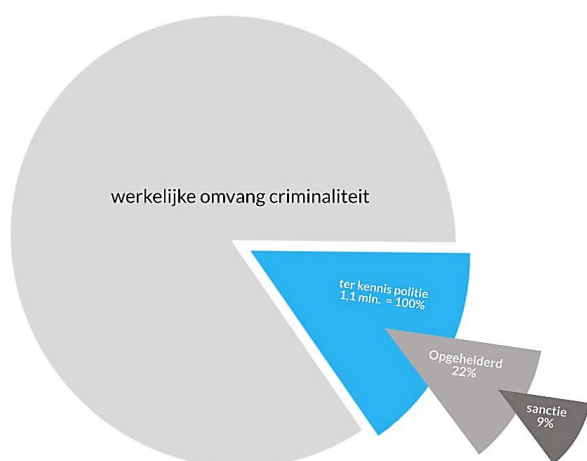
In een gemeente van ongeveer 170.000 inwoners, die een vrij exacte afspiegeling vormt van het land, maar waar disproportioneel veel overvallen op woningen en bedrijven/winkels plaatsvinden, komen we tot het volgende 'ernst-beeld'.

Delict	Aantal	Ernst gewicht	Aantal x ernst
Woninginbraak	395	1	395
Overval	4	5	20
Straatroof	23	14	322

Terwijl er hier sprake is van disproportioneel veel overvallen zien we overigens dat – door het grote aantal – toch inbraak in de ernst-kolom als hoogste blijven scoren.

Bijlage 14 Trechter effect

De politie heeft verreweg de meeste woningbraken, straatroven en overvallen (HIC) goed op het netvlies staan. Dat komt omdat bijna iedereen die daarvan slachtoffer wordt naar de politie gaat – of van de verzekering **moet** gaan – om aangifte te doen. Dat gebeurt bij andere delicten veel minder. Van alle gewelds- vermogens- en vandalismedelicten samen werd in 2019 volgens het CBS (2019) slechts een derde bij de politie gemeld en in een kwart (23 procent) ⁶⁷ van de ondervonden delicten werd daadwerkelijk aangifte gedaan. Men spreekt hier ook wel van het 'trechter effect': van alle criminaliteit wordt maar een deel bij de politie gemeld en daarvan komt maar een deel terecht in een officiële aangifte. Vervolgens gaat het trechteren door. Van de aangegeven delicten wordt maar een heel klein deel opgelost en vindt men de dader(s). Van alle bekende daders wordt uiteindelijk door het OM maar een deel via een dagvaarding voor de rechter gebracht en een deel daarvan krijgt uiteindelijk een straf opgelegd. Het beeld is globaal als volgt:⁶⁸

Het gaat hier niet zozeer om de exacte cijfers, maar meer om het effect. Daarbij geldt wel dat de ernstigere delicten een grotere kans hebben om in de trechter te blijven: mensen gaan over het algemeen alleen met meer serieuze zaken naar de politie, daarvan gaat het meest ernstige door naar het OM en de rechter. De ernstige delicten zitten centraal in de draaikolk en komen bij de trechtermond uit. Het beste voorbeeld daarbij is moord: die komt bijna altijd wel bij de politie terecht en die zet er veel capaciteit op. Als de dader bekend is, ⁶⁹ wordt hij/zij altijd voor de rechter gebracht en ook bijna altijd veroordeeld. Vanuit het strafrecht bekeken is dat dus goed nieuws: boontje komt uiteindelijk meestal wel om zijn loontje. Maar voor de analist/onderzoeker is

het lastig, omdat hoe verder je in de trechter afdaalt, hoe selectiever de gegevens worden. De politieregistraties schetsen dus een 'te ernstig' beeld van de criminaliteit (zie de taartpunt) en bij justitie is dat nog 'ernstiger'. Dat heet in het onderzoekjargon een bias: de gegevens zijn geen goede afspiegeling van de totale werkelijkheid.

⁶⁷ In 2019 is 14 procent aangegeven via een proces-verbaal; 9 procent via internet.

⁶⁸ Bron afbeelding: Basisboek Criminaliteitspreventie, hoofdstuk 1, wat is criminaliteitspreventie? Directie criminaliteitspreventie 1992.

⁶⁹ Moorden worden meestal wel opgelost, vooral ook omdat het hier veelal gaat om een relationeel delict: meestal staat een goede bekende of partner nog ongeveer naast het lijk. En waar dat niet het geval is, heeft de butler het gedaan. Case solved.

Bijlage 15 VeiligheidsMonitor (VM)

We zagen dat veel criminaliteit, grofweg twee derde,⁷⁰ niet of nauwelijks bij de politie terechtkomt en daar heeft de politie dan ook geen precies beeld van. Wie breder wil kijken dan alleen naar de drie HIC-problemen doet er dus goed aan om niet alleen te kijken naar politie-informatie, maar zeker ook naar de slachtofferinformatie uit de Veiligheidsmonitor van het CBS (VM). Die VM is een tweejaarlijkse zeer uitgebreide enquête, waarin CBS-onderzoekers heel veel Nederlanders (meer dan 100.000 respondenten) vragen stellen over slachtofferschap, onveiligheidsgevoelens, leefbaarheid, overlast, politie en burger en preventie. Die informatie is netjes gerangschikt in een enorme interactief te raadplegen database: <https://veiligheidsmonitor.databank.nl/>. Daarin is alles te vinden uit de CBS-Veiligheidsmonitor voor politiebasis teams, -districten en -eenheden, maar ook voor provincies en gemeenten (> 70.000 inwoners).⁷¹

De Veiligheidsmonitor (VM) start met een taart-pagina die voor een gebied (provincie, gemeente, eenheid, district) in één oogopslag weergeeft, waar deze regio of gemeente beter of slechter op scoort voor de verschillende basisteam(on)veiligheidsthema's in vergelijking met het landelijke gemiddelde: slachtofferschap, leefbaarheid, overlast in de buurt, veiligheidsbeleving, politie en burger en preventie. Op basis van deze informatie kunnen lokale en regionale beleidsbepalers zien welke onderwerpen meer en minder aandacht verdienen (prioritering). Door op een vlak in de taart te klikken, zie je de onderliggende waarden per thema. Van elk hoofdthema binnen de Veiligheidsmonitor is een dynamisch rapport ontwikkeld. Verder kan de gebruiker op deze pagina een kernrapport Veiligheidsmonitor (een samenvoeging van de zes deelrapporten) en een samenvattend factsheet over de regio bekijken (downloaden of printen). Door te kiezen voor 'Databank' in het menu wordt de applicatie geopend. Via 'Ondersteuning' krijgt de gebruiker toegang tot de online handleiding van Swing Viewer (de software die wordt gebruikt voor het ontsluiten van de VM). Daarnaast is in de databank een leeswijzer opgenomen om de beginnende gebruiker te begeleiden. Kortom: het betreft hier een enorme toolkit voor tools die lokaal bij de prioritering en analyse van de lokale veiligheidssituatie gebruikt kunnen worden. Er bestaat ook een vergelijkbare gereedschapskist voor politiedata (www.data.politie.nl).

Bron: https://veiligheidsmonitor.databank.nl/jive/jivereportcontents.ashx?report=home_informatie (geraadpleegd maart 2020).

Besef overigens dat de VM weliswaar veel meer delicten laat zien waar individuen en huishoudens slachtoffer van worden, maar dat hier wel het omgekeerde Cruijff adagio geldt: 'elk voordeel heb z'n nadeel'. De VM zegt bijvoorbeeld helemaal niks over bedrijven en instellingen. Een school waar ingebroken wordt komt – na melding/aangifte – wel in de politieregistratie terecht, maar niet in de VM en voor een overval op een supermarkt geldt hetzelfde. Ook een toerist die op straat beroofd wordt, of een expat, komt niet in de VM terecht en misschien (!) wel in de politiecijfers. Voor de zogenaamde 'slachtofferloze delicten' (denk aan drugs) geldt hetzelfde. Verder 'meet' de VM in de bewoordingen van de gemiddelde Nederlander – het is immers een enquête – en niet in exact strafrechtelijke categorieën. Er zijn nog meer lastige verschillen. Zo wordt in de VM het verschil tussen een woninginbraak en een poging tot woninginbraak niet gemaakt, en dat terwijl pogingen misschien dus wel een 'preventief succes' zijn ('ze kwamen er niet in!'). De politieregistratie is daar exacter en gaat bijvoorbeeld ook veel dieper in op de gebruikte modus operandi.

⁷⁰ De situatie is eigenlijk nog veel erger, want we maken hier de vergelijking tussen de nationale slachtoffer onderzoeken (VM) en de politiemeldingen/aangiften in Nederland. Bedrijven en instellingen, maar ook toeristen, vinden we niet terug in de VM en ook slachtofferloze delicten (denk aan drugs) zitten niet in de VM.

⁷¹ Let op: de VM betreft informatie van huishoudens en individuen. Het is een bevolkingsonderzoek. Informatie over bedrijven of instellingen vergt weer andere bronnen. Zie o.a.: https://www.wodc.nl/binaries/cr2012-hoofdstuk-3_tcm28-73134.pdf (pagina 64 e.v.) en https://www.wodc.nl/binaries/ob279-bijlage3_tcm28-71064.pdf. Lokaal is er vaak meer/andere informatie beschikbaar. Raadpleeg lokale specialisten bij de gemeente.

Bijlage 16 Handleidingen burgerparticipatie

Handleidingen zijn vooral voor **gemeenten** en soms voor **politie** geschreven. Een voorbeeld van een handleiding voor **gemeenten** is de VNG-publicatie 'Naar buiten: Spoorboekje burgerparticipatie voor raad en college' uit 2010. Hierin staat onder meer een participatieladder met vijf verschillende rollen die de burger kan spelen bij ontwikkeling en uitvoering van gemeentelijk beleid: Zelf organiseren, Meebeslissen, Coproductie, Adviseren en Raadplegen (VNG & Ministerie van BZK, 2010). Wat opvalt is dat vier van die rollen betrekking hebben op ontwikkeling en vaststelling van beleid en maar één van die vijf rollen op de rol die de burger speelt bij uitvoering van beleid. Het is typerend voor de rol van de lokale overheid, verreweg hun belangrijkste taak is immers het ontwikkelen en vaststellen van beleid.

Voor de **politie** vinden we een algemeen overzicht bij de politieacademie: <https://www.politieacademie.nl/thema/gebiedsgebondenpolitie/canonggp/externesamenwerking/Paginas/Burgerparticipatie.aspx>. In de **politie** handleiding 'Hot spot aanpak in vier stappen' (Van Dijk e.a., 2011) is een uitgebreid onderdeel over burgerparticipatie opgenomen. Een recenter voorbeeld is een handleiding burgerparticipatie die ontwikkeld is in het kader van een pilotproject 'The Best of Three Worlds' in de eenheid Noord-Holland. In deze handleidingen van de politie ligt de nadruk veel meer op de rol die burgers kunnen spelen bij de uitvoering van concrete activiteiten om hun woning of/ en hun buurt veiliger te maken. Ook dit is volstrekt logisch, de politie is immers in vergelijking met de gemeente een organisatie die veel meer op actie en veel minder op beleid gericht is. Dat verklaart ook waarom gemeente en politie nogal eens langs elkaar heen werken als het om burgerparticipatie gaat, en dan met name in wijken waar de nodige problemen zijn. Zo strandde een politieproject in de Haagse Schilderswijk gericht op het vergroten van de meldingsbereidheid van bewoners (veelal met een migratie- achtergrond) omdat de gemeente al een flinke burgerparticipatieprojectencarroussel in deze wijk had opgetuigd (Van Dijk, Terpstra & Hulshof, 2013). Door de bomen zag men het bos niet meer en het bleek niet mogelijk om tot een slimme samenwerking te komen.

Bijlage 17 Betrekken burgers bij besluitvorming

De 'Buurt bestuurt' is een bekend voorbeeld <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/buurt-bestuurt/>. Het is de bedoeling om voldoende bewoners te vinden die zich willen inzetten voor de buurt. Tijdens de eerste bijeenkomst stellen zij een top-3 samen met onderwerpen, die als eerste moeten worden aangepakt. Oplossingen kunnen gelden voor iedereen, of voor een specifieke groep: kinderen, jongeren of bijvoorbeeld senioren. Een actie of evenement vindt plaats door goede afspraken en samenwerking met elkaar. Daarna is overleg over het resultaat van belang. Zo koppelt bijvoorbeeld de politie na een specifieke controle terug naar het Buurt Bestuurt Comité. 'Veertig bekeuringen uitgedeeld voor ...'. We zien dat deze vorm in de praktijk dus gecombineerd wordt met participatie in de uitvoering door burgers. Het is de vraag of deze vorm van burgerparticipatie ook effectief is in de aanpak van HIC. Dat hangt af van de maatregelen die uiteindelijk uitgevoerd worden.

Bijlage 18 Adviseren burgers preventieve maatregelen

Opvallend genoeg wordt zo'n simpele aanpak eigenlijk nauwelijks structureel vormgegeven in gemeentes. Hoe makkelijk zou het zijn als de politie – in de persoon van een rechercheur en/of een forensische assistent van de politie – niet alleen opsporingsgericht naar een zaak (inbraak/ overval/beroving) kijkt, maar ook preventieve tips aan het slachtoffer en aan de burens geeft. De kans dat een inbreker terugkomt bij het slachtoffer, of bij de burens, is aantoonbaar aanwezig, zie het onderzoek naar herhaald slachtofferschap. Die tips kan de politie zelf geven, al is dan

misschien een opleiding/cursus preventie handig. De politie zou het preventiewerk ook kunnen laten doen door Slachtofferhulp Nederland (SHN).⁷² Maar er zijn tal van andere activiteiten van gemeente, politie en woningbouwverenigingen die burgers stimuleren maatregelen te laten nemen die erop zijn gericht de kans op inbraak te verkleinen. Deze maatregelen zijn Organisatorisch, Bouwkundig en Elektronisch van aard, kortweg aangeduid als OBE-maatregelen. Van een aantal van deze maatregelen is bewezen dat ze effectief zijn. Zie voor meer preventietips: <https://www.politiekeurmerk.nl/preventietips/>. Zie hier ook bij de praktijkvoorbeelden in hoofdstuk 5 de informatie over het Politie Keurmerk Veilig Wonen.

Bijlage 19 Voorbeeld burgers informeren

Er zijn veel gemeenten waar maatregelen worden toegepast gericht op het verkrijgen van informatie van burgers. Een van de bekende begrippen is buurtpreventie waarin de burger de rol van ogen en oren van de politie vervult. De oervorm van **buurtpreventie** is terug te vinden in de projecten die al in de jaren 80 in Nederland werden opgezet. In vernieuwde vorm keerde de aanpak terug als burgernet 'WhatsApp buurtpreventie'. De hoeveelheid onderzoek die ondertussen gedaan is naar appgroepen buurtveiligheid geeft een wat wisselend beeld over de effectiviteit (Zoutendijk, 2019).

Burgernet: een app met ondertussen een kleine drie miljoen deelnemers waarbij een deelnemer een spraak- of sms-bericht of e-mail krijgt wanneer er iets gebeurt in zijn of haar omgeving. Dat bericht is een verzoek om naar een persoon of voertuig uit te kijken. Iets gezien? Bel of app dan ... <https://www.burgernet.nl/app-info>. Burgernet wordt ingezet bij onder andere diefstal of inbraak, doorrijden na een aanrijding, straatroof, en vermiste personen. De Burgernetevaluatie, die gezien kan worden als de eerste evaluatie van de inzet van een nieuwe methode van het betrekken van burgers bij opsporing, levert een goed beeld van de 'opsporingsopbrengst', zoals uit onderstaand citaat blijkt: 'Aan de pilot werd deelgenomen door negen gemeenten in vijf politieregio's. Het aantal deelnemers aan Burgernet bedroeg aan het einde van de pilot bijna 25.000. Van de inwoners van de deelnemende gemeenten heeft 4,6% zich opgegeven voor Burgernet.'

In totaal werden in de pilotperiode door de politie 192 acties uitgezet. Bij 80 acties (41%) werd een opsporingsresultaat geboekt. Een deel daarvan is geen rechtstreeks gevolg van de Burgernetinformatie. Bij 33 acties (17%) werd zowel informatie van burgers ontvangen als een opsporingsresultaat geboekt. Bij achttien acties (9%) is er een harde relatie te leggen tussen de ontvangen informatie en het opsporingsresultaat' (Van der Vijver e.a., 2009). Met burgernet werden in de experimentele fase dus wel positieve effecten gerealiseerd. Uit de recente onderzoeken blijkt dat het gebruik van de burgernet-app niet meer tot opsporingsresultaten leidt. Een voor de hand liggende verklaring is dat in de pilots er door de politie veel meer op ingezet is om op basis van de Burgernetinformatie gericht actie op het opsporen van daders te ondernemen. De enorme groei naar drie miljoen deelnemers heeft er waarschijnlijk mede toe geleid dat de focus nu veel meer is komen te liggen op het terugvinden van vermiste personen. In de loop der tijd verschuiven de doelen en blijken bepaalde eerdere resultaten niet duurzaam te zijn.

⁷² Wat weinigen weten is dat er een EU-richtlijn uit 2012 bestaat die advies over het risico op en het voorkomen van herhaalde victimisatie verplicht stelt (artikel 8, 12, 18, 26). Artikel 8 ziet daarvoor een rol voor slachtofferorganisaties, tenzij anderszins verstrekt. Zie ook: RICHTLIJN 2012/29/EU VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 25 oktober 2012.

Meld Misdaad Anoniem (M.) is het onafhankelijke meldpunt waar iedereen anoniem informatie kan geven over criminaliteit en misdaad zoals moord, mishandeling, overvallen, drugs, brandstichting, wapen- of mensenhandel. M. (Blauw Research, 2003) stuurde in 2019 in totaal 16.890 meldingen naar de politie en andere opsporingsinstanties. Uit de terugkoppeling van de politie in 2019 blijkt dat mede dankzij M.-tips minimaal 2.210 aanhoudingen zijn verricht. M. werkt landelijk, maar er is ook aandacht voor lokale campagnes (maatwerk aanpak) met bijvoorbeeld interactieve workshops voor wijkprofessionals, of door samen te werken met zelforganisaties of doelgroepgericht campagnemateriaal te verspreiden.

Bron foto's: Meld Misdaad Anoniem

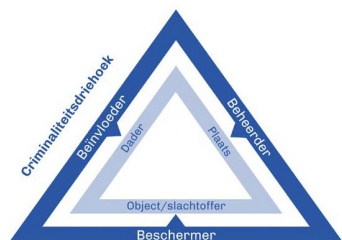
Zie ook de Campagne 2019 gericht op jongeren (en HIC):
https://hetccv.nl/fileadmin/user_upload/220828_Infosheet_HIC.pdf.

Bijlage 20 Criminaliteitsdriehoek

Deze driehoek is afkomstig uit een van de theorieën uit de omgevingscriminologie: de routine activity theory. Deze theorie, die oorspronkelijk geformuleerd is door Lawrence Cohen en Marcus Felson, stelt dat criminaliteit ontstaat wanneer een potentiële dader en een geschikt doelwit samenkomen op een bepaalde tijd en plaats, zonder dat een adequate beïnvloeder of beschermer (een 'guardian') aanwezig is.

Voor meer informatie, zie <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/probleemgericht-werken-en-de-rol-van-criminaliteitsanalyse-in-60-kleine-stappen> (stap 8 op pagina 28).
 Of zie: https://popcenter.asu.edu/sites/default/files/library/reading/PDFs/60steps_dutch.pdf
 (dit boek is in meer dan twintig talen vertaald: <https://popcenter.asu.edu/content/crime-analysis-manual-translations>).

Gebruik:

Het is vaak het eenvoudigst om te beginnen met het begrip rechts: plaats. Dat begrip kwamen we al eerder tegen in de vorm van plekken/tijden waar veel criminaliteit plaatsvindt: hot spots/hot times. Het gaat hier dus niet alleen om locatie/gebied/hot spot, maar ook om de tijd. Hier wordt ook wel het begrip 'situatie' of 'omgeving' gebruikt: waar en hoe komen dader en slachtoffer samen en komt het tot een delict?⁷³

⁷³ In het Engels komt men hier wel begrippen tegen als situation of situational approach en ook het begrip 'environment': de fysieke omgeving (gebouwen, straten, parken), sociale omgeving (mensen en hun gedrag) en organisatorische/bestuurlijke omgeving in een gebied (wijk/buurt soms stad of land; in het Engels: governance).

Plaats/situatie/omgeving (locatie, gebied, voorziening en tijd):

- Locaties (hot spots): een groot deel van de criminaliteit vindt plaats op een beperkt aantal locaties. Een locatie is idealiter een exact GPS-coördinaat. Als dat niet exact bekend is, of als zo'n coördinaat kan verwijzen naar een specifiek persoon, dan mag die informatie volgens de WPG/AVG niet gedeeld worden. Aggregeren naar een groter aantal data en/of een groter gebied is dan vaak de oplossing (zie onder bij 'Gebieden').⁷⁴
- Gebieden. Denk aan (delen van) binnensteden, wijken, buurten, bedrijfsterreinen, etc. (hot areas): een groot deel van de criminaliteit en overlast vindt plaats in de binnensteden (met name straatroof en overval) en in een beperkt aantal wijken en buurten. Specifieke delicten (overval) zie je ook terug op bedrijfsterreinen. Om welke gebieden gaat het?⁷⁵ Er is dan vaak een aparte 'gebiedsgerichte aanpak' mogelijk.⁷⁶
- Voorzieningen (hot facilities, soms aangeduid als 'crime generator'): het grootste deel van de criminaliteit wordt gepleegd in een klein deel van de winkels, kantoren, bedrijven, bedrijventerreinen, scholen, sportcomplexen, openbaar vervoer, geldinstellingen/automaten, et cetera. Vaak is hierbij het type buit van groot belang.
- Iets algemener dan het begrip 'buit' is het begrip 'hot target': het doel voor de dader(s). Vaak is dat buit, maar het kan bij andere dan HIC-problemen, denk aan vandalisme, ook gaan om een object, denk aan bushokje.⁷⁷
- Tijdstippen (hot times): een groot deel van de criminaliteit en overlast vindt plaats op een beperkt aantal tijdstippen of tijdspannen.

Daders:

- Daders (hot shots): een groot deel van de criminaliteit wordt gepleegd door een klein aantal criminelen. Om welke daders gaat het hier? En welke dadergroepen (hot groups): een groot deel van de criminaliteit wordt gepleegd door een klein aantal dadergroepen. Mocht er duidelijk sprake zijn van groepen of bendes, dan wordt deze component opeens extreem belangrijk. In dat geval is het cruciaal dat de verschillende groepen goed in beeld worden gebracht en daar bestaan goed werkende methodes voor die zich in de afgelopen jaren hebben bewezen (LPB, 2007).

Slachtoffers:⁷⁸

- Slachtoffers (hot victims): een klein deel van de slachtoffers is slachtoffer van een groot deel van de delicten. Vaak zijn het ook dezelfde huishoudens/woningen of personen (meervoudig slachtofferschap). Bij een woninginbraak is de kans op een herhaling soms (niet altijd!) groter dan gemiddeld en dat geldt ook voor de burens.⁷⁹

⁷⁴ Zie hier ook op www.ProHIC.nl de Kennisparel 15 Hot Spots Policing: Een onderzoeksynthese.

⁷⁵ Het gebied/de locatie moet bekend zijn bij (potentiële) daders en/of zij moeten denken dat 'er iets te halen valt'. Daders hebben dus eigenlijk een vrij vaststaand 'zoekgebied', te weten het gebied dat ze kennen (dichtbij huis, school, werk en langs de verbindingswegen); hot routes.

⁷⁶ Zie hier ook op www.ProHIC.nl de Kennisparel 39 Een wereld in wijken te winnen: Over de justitiële functie bij sociale achterstand.

⁷⁷ De meeste HIC zijn gericht op een beperkt aantal buitsoorten. De buit voldoet vaak aan het acroniem CRAVED – een woord dat in het Engels 'hunkeren naar' betekent. CRAVED staat voor: Concealable, Removable, Available, Valuable, Enjoyable, and Disposable. Oftewel: Verbergbaar, Wegneembaar, Beschikbaar, Waardevol, Leuk/hip/in, Verpatsbaar/makkelijk af te zetten. Zie ook de uitgebreidere uitleg in stap 31 in 'Probleemgericht werken en de rol van criminaliteitsanalyse in 60 kleine stappen' Pagina 74/75 (<https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/probleemgericht-werken-en-de-rol-van-criminaliteitsanalyse-in-60-kleine-stappen>).

⁷⁸ Zie ook op www.ProHIC.nl Kennisparel 37: What works in supporting victims of crime: A rapid evidence assessment.

⁷⁹ Zie hier op www.ProHIC.nl Kennisparel 19: Herhaald slachtofferschap: Een onderzoeksynthese.

Bijlage 21 Voorbeeld toepassing W's

We zagen al eerder dat er vele honderden maatregelen en projecten bestaan om HIC aan te pakken. Maar besef dat lokaal een aanpak vaak heel evident oppopt uit een goede analyse. Stel dat we lokaal zien dat woninginbraken vooral plaatsvinden in de Vogelbuurt (jaren 60 een-gezinsrijtjeswoningen met brandgangen (zoals op de foto's⁸⁰ hieronder en dat de zeven Gouden W's door de politie en gemeente als volgt beantwoord worden.

Wie: volgens de politie wonen er in de naastgelegen Bloemenbuurt nogal wat veelplegers en in de Vogelbuurt lijkt vooral een specifieke jeugdgroep van belang (Bad Birds).

Wat: diefstal/inbraken in eengezinswoningen van woningcorporatie Eigen Huis. Kleine buit per keer, makkelijk verkoopbaar spul.

Waar: in Vogelbuurt (hechte arbeidersbuurt met veel sociale controle), achterzijde woningen.

Wanneer: vooral na invallen duisternis.

Waarom: diefstal vooral van klein makkelijk mee te nemen spul (geld, cards/pasjes, juwelen, ...).

Waarmee/op welke wijze: Modus Operandi = met breekinstrument openkrikken bovenraam achter bij keukens. Naar binnen kruipen (moet een magere atleet zijn), achter keukendeur openen en spullen uit huis (alleen begane grond) meenemen.

In zo'n geval ligt de aanpak voor de hand, al is de aanpak afhankelijk van de mogelijkheden. Als de politie tijd en energie heeft en het OM het pakken/straffen van deze daders prioriteit geeft, dan kan gepoogd worden de **daders** op heterdaad te betrappen (Van Dijk e.a., 2013). Maar er kan ook meer naar de potentiële **slachtoffers** gekeken worden: laat licht branden, hou het huis van de burens in de gaten als die weg zijn (even melden via de in de Vogelbuurt bestaande buurtapp), bel bij verdachte situatie apart prio-nummer politie en buurtpreventiegroep. Ten slotte kan er ook **situationeel** ingezet worden: laat de woningcorporatie zorgen voor een betere inbraakwerendheid van de achterzijde van deze woningen, breng licht aan, sluit de brandgang af, etc. (zie Politiekeurmerk Veilig Wonen).

Op basis van een goede maar snelle Gouden W's-analyse is de stap naar toegespitste effectieve actie dus vaak niet zo groot. We zien ook dat de aanpak in belangrijke mate – als het ware 'los' van de analyse – gestuurd wordt door de haalbaarheid van de actie: wie kan wat doen. Dus als de politie een capaciteitsgebrek heeft, is het belangrijk minder 'dadergericht' te werken, maar eerder in te zetten op 'slachtoffer gerichte' en 'situationele' maatregelen. De politie signaleert dan en adviseert ('hier is iets aan de hand en dit zijn de zeven Gouden W's feiten).

⁸⁰ Bron foto's: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Brandgang#/media/Bestand:Brandgang-PL070209.jpg> en https://nl.wikipedia.org/wiki/Eengezinswoning#/media/Bestand:Voorzijde_van_eengezinswoningen_-_Emmeloord_-_20409825_-_RCE.jpg.

Bijlage 22 Meer ideeën overschouwen

Schouwen⁸¹

In Engeland werd deze aanpak ooit uitgeschreven en veel gebruikt onder de naam COPS: Crime Opportunity Profiling of Streets;⁸² oftewel de Gelegenheid Profiling van Situaties (GPS). De aanpak valt in de lange en brede traditie van CPTED (Crime Prevention Through Environmental Design) oftewel Veilig Ontwerp en Beheer.⁸³ De aanpak is simpel, praktisch, werkt als katalysator voor betere contacten/relaties met andere belanghebbenden, geeft een goed en snel overzicht van problemen en leidt tot heel concrete en meetbare doelen en te bereiken resultaten. Een voorbeeld van een pagina uit de schouwlijst (kan gelijk op de app ingevoerd worden):

Parkeergarage 25

Gegevens

Adres Van Damenstraat 140, 1043 AB Amsterdam, Nederland
Soort gebouw Openbare parkeergarage
Eigenaar/slachtoffer Van Damenstraat 120, 1043 AC Amsterdam,
020 625 34 34 Paul van Dijk – beheerder

Probleem

Drugsgebruikers hebben altijd toegang tot de parkeergarages. Ze deponeren gebruikte naalden en ander drugstoebehoren in de parkeergarage en zijn verantwoordelijk voor veel van de diefstallen uit motorvoertuigen.

Er is geen toegangscontrole tot de parkeerplaats en er zijn veel plaatsen in de parkeergarage die worden gebruikt door zwervers en voor drugsgebruik.

Aanbevelingen/aanpak

In essentie: de parkeerplaats vereist toegangscontrole bediend door gebruik van parkeerkaarten. Er is advies gegeven aan de eigenaar om de garage/auto te upgraden en te parkeren volgens de normen voor beveiligde parkeergarages van ACPO. Zie rapport Park 345 AA voor volledige lijst met aanbevelingen.

Verantwoordelijke trekker: Armando de Krom Nationale Politie Nederland

⁸¹ Zie ook op www.ProHIC.nl Kennisparel 29: Herhaald slachtofferschap: Een onderzoeksynthese. Zie overigens ook stap 10 uit de 60 stappen: https://popcenter.asu.edu/sites/default/files/library/reading/PDFs/60steps_dutch.pdf.

⁸² https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/COPS_16_COPS_guide.pdf.

⁸³ Zie ook hoofdstuk 9 in het Basisboek Integrale Veiligheid, Boom Criminologie Den Haag, 2016, pagina 141-154 en zie www.svob.nl. In het CCI project spreekt men over CP-UDP: Crime Prevention through Urban Design and Planning.

Bijlage 23 Voorbeeld formuleren van doelen

Een **voorbeeld**: in Gouda was het doel om het inbraakrisico van twintig inbraken per 1.000 woningen (2016) terug te brengen naar het gemiddelde van de eenheid van acht inbraken per 1.000 woningen (2019). Dit was een tamelijk ambitieuze doelstelling die uiteindelijk wél is gehaald, in 2019 was het inbraakrisico inderdaad 8/1.000. Met dit resultaat waren politie en gemeente dan ook zeer tevreden. De teamchef stuurde een mail met de volgende tekst:

Best een beetje trots dat team Gouda met name genoemd wordt in het jaarverslag van de eenheid Den Haag als HET voorbeeld van de aanpak van woninginbraken. Dat was wel eens anders vroeger... We hebben deze focus-aanpak in de wijk Goverwelle laten onderzoeken door een onderzoeksbureau en dat rapport willen we over een paar maanden eens voor het voetlicht brengen bij het bestuur.

Waarop de burgemeester reageerde: *Top! Ga zo door ;-)*

Interessant is de aanpak die in Gouda gevolgd werd:

'In onze eenheid gebruiken wij het gemiddelde slachtofferrisico in de eenheid als doelstelling. Dat betekent dat iedereen die er boven zit naar beneden moet en extra ondersteuning krijgt van de gezamenlijke gemeenten (in het RSIV). Als de rest er onder blijft dan gaat het gemiddelde ook verder naar beneden, dat is precies wat wij hier hebben zien gebeuren.' (Regionaal Samenwerkingsverband Integrale Veiligheid, 2017)

Maar **problemen** zijn er ook. In de boeken en artikelen over het formuleren en vaststellen van doelen, gebruikt men veel de term SMART: een doel moet specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden zijn (Benders, 2020). Dat is vooral nuttig om samen een heldere koers uit te zetten en te volgen en om later het proces en de effecten goed te kunnen evalueren. SMART lijkt simpel en probeer het vooral, maar in de praktijk valt dit soms moeilijker te realiseren dan gedacht. Zeker als er meerdere betrokkenen zijn.

We citeren hier Wim Deetman – gekopt en gemazeld politicus (Tweede Kamer, minister, Burgemeester Den Haag, Raad van State):

- *'De door de politici gehanteerde doelen zijn veelal vaag en niet-operationeel. Uit deze doelen kan men niet eenduidig wegen afleiden om ze te bereiken;*
- *De door de politici geaccepteerde doelen zijn soms niet de 'echte' bedoelingen; het probleem van de 'verborgen agenda'. Geheel andere, verborgen doelen kunnen de werkelijke drijfveren achter politiek gedrag zijn;*
- *Er spelen meer verschillende en veelal tegenstrijdige doelen een rol. Een duidelijk gemeenschappelijk doel ontbreekt. Er bestaan niet alleen meer wegen naar Rome, maar ook meer reisdoelen;*
- *Doelen veranderen in de tijd. Tegen de tijd dat een probleem is opgelost, is de probleemstelling veranderd en kan men het volgende probleem oplossen. Met het oplossen van dat ene probleem ontslaat het andere.'* (Deetman, 1988, p. 30)

Dat er in de afgelopen dertig jaar nog niet zo heel veel veranderd is, laat een recente evaluatie van innovatieteams op het terrein van opsporing en vervolging bij de politie zien: de Q-teams.

'De kernvraag van dit onderzoek is of Q een succes te noemen is of niet. Om te beginnen is deze vraag alleen per team en dus op eenheidsniveau te beantwoorden. Zoals gezegd zijn er grote verschillen tussen de teams, ook in de doelen die ze voor zichzelf stellen. Deze doelen zijn vaak weinig concreet en daardoor moeilijk meetbaar. Ook verschilt de context sterk per Q-team. Dit maakt het moeilijk, zo niet onmogelijk, om een eenduidige uitspraak te doen over of Q een succes is.' (Van Egmond e.a., 2020, pagina 113). In dezelfde evaluatie blijkt ook dat gestelde doelen soms tijdens de rit worden bijgesteld. Kortom: probeer de doelen vooral SMART te formuleren en dat ook vast te leggen, maar kijk niet raar op als iemand opeens wat vervagend water in de klare evaluatiewijn blijkt te gooien, of als de strak en SMART geformuleerde doelen tijdens de rit opeens blijken te veranderen omdat dat echt beter en effectiever/efficiënter is, of omdat zo iets politiek beter uitkomt.

Bijlage 24 Kennisbanken

Lokaal zal het bijna altijd gaan om specifieke maatwerkmaatregelen. Maar het is goed om te weten dat er landelijk diverse kennisdomeinen zijn die beschikken over uitgebreide databanken en zorgvuldige procedures zoals de erkenningsprocedure voor effectieve jeugdinterventies. Zie: <https://www.nji.nl/nl/Databank/Erkeningsprocedure-databank-effectieve-jeugdinterventies>. Er bestaan meerdere van dit soort databanken en regelingen, waarbij er een specifiek betrekking heeft op Justitiële Interventies. Wil een interventie in aanmerking komen voor beoordeling en geregistreerde opname in een databank, dan moet de interventie worden aangemeld en worden beschreven in een speciaal daarvoor bestemd werkblad. De onderdelen in dit werkblad volgen de erkenningscriteria die de commissie hanteert. Er is bij dit werkblad ook een handleiding beschikbaar. Zie verder: <https://www.justitieinterventies.nl/erkenningstraject> (Werkblad beschrijving interventie + Handleiding werkblad beschrijving interventie).

Databank	Thema	Kennisinstituut
Databank Effectieve Jeugdinterventies	Jeugdhulp en ontwikkelingsstimulering	Nederlands Jeugdinstituut
Database Gezond en Actief Leven	Gezondheidsbevordering	RIVM/Centrum Gezond Leven
Bibliotheek Interventies	Jeugdgezondheidszorg en preventie	Nederlands Centrum Jeugdgezondheid
Sport- en beweeginterventies	Sport en bewegen	Kenniscentrum Sport & Bewegen
Justitiële Interventies	Justitiële Interventies	Nederlands Jeugdinstituut, Movisie, Trimbos-instituut
Databank Effectieve Sociale Interventies	Welzijn, participatie, sociale zorg	Movisie
Databank langdurende zorg	Langdurende ouderen- en gehandicaptenzorg	Vilans

Het gaat in deze databanken veelal om uitgebreidere interventies. Vaak een combinatie van maatregelen en middelen die in de terminologie van Ray Pawson en Nick Tilley (1997) bekend staat als een 'mechanisme'. In hun visie gaat het altijd om een goede combinatie van het trio C-M-O: Context-Mechanism-Outcome. Elke context heeft een set aan slimme maatregelen nodig om tot de gewenste outcome te komen. Het CMO principe is populair bij het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum (WODC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid en men komt het dus veel tegen in WODC-evaluaties. Andere termen zijn bijvoorbeeld 'beleidstheorie', 'doel-middelen-keten' of 'doelboom' (een kerstboom met als piek het hoofddoel gevolgd door een paar doelen, meerdere subdoelen (en soms nog subsubdoelen) en onderaan een grote hoeveelheid maatregelen en middelen).

Bijlage 25 HIC-preventiewijzer

In de HIC-preventiewijzer staan maatregelen die gemeenten, politie en OM uitvoerden. Met deze database stelt het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid de kennis voor de aanpak van HIC beschikbaar. De gebruiker kan in de database allereerst een selectie maken op basis van: HIC-thema: woninginbraak, overvallen, straatroof, geweld. Daarna kan worden gezocht via:

- Locatie waar de maatregel wordt ingezet: wijk, woning, winkelgebied, buitengebied, school, uitgaansgebied, openbaar vervoer etcetera.
- Betrokken partijen: gemeente, boa, politie, OM, woningcorporatie, detailhandel, horeca, beveiligingsbedrijven, et cetera.
- Inhoud en focus van de maatregel: slachtoffergericht, dadergericht, omgevingsgericht, aanpak risicofactoren, et cetera. Zie voor meer informatie: <https://hetccv.nl/onderwerpen/high-impact-crimes/hic-preventiewijzer/>.

Bijlage 26 Evidence Based

Van de website van Movisie (<https://www.movisie.nl/artikel/evidence-based-werken-geen-keurslijf>): 'Over evidence-based werken bestaan hardnekkige misverstanden', zegt Renske van der Zwet, onderzoeker bij kennisinstituut Movisie. Het grootste misverstand is dat het gaat om bewezen effectieve interventies', volgens Van der Zwet. 'Evidence-based practice is niet het werken met effectieve interventies, maar een afwegingsproces van de professional. Je kijkt naar de behoefte van de cliënt, je raadpleegt je eigen expertise bij de hulpvraag en vervolgens zoek je naar wetenschappelijke kennis over het probleem.' Men gebruikt mede om deze reden vaak ook de iets relativerender term 'evidence informed' in plaats van 'evidence based'. Die laatste stap, de zoektocht naar onderzoek en wetenschappelijke kennis, wordt eigenlijk niet vaak gezet en om die reden is het evidence-based werken niet wijdverbreid onder professionals. Van der Zwet is in november 2018 gepromoveerd op onderzoek hiernaar: 'Implementing evidence-based practice in social work: a shared responsibility'. Zoals de titel van het proefschrift aangeeft: niet alleen de professional heeft een verantwoordelijkheid om in zijn werk de wetenschappelijke kennis te gebruiken. 'Het is ook de verantwoordelijkheid van staf en management om hun sociale professionals te ondersteunen om wetenschappelijke kennis te gebruiken.' Toch past ook hier weer een waarschuwing. Bewezen effectief is bijna altijd tijd- en plaatsgebonden. Wat in de Verenigde Staten effectief is hoeft dat in een Nederlandse gemeente niet te zijn. Kijk daarom altijd eerst naar de eigen lokale situatie: wat is hier bij ons precies aan de hand en wat kan daarbij de beste aanpak zijn. Als die aanpak zich ook elders bewezen heeft is dat natuurlijk wel een pre.

Bijlage 27 de twee dimensies van de criminaliteitsmatrix

Dit idee voor een matrix werd in 1991 door Jan van Dijk en Jaap de Waard geformuleerd en wordt sindsdien veel toegepast.⁸⁴ In dit model combineren de auteurs de welbekende driedeling die later ook terecht kwam in de 'crime triangle' (Eck, 2010) met een driedeling die uit de medische wetenschap voortkwam en in het bijzonder de preventieve medische wetenschap. Daar spreekt men over primaire-, secundaire-, en tertiaire aanpak. Bij een **primaire** aanpak is de actie gericht op de totale bevolking. Schoon water en goede riolering zijn daar oude voorbeelden van. Het zijn voorbeelden van primair preventieve maatregelen die vaak buiten de medici om door anderen (planners, stedenbouwers en ingenieurs) genomen werden, maar die wel vaak voortkomen uit adviezen en onderzoeken van medici.⁸⁵ Ook alle inspanningen om het gedrag van mensen te beïnvloeden in de richting van meer gezond leven – de big 5 BRAVO vallen hieronder: Bewegen, Roken, Alcohol, Voeding en veiligheid en tenslotte Ontspanning (Van der Velpen, 2018). Algemene publieksvoorlichting over de probleemgerichte aanpak van HIC en bijvoorbeeld opname van een artikel over inbraakvertragende maatregelen in het Bouwbesluit en het Politie Keurmerk Veilig Wonen zijn voorbeelden in de sfeer van HIC. De **Secundaire** aanpak richt zich op risicogroepen die de eerste symptomen van een ziekte soms al vertonen, of die een veel groter risico lopen om de desbetreffende ziekte te krijgen. Denk aan mensen die werkten met asbest, of in de mijnen (stoflongen), of denk aan aandacht voor zout in diëten bij mensen met hoge bloeddruk of aidspreventie aanpakken bij homoseksuelen en prostituees. Om er achter te komen welke de risicogroepen precies zijn, is veel onderzoek en analyse nodig. Weet je eenmaal waar de risicogroepen zitten dan wordt een veel efficiëntere inzet van de acties mogelijk. Maar daarmee ontstaan vaak ook ethische problemen; het voorbeeld van aids laat dit al zien. Voor HIC is de aanpak Top600 en aanpakken van (criminele) jongeren-netwerken een voorbeeld (zie voor deze voorbeelden ook hoofdstuk 5). Een **Tertiaire** aanpak richt zich op mensen die al ziek zijn en waarbij

⁸⁴ Zie bijvoorbeeld hoofdstuk 6 over Criminaliteitspreventie in het leerboek 'Actuele Criminologie' (JJM van Dijk e.a., 2006, Toornvliet, Sdu, 5de herziene druk).

⁸⁵ Zo liet de chirurg John Snow (1813-1858) zien dat iemand cholera krijgt door water dat besmet is door afval van andere cholerapatiënten. Hij liet dat zien aan de hand van wat we tegenwoordig een hot spot analyse zouden noemen en publiceerde zijn theorie in het midden van de negentiende eeuw onder de titel 'Over hoe cholera wordt overgebracht' (On the Mode of Communication of Cholera). Dit gedetailleerd hot spot onderzoek naar de invloed van de watervoorziening op de cholera-uitbraak van 1854 in Londen (inclusief een gedetailleerde stippenkaart), gaf de stoot aan het ontwikkelen van betere riolering en watertoeleiding.

je complicaties wil voorkomen en je liefst ziet dat ze beter worden en blijven. Voor wat betreft HIC kan men dan denken aan repressieve maatregelen en het terugbrengen van recidive. De dimensies combinerend levert een matrix met negen hokjes op waar men alle maatregelen in kan ordenen. Het kan daarbij om preventieve, maar ook om reactieve/repressieve maatregelen gaan.

	Dader	Slachtoffer	Situatie/omgeving/tijd
Primair (hele gemeente en iedereen)			
Secundair (risico groepen en – gebieden)			
Tertiair (echte kern en risico groepen/gebieden)			

Bijlage 28 Eenvoudig proces evaluatie formulier (PEF)

Datum	
Project naam/code	
Periode waarover we hier verslag doen	
Projectbudget	
Deelnemers	
Gemeente/wijken	

A Algemeen	
Ingevuld door:	
Met medewerking van	
-intern:	
-extern:	
Opdrachtgever (contactpersoon driehoek):	
Meer info beschikbaar (rapport, dossiers, links):	
Binnen de geplande termijn en budget gerealiseerd?	
Eventuele uitloop in tijd/geld is veroorzaakt door:	
(On)voorzien veel/weinig tijd/geld kwijtgeraakt aan:	

B. Evaluatie (proces)	
Hoe is het proces verlopen (wat ging opvallend goed en wat juist minder):	
Wat zou je een volgende keer anders doen?	
Reacties anderen over proces (driehoek, bewoners, pers) (informeel en voor zover bekend):	

C. Effect	
Effecten bekend?	
Zijn doelen bereikt?	
Onverwachte resultaten (positieve en negatieve neven effecten):	
Is er iets te melden over de bredere maatschappelijke gevolgen/effecten van het project?	

Bijlage 29 Effectevaluatie

In de effectevaluatie wordt gekeken of, en in hoeverre, de gestelde doelen (en eventuele subdoelen) zijn gehaald. Vragen bij effectevaluatie:

- Is het hoofddoel gehaald? In hoeverre?
- Zijn de onderscheiden subdoelen gehaald? In hoeverre? Welke wel/niet?
- Heeft het halen van de subdoelen geleid tot het halen van het hoofddoel?

De vragen a en b zijn puur toetsend; er is een bepaald criterium (streefgetal) gesteld en er wordt gekeken of dit criterium gehaald is. Vraag c is verklarend; u probeert aan te tonen dat het realiseren van subdoelen heeft geleid tot het realiseren van het hoofddoel. Oftewel: het realiseren van maatregel x, bijvoorbeeld het aanbrengen van inbraakwerend hang- en sluitwerk aan alle woningen in buurt A, heeft geleid tot een aantoonbare vermindering van probleem Y met Z% (bijvoorbeeld 40% minder woninginbraak in buurt A). Hier wordt het ook lastig want de meeste aanpakken zijn hagelschot aanpakken. Er wordt heel veel gedaan in de hoop dat dat samen het gewenste effect bereikt (bijvoorbeeld: 'Het aantal inbraken in deze gemeente gaat terug van 135 in 2019 naar 50 in 2020'). Dus er wordt aan inbraakpreventie gedaan (Politie Keurmerk), maar ook de jongerengroep wordt aangepakt en er is sprake van een aanpak van multi probleem gezinnen in de gemeente. Als het hoofddoel dan inderdaad bereikt wordt (van 135 inbraken zitten we een jaar later op 50), waardoor komt dat dan? De jeugd- en jongerenwerkers weten dat natuurlijk wel, maar zo ook de mensen van de multi probleem gezin-aanpak en voor de Politie Keurmerkers is het ook volstrekt duidelijk.

Bijlage 30 mogelijke vragen procesevaluatie

Op basis van literatuur en eigen ervaring hebben we de onderstaande checklist samengesteld. De lijst bevat alle vragen die in een smalle (s) of brede (b) procesevaluatie beantwoord zouden kunnen worden. In totaal bevat de lijst meer dan 100 vragen (inderdaad: een gek kan...). Beantwoording van alle vragen is dan ook ondoenlijk. De lijst is echter bedoeld om u op ideeën te brengen en/of u de gelegenheid te geven de goede vragen te selecteren. Zet een vink bij de vragen die echt beantwoord **moeten** worden (bijvoorbeeld omdat anderen dat eisen) en zet een vink bij vragen die u graag beantwoord zou **willen** zien. Bij de uiteindelijke keuze heeft 'moeten' de eerste prioriteit. Zie de lijst als een checklist, opdat er niks vergeten wordt.⁸⁶ Hoe de aangevinkte vragen vervolgens exact gesteld gaan worden en aan wie is verder aan de evaluator. U kunt de lijst natuurlijk ook aan de door u onderscheiden doelgroepen van de procesevaluatie voorleggen onder het motto 'geef maar aan wat heel interessant (1), interessant (2), neutraal (3), matig interessant (4), of niet interessant (5) is.

A. Het project

	MOET beantwoord worden	WILLEN we beantwoord zien
1 Analyse doel, middelen en activiteiten analyse (S/B)		
Waar ligt het projectgebied (exacte afgrenzing aangeven)?		
Typering van het projectgebied naar grootte, aantal inwoners, bevolkingsopbouw, type bebouwing en andere relevante kenmerken.		
Type problematiek in het projectgebied (de in het project aan te pakken problemen).		
Wat waren de (vermoedelijke) oorzaken van het probleem dat het project beoogde aan te pakken?		
Wie had last van dat probleem/die problemen?		

⁸⁶ De vragen zijn soms in de tegenwoordige tijd en soms in de verleden tijd gesteld. In de rapportage achteraf kijkt men terug, maar bij het stellen van de vraag kijkt men vaak nog vooruit.

Wat was de doelgroep waarop het project zich richt (type, omvang)?		
Wat zijn de specifieke oorzaken van de problemen die de doelgroep had?		
Welke maatregelen zijn voor welke problemen en voor welke doelgroep toegepast?		
Hoe is het project verlopen?		
Hoeveel mensen uit de doelgroep zijn per maatregel of activiteit bereikt?		
Met hoeveel kosten per maatregel activiteit (geld en uren) ging dit gepaard?		
Zijn de maatregelen/ het projectplan tussentijds bijgesteld? Zo ja, waarom?		
Zijn er knelpunten opgetreden? Zo ja, welke en wat werd hiervan geleerd?		
Zijn bepaalde maatregelen bijzonder effectief gebleken? Zo ja, welke en hoe kwam dit vermoedelijk?		
Zijn bepaalde (groepen) maatregelen niet uitgevoerd? Zo ja, welke en waarom?		
Waar ligt het projectgebied (exacte afgrenzing aangeven)?		
Typering van het projectgebied naar grootte, aantal inwoners, bevolkingsopbouw, type bebouwing en andere relevante kenmerken.		
Type problematiek in het projectgebied (de in het project aan te pakken problemen).		
Wat waren de (vermoedelijke) oorzaken van het probleem dat het project beoogde aan te pakken?		
Wie had last van dat probleem/die problemen?		
Wat was de doelgroep waarop het project zich richt (type, omvang)?		
Wat zijn de specifieke oorzaken van de problemen die de doelgroep had?		
Welke maatregelen zijn voor welke problemen en voor welke doelgroep toegepast?		
Hoe is het project verlopen?		
Hoeveel mensen uit de doelgroep zijn per maatregel of activiteit bereikt?		
2 Evaluatie (S/B)		
Hoe worden de effecten van het project gemeten? Wordt er gekeken naar output en/of outcome? Impact?		
Hoe worden de processen binnen en rondom het project geëvalueerd?		
Wie evalueert (intern/extern) en wie begeleidt de evaluatie?		
Budget voor de evaluatie (in uren en geld)		
Hoe is de onafhankelijkheid van de evaluatie gewaarborgd? Idem privacy (consent)?		
3 Mate van vereiste verandering (B)		
In hoeverre werd verandering geleverd van de doelgroep?		
In hoeverre werd verandering geleverd van het beleid van de betrokken organisaties?		
In hoeverre werd verandering gevraagd van de medewerkers binnen de betrokken organisaties?		
In hoeverre werd verandering geleverd van organisaties in de omgeving waarin het project opereerde?		
Welke organisaties in de omgeving van het project werden beïnvloed door de implementatie?		

4 Sancties (S/B)		
Wie was binnen het project gerechtigd sancties op te leggen om de implementatie te bewerkstelligen? Wat waren de sancties die ter beschikking stonden?		
5 Baten (B)		
In hoeverre sloot het project aan op een behoefte van de doelgroep?		
Heeft het project geleid tot betere werkresultaten bij de betrokken organisaties?		
Is het project de geïnvesteerde tijd en energie waard geweest?		
Heeft het project geholpen de doelstellingen van de afzonderlijke betrokken organisaties beter te bereiken?		
Heeft het project in een behoefte voorzien bij de betrokken organisaties?		

B Organisatorische voorwaarden voor het project

	MOET beantwoord worden	WILLEN we beantwoord zien
1 Besluitvorming voortraject (B)		
Wie zijn de initiatiefnemers van het project?		
Wat zijn de motieven en belangen van de initiatiefnemers bij de implementatie van het project?		
Wie zijn de beslissers die zich vervolgens achter het project hebben gesteld?		
In hoeverre hadden die beslissers directe macht over de uitvoerenden van het project?		
Was er vooraf onderzoek gedaan naar de problematiek?		
Welke knelpunten traden op tijdens de voorbereiding?		
2 Sturingsprocessen/draagvlak in organisatie(s) (B)		
Wat was de rol van de in het project participerende organisatie(s) in het besluit om het project in te voeren?		
Wat was de rol van de directie of leiding van die organisaties in het besluit om het project in te voeren?		
In hoeverre was er draagvlak bij het uitvoerende deel van de organisatie voor het besluit om het project in te voeren?		
3 Middelen (S/B)		
Wat was de omvang van het budget?		
Wat was/waren de bron(nen) voor de financiering van het project?		
Bleek extra financiering noodzakelijk (of konden alle kosten binnen de reguliere begroting gedekt worden)? Zo ja, waar kwam dit geld vandaan?		
Over hoeveel mensen kon beschikt worden in het project (personeel en uren)?		
Wie leverde(n) deze mensen?		
Was er nieuw personeel nodig?		
Hoe groot was de doelgroep?		
Was het nodig een nieuwe doelgroep te definiëren? Welke? Hoe groot was die?		
Kenmerken van elke doelgroep.		
Hoeveel tijd kostte de voorbereiding voor het maken van de korte termijn planning en hoe zag deze eruit?		
Hoeveel tijd kostte de voorbereiding voor het maken van de lange termijn planning en hoe zag die er uit?		

Was het nodig het uitvoerend personeel bij te scholen/op te leiden?		
Wie verzorgde de opleiding/bijscholing van het uitvoerend personeel?		
Waren er extra faciliteiten, gebouwen of ruimte nodig? Zo ja, welke?		
4 Rol van de omgeving (B)		
Was er sprake van activiteiten van de doelgroep(en) die de implementatie van het project vergemakkelijkten? Zo ja, welke activiteiten waren dat? (Evt. ook welke doelgroep).		
Was er sprake van activiteiten van de doelgroep(en) die de implementatie van het project belemmerden? Zo ja, welke activiteiten waren dat? (Evt. ook welke doelgroep).		
Was er sprake van activiteiten van de financiers die implementatie van het project vergemakkelijkten? Zo ja, welke activiteiten en evt. welke financier?		
Was er sprake van activiteiten van de financiers die de implementatie van het project belemmerden? Zo ja, welke activiteiten en evt. welke financier?		
Was er sprake van activiteiten van andere (concurrerende) organisaties die de implementatie van het project vergemakkelijkten? Zo ja, welke activiteiten en welke organisaties waren dat?		
Was er sprake van activiteiten van andere (concurrerende) organisaties die de implementatie van het project belemmerden? Zo ja, welke activiteiten en welke organisaties waren dat?		
Was er sprake van activiteiten van regelgevende instanties die de implementatie van het project vergemakkelijkten? Zo ja, welke activiteiten en welke organisaties waren dat?		
Was er sprake van activiteiten van regelgevende instanties die de implementatie van het project belemmerden? Zo ja, welke activiteiten en welke organisaties waren dat?		
Waren er overige instanties die de implementatie van het project vergemakkelijkten?		
Waren er overige instanties die de implementatie van het project belemmerden?		
5 Wetten en regels		
Hebben wetten of regels ertoe geleid dat de opzet van het project moest worden aangepast? Zo ja, welke wetten of regels waren dat?		
- Aan welke wettelijke vereisten moest het project voldoen?		
- Welke overheidsregelingen (bijv. subsidies) waren relevant?		
- Welke regels zijn er opgesteld voor projectmedewerkers (en evt. doelgroep)?		
6 Politieke omgeving		
Hoe was het verloop van de publieke opinie tav het project?		
Hoe was het verloop van de opinie van de gemeentepolitiek (of andere politieke figuren, bijv. de driehoek) tav het project?		
Welke groepen hadden belang bij het project en /of steunden het project?		

Hoe werd in de media bericht over het project?		
Hoe was het verloop van de publieke opinie tav het project?		
Hoe was het verloop van de opinie van de gemeentepolitiek (of andere politieke figuren, bijv. de driehoek) tav het project?		

C Persoons- en organisatiekenmerken bij het project

	MOET beantwoord worden	WILLEN we beantwoord zien
1 Relatie tussen project coördinatoren en projectmedewerkers (B)		
Hoeveel coördinatoren waren er en (indien meer dan 1) hoe was de taakverdeling tussen hen.		
Wat is het opleidingsniveau van de preventiefunctionaris?		
Hoeveel ervaring had de preventiefunctionaris (met coördinatie en in andere functies)?		
Heeft de preventiefunctionaris ervaring als lid van de doelgroep?		
Wat is de leeftijd van de preventiefunctionaris?		
Was is het geslacht van de preventiefunctionaris?		
Tot welke (etnische) bevolkingsgroep behoort de preventiefunctionaris?		
Welke opvattingen van de preventiefunctionaris kunnen van belang zijn geweest bij de implementatie van het project?		
Welke methodes moest de preventiefunctionaris hanteren?		
Wie heeft de bijscholing van de preventiefunctionaris verzorgd?		
Wat is het (gemiddelde) opleidingsniveau van de projectmedewerkers?		
Wat is de ervaring van de projectmedewerkers met soortgelijke projecten?		
Waaruit bestond de werkervaring van de projectmedewerkers?		
Hadden projectmedewerkers speciale bijscholing nodig voor de implementatie van het project?		
Werden projectmedewerkers op enigerlei wijze bevoordeeld door de wijziging in hun takenpakket?		
Werden projectmedewerkers op enigerlei wijze benadeeld door de wijziging in hun takenpakket?		
In hoeverre hebben projectmedewerkers invloed gehad bij het opzetten van het project?		
In hoeverre hebben projectmedewerkers het project bijgestuurd tijdens de implementatie?		
Hoeveel coördinatoren waren er en (indien meer dan 1) hoe was de taakverdeling tussen hen.		
2 De rol van routine-procedures (B)		
Welke routine-procedures (voor zover relevant voor het project) bestonden er binnen de betrokken organisaties voorafgaand aan de invoering van het project?		
Hoe luiden de taakomschrijvingen van de projectmedewerkers wat betreft hun reguliere dagelijkse werkzaamheden (dwz voorafgaand aan het project)?		

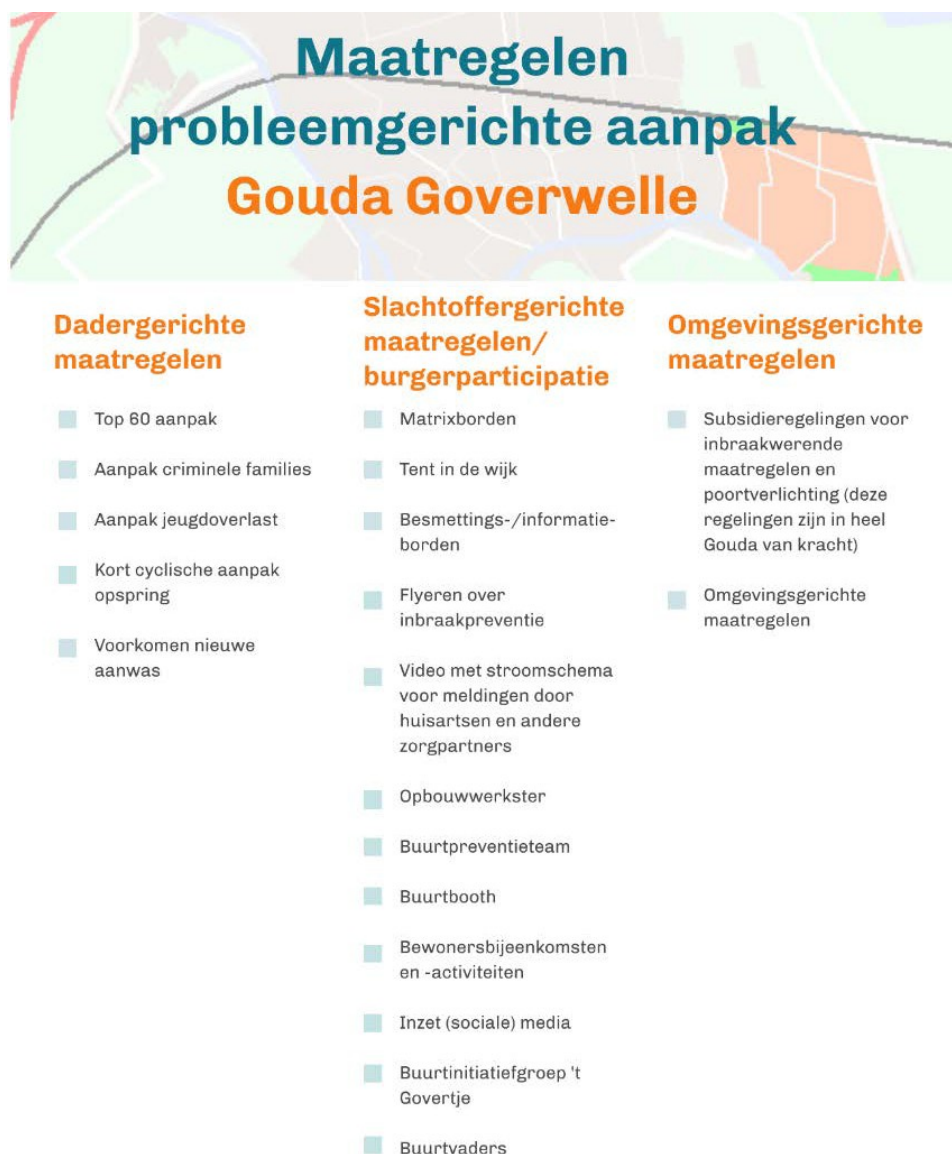
Hoeveel tijd was er nodig om de projectmedewerkers hun nieuwe projecttaken bij te brengen?		
3 Bedrijfscultuur (B) nb: steeds per betrokken organisatie		
In hoeverre week de werkwijze die het project met zich meebracht af van de manier waarop de betrokken organisaties normaal werken?		
In hoeverre paste het project binnen de filosofie van de betrokken organisaties?		
In hoeverre sloot het project aan bij de prioriteiten of aandachtspunten van de betrokken organisaties?		
Wat was de invloed van projectmedewerkers tijdens de implementatie van het project?		
Hoe was de houding van projectmedewerkers tegenover het project?		
Hoe was de houding van de uitvoerenden tegenover het project?		
Bestond onder de projectmedewerkers weerstand tegen het project?		
Bestond er onder de uitvoerenden weerstand tegen het project?		
In het personeelsverloop toegenomen door de invoering van het project?		

Bijlage 31 Voorbeeld Aanpak woninginbraak Gouda

In Gouda is woninginbraak lang een hardnekkig probleem geweest. Zo bleek Gouda in 2016 met twintig inbraken per 1.000 woningen het hoogste inbraakrisico van alle gemeenten in Nederland te hebben. Dat inbraakrisico lag bovendien ruim twee keer zo hoog als het gemiddelde voor de hele eenheid Den Haag. Dit vormde in deze eenheid mede aanleiding om een notitie (Naar een duurzame afname van woninginbraken, vastgesteld in het Regionaal Bestuurlijk Overleg van de eenheid Den Haag op 29 juni 2017) vast te stellen met de ambitie het inbraakrisico in Gouda en een aantal andere gemeenten met een te hoog inbraakrisico terug te dringen naar acht inbraken per 1.000 woningen.

Uit de cijfers bleek bovendien dat zich in de wijk Goverwelle een belangrijke concentratie van woninginbraak voordeed. Om deze problematiek aan te pakken is vanaf 2017 door de nieuwe teamleiding van het basisteam politie Gouda in samenwerking met onder andere gemeente, woningbouwverenigingen en bewoners ingezet op vermindering van het aantal woninginbraken. Hiervoor is een probleemgerichte aanpak volgens de strategie van Best of three worlds (B3W) uitgevoerd.

Onderstaand schema geeft een overzicht van de maatregelen die vanaf 2017 in gang zijn gezet.

Een innovatieve maatregel is de aanpak van criminele families. De aanpak wordt omschreven als een systeemaanpak, waarin gekeken wordt naar de rol van familieleden die het 'systeem criminele familie' in stand houden. De volgende partners zijn betrokken bij de aanpak: politie (teamchef, PGA, wijkagent), gemeente (stadsmarinier, coördinator Jeugd, procesregisseur Top60, IVB-adviseur), RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum), Veiligheidshuis, OM, Woningbouwcorporatie, en diverse andere (veiligheids)organisaties. Ten behoeve van de opsporing en vervolging van met name woninginbraken heeft de politie met specifieke aandacht in Goverwelle organisatorische maatregelen getroffen om efficiënter en effectiever te kunnen werken. De werkwijze wordt beschreven als een kort-cyclische aanpak, die 'veel actiegericht is'. Het basisteam heeft de beschikking gekregen over het flexteam van het hele district Alphen aan de Rijn waar het basisteam Gouda onderdeel van is. Dit flexteam heeft mandaat gekregen om zonder opschaling grotere onderzoeken op te zetten.

Daling woninginbraken

De ingezette maatregelen hebben tot een sterke daling van het aantal inbraken geleid. Het sterkst in Goverwelle, maar ook de hele gemeente Gouda heeft baat gehad bij de maatregelen.

Minder overlast op straat door jeugd

Zowel professionals als bewoners geven aan dat er vanaf 2016 minder overlast op straat is. Het vastzitten van enkele jongeren die een groot deel van de problematiek veroorzaakten wordt ook hier als belangrijke factor benoemd.

Meer Informatiedeling bewoners en politie

De wijkagent in Goverwelle heeft intensief contact gehad met bewoners, waaronder leden uit de criminele families en hun directe sociale kringen. Dit heeft een verbeterde informatiepositie opgeleverd binnen een moeilijk bereikbare groep bewoners. Het vertrouwen tussen deze bewoners en de politie is volgens betrokkenen vergroot. Een ander positief aspect hiervan is dat leden uit de criminele familie zich niet langer onaantastbaar voelen in de wijk en dat de interactie met leden en sociale kringen van de criminele families is verbeterd. Er is volgens de politie sprake van meer respectvolle bejegening en de politie krijgt over het algemeen meer informatie van deze bewoners.

Mogelijk heeft dit ook bijgedragen aan de stijging van de ophelderingsratio die in 2018 is ingezet. Een deel van de inbraken worden immers opgelost door meldingen van bewoners.

Gezamenlijke activiteiten van bewoners

Lage sociale controle en groeiende polarisatie werden aan het begin van de aanpak als belangrijke aandachtspunten benoemd. Of de sociale controle in de wijk is gegroeid en/of de polarisatie is verminderd is moeilijk vast te stellen. Wel zijn er op dit terrein goede ontwikkelingen in gang gezet volgens betrokkenen.

Samenwerking gemeente en politie

Tot slot wijzen betrokkenen in meer algemene zin op de samenwerking tussen gemeente en politie en andere partners. Deze samenwerking heeft volgens betrokkenen in belangrijke mate bijgedragen aan de resultaten.

Bijlage 32 Voorbeeld Dordrecht

In Dordrecht had men in 1990 een Top-lijst gemaakt van Stelselmatige Daders en die gingen – met stok achter de deur – deels een IBA-traject in (Intensieve Begeleidings Aanpak, ook wel SDA Stelselmatige Dader Aanpak). Begeleiding vond plaats door de sociale dienst (werk/uitkering), woningbedrijf/woningcorporatie (wonen), reclassering, politie, OM, rechters en gemeente (overall regie in kader buurtbeheer aanpak). Het bleek indertijd een aantoonbaar effectieve aanpak (Bruinink & Lagendijk, 1994). Sterk punt was dat de aanpak onderdeel was van een veel bredere buurtgerichte aanpak buurtbeheer en criminaliteitspreventie (Bruinink e.a., 1994); een aanpak die voortvloeide uit de Rijksnota Strafrecht met Beleid. De Dordtse aanpak werd geëxporteerd naar Engeland (Chenery & Pease, 2000) en maakte ook daar furore en bleek ook daar bewezen effectief.⁸⁷

Bijlage 33 Voorbeeld Amsterdam Top600

Een delegatie van de gemeente Amsterdam pikte de nieuwe spectaculaire buitenlandse aanpak in Engeland op, want in Amsterdam speelde het probleem van veel HIC waaronder veel gewelddadige overvallen. In 2010 werd besloten een aanpak te realiseren gericht op het tegengaan van woninginbraak, overvallen, straatroof, zware mishandeling, openlijke geweldpleging en moord/ doodslag: de Top-aanpak werd in Amsterdam de Top600- aanpak.

⁸⁷ Zie op www.PROHIC.nl de Kennisparel over 'Focused deterrence strategies': geconcentreerde afschrikking bij veelplegers. Zie ook Kennisparel 12. Ook: Braga e.a., 2019 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/cl2.1051> en zie voor de UK: Dawson & Cuppleditch, 2007.

Analyse

De aanpak werd gericht op 600 criminele veelplegers die verantwoordelijk waren voor ruim 15.000 HIC (HIC volgens de bovenstaande brede definitie). Verdere analyses wezen uit dat de problematiek van deze criminelen vaak meervoudig is. Zo spelen moeilijkheden rond 'inkomen, schulden, huisvesting en zorg, en een omgeving met veel risicofactoren (zoals vrienden die 'bekenden' zijn van de politie)' vaak een rol (Van Grinsven & Verwest, 2017).

Maatregelen

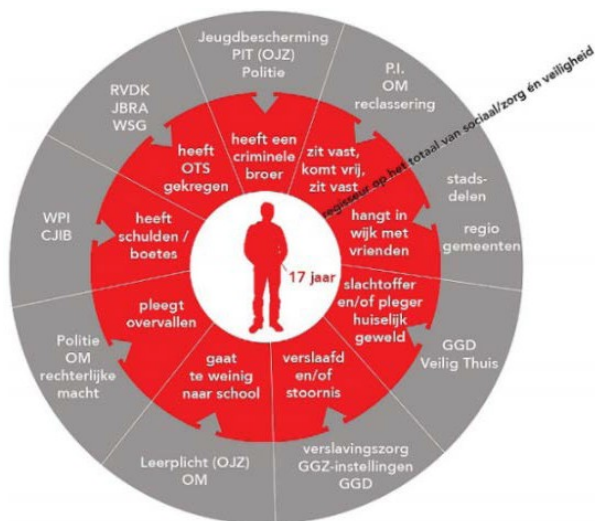
Het doel van de aanpak Top600 is het verminderen van de recidive van HIC, het verbeteren van het toekomstperspectief van Top600-personen, en het verminderen van de instroom van nieuwe daders. Op basis van de analyse van de problematiek in de gemeente Amsterdam werd besloten deze criminaliteit te bestrijden met een drietal maatregelen (Verwest, 2016):

1. **Lik-op-stuk: snel, consequent en streng optreden**
Dit betekent een versnelling in de strafrechtketen – van OM naar rechtbank tot en met gevangenis. De rechterlijke macht heeft bijvoorbeeld speciaal voor de Top600 een 'fast-lane' voor hoger beroepzaken ingericht waardoor deze binnen drie maanden ter zitting staan.
2. **Zorg: verplicht screenen en zorg als vast onderdeel naast de straf**
Het screenen geeft inzicht in de psychische gesteldheid en het verstandelijk vermogen van de delictpleger. Daarnaast gaat het om het verkrijgen van inzicht in woonbehoefte, dagbesteding, leefpatroon en de behoefte aan leer-/werktrajecten. Hiermee kan de Top600-persoon ook in een passend zorgtraject worden geplaatst.
3. **Instroombeperking: gezinsaanpak in het belang van de broers en zussen**
Door interventies in het gezin, door screening van de broers en zussen en door te zorgen dat zij naar school gaan en een startkwalificatie halen, is er aandacht voor het gezin en de totale leefomgeving van de Top600-persoon.

Integraal werken

Een groot aantal personen op de Top600-lijst had al contact met verschillende (hulp)organisaties, van reclassering tot schuldhelpverlening, van het Openbaar Ministerie tot jeugdzorg. Geen van deze organisaties was er echter verantwoordelijk voor de situatie als geheel van de persoon in kwestie te overzien. Zij hadden als het ware allemaal een stukje van de puzzel, maar geen van hen had de taak de puzzel in elkaar te leggen. Met de aanpak Top600 werd hier verandering in gebracht. Onder regie van de gemeente Amsterdam werken ruim 40 verschillende partner-organisaties mee aan de Top600-aanpak. Dit zijn organisaties uit domeinen zoals veiligheid, zorg en sociale diensten.

Illustratie van de verschillende organisaties die een rol kunnen spelen bij de Top600 aanpak ⁸⁸

⁸⁸ Bron illustratie: https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/Aniek_Verwest_Artikel_top600_JV1_2017.pdf pag. 133.

Regisseur

De aanpak houdt in dat aan ieder persoon op de Top600-lijst een regisseur wordt toegekend. De regisseur werkt als verbinder tussen de verschillende organisaties waar de persoon op de lijst mee te maken heeft. Zo maakt de regisseur samen met deze organisaties en de Top600-persoon een plan van aanpak gericht op de specifieke situatie van de persoon in kwestie.

Resultaten

Sinds de start van de aanpak stonden 1.391 personen op de lijst Top600. Eind 2018 bestaat de lijst uit 469 personen. 922 personen voldoen dus niet meer aan de eisen om op de lijst geplaatst te worden en zijn uitgestroomd. In 2018 werd duidelijk dat vanaf het moment dat de aanpak werd geïmplementeerd de recidive afnam met 41%. Voor HIC was dit zelfs 50% (Van Grinsven & Verwest, 2017). Voor 'de uitstromers' ligt de recidive op HIC nog lager, op 82%. Naast een vermindering van de kans op recidive wordt ook op andere gebieden vooruitgang voor de Top600-persoon geboekt, zoals verbetering van zelfredzaamheid, zorg, werk, inkomen en een succesvolle terugkeer in de samenleving na detentie. De Top600-aanpak wordt – vaak met verwijzing naar deze resultaten – gezien als een zeer succesvolle aanpak. Hier zijn wel kritische vragen bij gesteld. Zo loopt de criminaliteit door heel Nederland, ook ten aanzien van HIC terug, deze daling is echter juist minder (!) in Amsterdam dan in de drie andere grootste gemeenten. Ook kan leeftijd een rol spelen in de daling van de recidive van personen op de lijst Top600. Het hoogtepunt van de mate van delinquentie ligt gemiddeld op achttien jaar oud, waarna deze afneemt met 5 procent per jaar (Berghuis, 2018). De gemiddelde leeftijd van personen op de lijst is met de jaren langzaam gestegen, wat de daling in de recidive van personen mede verklaart.

Bijlage 34 Voorbeeld harde kern

Van aanstormend talent tot harde kern

In onderzoek naar de kenmerken en ontwikkelingen van problematische jeugdgroepen werd in Nederlands onderzoek (Ferwerda e.a., 2017) al eerder geconstateerd dat 'jeugdgroepen die zich schuldig maken aan hinderlijk gedrag vooral wijkgebonden zijn. Groepen die overlast veroorzaken, zijn in hun gedrag wijkoverstijgend, terwijl criminele jeugdgroepen de grootste actieradius hebben en ook regionaal en landelijk opereren (Ferwerda & Van Wijk, 2010). Naarmate de actieradius toeneemt, trekken de groepen zich terug uit het publieke domein, maken zij zich minder schuldig aan zichtbare overlast en gaan ze zich meer toeleggen op criminaliteit. Criminele jeugdgroepen verdwijnen in dit ontwikkelingsstadium langzaam maar zeker uit het straatbeeld en ontwikkelen zich tot bovenlokale criminele netwerken. Politie, justitie en andere veiligheidspartners verliezen het zicht op deze groepen, omdat het politieel toezicht vooral wijkgericht georganiseerd is. Regelmatig wordt dan ten onrechte gesuggereerd dat 'het probleem is opgelost', waarop de aandacht wordt verlegd naar een nieuwe jeugdgroep die (wel) in beeld is (Beke e.a., 2013).'

Het onderzoek naar 'rekrutering' en 'doorgroeien' in een steeds zwaardere criminele carrière staat nog in de kinderschoenen. Zeker is wel dat georganiseerde criminaliteit een ander type criminaliteit is in vergelijking met de 'veel voorkomende adolescenten-wijkoverlast/criminaliteit'. Bij georganiseerde criminaliteit spelen bijvoorbeeld de betrouwbare sociale relaties een heel belangrijke rol (Kleemans & Van Koppen, 2014). Opvallend is daarnaast dat de rekrutering voor georganiseerde criminaliteit en die voor terrorisme heel vergelijkbare paden blijken te volgen (Weisburd e.a., 2020).⁸⁹

Dit type 'doorgroei-onderzoek' bevat een belangrijke waarschuwing: kijk niet uitsluitend lokaal. 'Veiligheidsbeleid is vooral lokaal georiënteerd en georganiseerd. Hierdoor is er betrekkelijk weinig zicht op de zogenoemde bovenlokale criminaliteit en op de eventuele relatie daarvan met de lokale

⁸⁹ Sowieso is er sprake is van een significante relatie tussen terroristen en 'gewone criminelen' voor wat betreft gedragingen, motivaties, demografische kenmerken en beschermende- en risico factoren. Zie ook op www.ProHIC.nl Kennispalei 90 (Systematic Review and Meta-analysis of Putative Risk and Protective Factors for Radicalization Outcomes). Zie ook Wolfowicz e.a., 2019, <https://link.springer.com/article/10.1007/s10940-019-09439-4>.

criminaliteit.' (Ferwerda e.a., 2017). Uit Nederlands onderzoek (Ferwerda e.a., 2013) blijkt dat 'bovenlokale netwerkvorming een directe bedreiging zou kunnen zijn voor de lokale veiligheid en dat sprake is van lokaal besmettingsgevaar. De succesvolle harde kern fungeert regelmatig als lichtend voorbeeld dat criminaliteit loont en is in die zin vooral voor de rising stars een negatief rolmodel. Soms pikt de harde kern doelbewust de criminele talenten uit de lokale netwerken (rekruteren). Als zodanig voedt deze groep – op de achtergrond – op meerdere manieren de lokale criminaliteit c.q. is sprake van onzichtbare invloed op de wijk. Het feit dat er families zijn die de criminaliteit faciliteren en ervan meeprofiten, is in dit kader illustratief. (...). Allereerst is er een taak op lokaal (gemeentelijk) niveau als het gaat om de jonge aanwas die anders dan de gemiddelde overlastgevende jongeren nu al onderdeel is van een crimineel netwerk. Voor gemeenten, maar ook voor andere veiligheidspartners (waaronder het RIEC) is het in het kader van een eventuele integrale aanpak van belang om te weten wie facilitators zijn en welke criminele families in de gemeente actief zijn. Tot slot zouden politie (recherche) en justitie zich kunnen richten op de kleine aantallen criminele kopstukken in de netwerken. Hen aanpakken zou – in combinatie met de aanpak van de andere groepen – ontwrichtend kunnen werken voor het totale netwerk.'

Zie hier op www.ProHIC.nl de Kennisparel 79 (Understanding Recruitment to Organized Crime and Terrorism).

Bijlage 35 Voorbeeld aanpak jeugdnetwerk Beresteinlaan

Probleemgerichte aanpak

In 2012 had de gemeente Den Haag te kampen met jeugdnetwerken die verantwoordelijk waren voor een stijging van criminaliteit en overlast in het werkgebied van politiebureau Beresteinlaan. Het ging in dit geval vooral om de wijken Bouwlust, Vrederust en Wateringseveld binnen het Haagse stadsdeel Escamp. Het politiebureau Beresteinlaan is in 2013 met verschillende partners actief aan de slag gegaan met een probleemgerichte aanpak. De gebiedsscan Criminaliteit en Overlast Beresteinlaan 2012 (zie ook gebiedsscan B9) werd gebruikt als eerste verkenning van de problematiek rond woninginbraak en overlastmeldingen. Uit de gebiedsscan blijkt ook dat bepaalde hot groups actief zijn op bepaalde hot spots.

Onderzoek ons kent ons

Om een beter beeld te krijgen van de problematiek in de wijk liet de politie een (grotendeels) kwalitatief onderzoek uitvoeren door Jan Dirk de Jong (2012). De analyse in dit onderzoek werd gestructureerd aan de hand van de criminaliteitsdriehoek: daders, slachtoffers en omgevingsfactoren (zie ook Criminaliteitsdriehoek B20). Uit het onderzoek bleek dat onder de jongens van deze criminele jeugdnetwerken een (straat)cultuur heerst waarin men zich moet bewijzen om 'erbij te horen' en gevoelens van achtergesteldheid legitimeringen vormen voor criminele activiteiten. De Jong merkt op dat de slachtoffers van woninginbraken door jeugdnetwerken divers zijn en er geen duidelijk prototype slachtoffer is. Wel benoemt hij de afname in contact tussen bewoners en jeugdgroepen op straat als een factor die bijdraagt aan het 'buiten de samenleving leven' van de jongeren. Bij omgevingsfactoren noemt de Jong de 'verloedering' van de wijken en het gebrek aan preventieve maatregelen aan woningen die het voor inbrekers makkelijk maken bepaalde woningen tot doel te maken. Aan de hand van de in kaart gebrachte omgevingsfactoren, achtergrondproblematiek en straatcultuur onder deze jeugdgroepen doet de Jong aanbevelingen voor een probleemgerichte aanpak. Deze vallen onder te verdelen in repressie, preventie en burgerparticipatie. Repressie moet zorgen dat de criminele kopstukken beter te identificeren zijn en harder aangepakt worden. Preventieve maatregelen dragen bij aan een goede begeleiding van de jonge jeugd in deze gebieden en moeten kansen bieden voor een betere toekomst. Met een vergroting van de burgerparticipatie kan het vertrouwen van burgers in overheid en politie worden hersteld. Dit kan worden bereikt door middel van sociaal contact tussen wijkagenten, buurtbewoners en jeugdgroepen. Door verhoogd persoonlijk contact is er meer sprake van sociale controle en neemt angst af terwijl betrokkenheid toeneemt.

Tactische dadergroepanalyse

In de aanpak van criminaliteit en overlast door jeugdnetwerken in het werkgebied Bureau Beresteinlaan was een tactische dadergroepanalyse van groot belang. Een tactische dader(groep)analyse bestaat uit het structureren en vergelijken van gegevens die over een bepaalde delinquent(engroep) beschikbaar zijn. Zo kan een criminele groep inzichtelijk worden gemaakt en kan ieders individuele aandeel bij illegale handelingen worden achterhaald. Met behulp van wijkagenten en rechercheurs van het bureau is bijvoorbeeld in Bouwlust-Vrederust vastgesteld welke jongeren deel uitmaken van het criminele jeugdnetwerk. Uit deze analyse bleek dat 72 jongens verantwoordelijk zijn voor tenminste 177 woninginbraken, 68 mishandelingen, 37 bedreigingen, 45 diefstallen met geweld, 31 eenvoudige diefstallen, 25 vernielingen en 16 beledigingen van ambtenaren. Ook kon binnen het criminele jeugdnetwerk onderscheid worden gemaakt tussen verschillende typen leden. Zo bestaat er een zwaardere doelgroep van criminele kopstukken en ambitieuze delinquenten (samen ongeveer 25 jongens). Zij plegen actief criminele acties. Ook is er sprake van een lichtere doelgroep binnen de jeugdnetwerken bestaande uit meelopers, niet-criminelen en facilitators. Zij plegen niet direct misdaden, maar vervullen vooral ondersteunende taken, zoals het afleiden van de politie, informatie geven en het beschikbaar stellen van de afzetmarkt.

Opsporing van daders: Spectra en Hit-team

Op basis van deze analyses werd besloten tot een brede aanpak van de problematiek in de wijk waarin werd samengewerkt door politie, gemeente (OOV en leerplicht), OM, Bureau jeugdzorg, Reclassering Nederland, en het jongerenwerk. Ook bewoners en winkeliers werden betrokken. De getroffen maatregelen vallen onder te verdelen in dadergerichte maatregelen (zowel repressief als preventief), waar de opsporing en vervolging van criminelen binnen de jeugdnetwerken centraal stond, maar ook maatregelen als cameratoezicht, hot spotsurveillance en gebiedsverboden werden ingezet. Ten tweede werden slachtoffergerichte maatregelen ingezet, zoals het informeren en adviseren van bewoners en het bevorderen van inbraakpreventie door de politie.

De nadruk in de aanpak lag echter op de opsporing van daders. Eind februari 2013 is het onderzoeksteam Spectra opgericht. Dit team van tien medewerkers richt zich op de strafrechtelijke aanpak van het criminele jeugdnetwerk. De tactische dadergroepanalyse heeft daarbij voor een duidelijke focus gezorgd. Het Spectra team richt zich met de strafrechtelijke aanpak vooral op de criminele kopstukken en de ambitieuze delinquenten van het criminele jeugdnetwerk. Toen het Spectra team eind februari van start ging, is eerst een goede informatiehuishouding voor het team geregeld. De teamleden kregen cursussen over het werken met een speciaal opsporingsinformatie-programma (SUMM-IT). Ook werd de signalering van alle leden van het criminele jeugdnetwerk in het politiesysteem (BVH) geregeld. Hierdoor zou het Spectra-team geïnformeerd worden zodra leden van het netwerk elders in de stad of in het land werden aangehouden. Toen de informatiehuishouding op orde was kon het 'echte' werk beginnen. Voor het draaien van zaken hadden de rechercheurs informatie nodig over het criminele jeugdnetwerk. Hiervoor heeft de projectleider het al bestaande Hotspot Interventie Team (HIT-team) ingezet. Het HIT-team bestaat uit vier surveillanten die volledig zijn vrijgemaakt voor gerichte surveillance op de hot spots van woninginbraken en jeugdoverlast. Dit team beschikte dus over straatinformatie die voor de opsporing van belang was. Het HIT-team kwam onder de projectleider van het Spectra-team te vallen. Het HIT-team hield vanaf dat moment de leden van het criminele jeugdnetwerk in de gaten, verzamelde informatie over hen (wie loopt met wie, in welke auto rijden ze, welke kleding dragen ze, etc.) en controleerde hen volgens het BAND-principe (Bekeuren, Aanhouden, Noteren, Doorgeven). Al deze informatie werd doorgegeven aan het Spectra-team. Het Spectra-team ging met de informatie aan de slag en probeerde zaken tegen de leden van het netwerk rond te krijgen.

Resultaten

De probleemgerichte aanpak had als een belangrijke doelstelling de vermindering van het aantal woninginbraken en overlastmeldingen (Terpstra en Van Dijk, 2014). Dit werd verder geconcretiseerd door het team Spectra dat in het plan van aanpak een vermindering van 20% aan woninginbraken en overlastmeldingen als doel stelden. Het is belangrijk de resultaten uit de probleemgerichte aanpak naast de andere ontwikkelingen in de stad en het stadsdeel te leggen. Zo kunnen uitspraken worden gedaan over de effectiviteit van de genomen maatregelen. Hier kunnen we zien dat in 2013 de woninginbraak in de gehele stad Den Haag afnam met 13% en een afname van 23% was zichtbaar in het stadsdeel Escamp. In het projectgebied aan de Beresteinlaan nam het aantal woninginbraken af met 22%, waarmee de doelstelling van het team Spectra is behaald. Het aantal overlastmeldingen nam in het projectgebied af met 17%, waarmee de doelstelling net niet is behaald. Wel is de daling vele malen groter dan in andere delen van het stadsdeel Escamp waar slechts een afname van 6% plaatsvond. De probleemgerichte aanpak was sterk gericht op de wijken Bouwlust-Vrederust. Hier was duidelijk een grotere afname van woninginbraken (-28% t.o.v. -8%) en overlastmeldingen (-20% t.o.v. -10%) dan in de aanpalende wijk Wateringseveld. Het project heeft laten zien dat interne samenwerking bij de politie, zoals de samenwerking tussen opsporing en handhaving, tot succes kan leiden.

Bijlage 36 Voorbeeld aanpak overvallen

Ontstaansgeschiedenis

In 2009 werd door minister van justitie Ernst Hirsch Ballin de Taskforce Overvallen in het leven geroepen. De Taskforce werd aangesteld, omdat er een zorgwekkende toename was in de hoeveelheid overvallen in Nederland. Sinds 2009 is er een daling ingezet in de hoeveelheid overvallen. Waar in 2009 nog 3.065 overvallen plaatsvonden is dit in 2019 gedaald tot 1.180.⁹⁰ Dat is een afname van 260%.

Werkwijze Taskforce Overvallen

De Taskforce Overvallen richt zich vandaag de dag niet meer alleen op overvallen maar ook op andere High Impact Crime, zoals straatroof en plof- en ramkraken. Het is een landelijk platform waarin OM, politie, ministerie van Justitie en Veiligheid, gemeenten en bedrijfsleven zijn vertegenwoordigd. De leden van de Taskforce Overvallen vertegenwoordigen ieder een organisatie en een achterban die gebaat is bij een integrale aanpak van HIC. Recentelijk is de Nederlandse Vereniging van Banken op aanbeveling van het ministerie van Justitie en Veiligheid toegetreden tot de taskforce. De taskforce laat onderzoek uitvoeren dat problematiek rond bepaalde thema's in kaart brengt en op basis hiervan aanbevelingen doet over te nemen maatregelen. Zo werd in 2010 door de taskforce opdracht gegeven de problematiek achter de stijging in overvallen in kaart te brengen en de mogelijkheden deze aan te pakken (Rovers e.a., 2010). Op basis van dit onderzoek kwam de taskforce in 2011 met een actieprogramma om het aantal overvallen terug te dringen.

De taskforce verzamelt ook best practices en bedenkt en implementeert zelf ook innovatieve maatregelen. Voorbeelden hiervan zijn de implementatie van de inmiddels erkende gedragsinterventie «Alleen jij bepaalt wie je bent»⁹¹ of de ontwikkeling van het Keurmerk Veilig Ondernemen,⁹² waar de Taskforce Overvallen een belangrijke rol in speelde. Een laatste, maar zeer belangrijke taak van de taskforce is om urgentie en commitment te bewerkstelligen bij verschillende betrokken partijen. Alleen als de urgentie serieus wordt genomen en er commitment bestaat problemen tegen te gaan, kan aanpak van problematiek worden verwezenlijkt.

⁹⁰ CBS-Statline: Geregistreerde diefstallen; diefstallen en verdachten, regio.

⁹¹ <https://www.alleenjijbepaalt.nl/over-ajb>.

⁹² <https://hetccv.nl/keurmerken/expert/keurmerk-veilig-ondernemen/>.

Onderzoek en aanbevelingen

In 2016 werd door de taskforce opdracht gegeven aan Cyrille Fijnaut en Ben Rovers om onderzoek te doen naar de getroffen aanpak ten aanzien van overvallen en die te toetsen aan en vooruit te kijken naar de toekomst (Fijnaut & Rovers, 2019). Welke successen zijn er behaald aan de hand van welke maatregelen? Ook werd de wens uitgesproken door de taskforce om te kijken naar de verduurzaming van getroffen maatregelen zodat deze na aanvankelijke successen niet verloren gaan door verslapping in de aandacht. Dit onderzoek wees onder meer uit dat blijvende aandacht en investeren in goede samenwerking van betrokken partijen loont, en het reactief instellen van tijdelijke taskforces of projectgroepen niet tot effectieve resultaten leidt in de meeste gevallen. Voorts bleek dat daders van overvallen vaak nog te beïnvloeden zijn in hun gedrag. Deze daders worden wel The Bad genoemd, omdat een overval een manier voor hen is onder andere problematiek die zij ervaren uit te komen. De aanpak van deze achtergrondproblematiek werkt voor deze groep goed.

The Bad is een groep die uit is op buit, maar waar andere problemen geen rol spelen. Hier is bevonden dat het strenger straffen van deze groep tot goede resultaten leidt. Ook het stimuleren van preventiemaatregelen in het bedrijfsleven lijkt een maatregel die loont. Ook kan een focus bij de politie en het OM (het instellen van een team bijvoorbeeld) in de opsporingspraktijk veel voordelen met zich meebrengen. Dit onderzoek vormt een uitstekend voorbeeld van de manier waarop de Taskforce Overvallen goed onderbouwde aanbevelingen kan doen op landelijk en lokaal niveau aan zeer verschillende sectoren binnen de samenleving (gemeenten, bedrijfsleven, politie, etc.). Recente ontwikkelingen In 2018 is (wederom) een stijging te zien in het aantal overvallen. De Taskforce wijst hier met name op een flinke stijging in het aantal overvallen op maaltijdbezorgers. Ook heeft er een stijging van het aantal overvallen op winkeliers plaatsgevonden. Het is onduidelijk of het hier dan gaat om een trendbreuk, maar laat wel zien dat aandacht moet blijven bestaan voor dit onderwerp onder partners. Het aantal overvallen op woningen neemt licht af, net als het aantal plof- en ramkraken.

Lokale aanpak Rotterdam

In 2013 bracht de gemeente Rotterdam het Programma Veiligheid 2014-2018 uit onder het project #veilig010. In dit programma worden de plannen ten aanzien van het verbeteren van de veiligheid en veiligheidsgevoelens voor de aankomende vier jaar gepresenteerd. Hierin zien we dat veel van de aanbevelingen die door de Taskforce Overvallen zijn voorgesteld zijn overgenomen. Een belangrijke aanbeveling van de taskforce is het aan de voorkant komen van criminaliteit. In het Programma Veiligheid speelt dit een zeer belangrijke rol. Zo worden veelplegers streng in de gaten gehouden. Ook wordt aandacht besteed aan het aanpakken van achtergrondproblematiek die criminelen mogelijk tot een delict hebben gedreven. Het helpen van broertjes en zusjes wordt in het programma genoemd.

Een uitstekend voorbeeld van criminaliteit voorkomen in plaats van straffen. Ook andere preventieve methodes die door de taskforce zijn aangeraden komen in het programma naar voren. Zo wordt sterk ingezet op het plaatsen van camera's bij ondernemingen waar de politie mee kan kijken. Dit is een directe aanbeveling vanuit de taskforce. Ook worden verschillende partners die deel zijn van de taskforce meegenomen in de aanpak van HIC in Rotterdam. Woningcorporaties worden bijvoorbeeld betrokken bij inbraakpreventie van woningen. In 2018 presenteerde de gemeente Rotterdam het nieuwe Programma veiligheid 2018-2023. Hier werd ook een schema bij gemaakt van behaalde successen. Hierin zien we dat het aantal overvallen sinds 2012 met 43% is afgenomen. Ook andere HIC als straatroven en woninginbraken zijn flink gedaald. Het is duidelijk dat de gemeente Rotterdam goed kijkt naar de aanbevelingen vanuit de Taskforce Overvallen en daarmee mooie successen boekt.

Bijlage 37 Voorbeeld Politiekeurmerk Veilig Wonen Alkmaar

Ontstaansgeschiedenis

De kabinetsnota Samenleving en Criminaliteit (SeC, 1985) was het eerste grote beleidsplan dat door Justitie werd vervaardigd. Veel van de daarin geschetste maatregelen kwamen uit het kort daarvoor gepresenteerde interim-rapport van de commissie kleine criminaliteit waarvan Hein Roethof voorzitter was. De nota vroeg meer aandacht voor inrichting van de gebouwde omgeving als preventiemaatregel voor criminaliteit. Het gaf inzicht in de manier waarop ruimtelijke ordening weleens dé manier kan zijn om woninginbraken tegen te gaan. Sommige politiemensen waren al betrokken bij het adviseren van projectontwikkelaars, gemeenten en woningcorporaties op het gebied van 'veilig bouwen en ontwerpen'.⁹³ Deze adviezen werden in die tijd nog niet zeer serieus genomen en opgevolgd.

Met het uitrollen van Secured by Design door de Britse politie kwam er ook in Nederland meer aandacht voor de manieren waarop woningen, gebouwen en buurten veiliger kunnen worden gemaakt door de inzet van slimme ruimtelijke ordening. In 1994 vond een pilot plaats voor het Nederlandse Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW) voor de ontwikkeling van nieuwe gebouwen en wijken. In 1995 werd dit uitgebreid door ook te werken aan al bestaande gebieden. Nog een jaar later, in 1996, werd het project landelijk uitgerold.

Integrale aanpak

Een belangrijk aspect van het PKVW is dat het gaat om een integrale aanpak. Dit betekent dat niet alleen wordt gekeken naar een bepaalde woning en hoe deze beschermd kan worden tegen inbraak, maar juist naar de gehele wijk en het gebouw waarin de woning zich bevindt. Verschillende partners in het ontwerp- en bouwproces, zoals stedenbouwkundigen, (landschaps) architecten, projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties, leveranciers van gevelelementen, verlichtingsindustrie, aannemers, bouwbedrijven, etc. werken bij nieuwbouwprojecten intensief samen met gemeenten om de kans op een geslaagde woninginbraak te verkleinen en de sociale veiligheid te vergroten.

Hierbij wordt van het macro- naar het microniveau gewerkt om wijken, gebouwen en woningen veiliger te maken tegen inbraak. Zo wordt voor een nieuwbouwwijk bijvoorbeeld eerst gekeken naar de stadsplanning en het ontwerp van de wijk, daarna naar de openbare ruimte, dan de indeling van de wijk, vervolgens het gebouw (bijvoorbeeld appartementengebouw/bouwblok) en tot slot de inbraakwerendheid van de gevelelementen (ramen/deuren) van de woning zelf. Op ieder van deze niveaus wordt aandacht besteed aan de manier waarop ontwerp kan bijdragen aan de veiligheid van het gebied. Voor ieder niveau bestaat een checklist waar zowel eisen als aanbevelingen in zijn opgenomen ten aanzien van de manier waarop ontwerp bij kan dragen aan veiligheid. Deze vorm van integraal werken loont, wat zichtbaar is in de enorme afname van de kans op woninginbraak in Nederland.

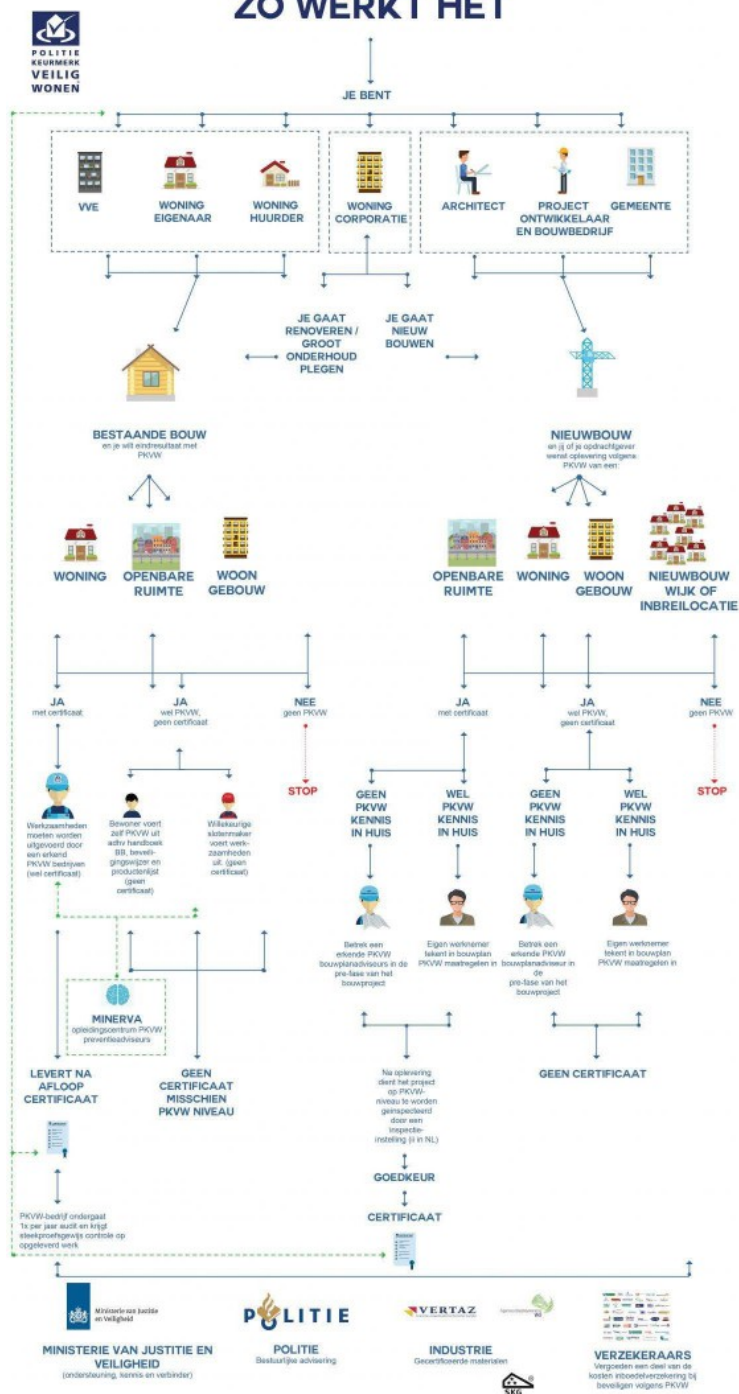
⁹³ <https://www.politiekeurmerk.nl/2020/06/22/25-jaar-politiekeurmerk-veilig-wonen/#:~:text=Het%20ontstaan%20van%20het%20Politiekeurmerk,zijn%20op%20criminaliteit%20zoals%20woninginbraken>. Geraadpleegd op 29-07-20.

Casus Voornermeer

In Nederland worden tal van nieuwbouwprojecten volgens de eisen van PKVW ontwikkeld. Een voorbeeld hiervan is de wijk Vroornermeer-Zuid in Alkmaar. Deze wijk is van 2000 tot 2005 ontwikkeld, met een totaal van 1.230 woningen. Driekwart zijn koopwoningen en het overige kwart huurwoning en op elk van de eerder beschreven niveaus is aandacht besteed aan de veilige inrichting. Zo is bij het ontwerp van de wijk rekening gehouden met de toegangspunten tot de wijk, de locatie van openbare ruimte en bepaalde woningtypes. In de openbare ruimte is verlichting een belangrijk punt van aandacht geweest. Uit onderzoeken is gebleken dat verbeterde verlichting tot een 20% afname van criminele activiteiten kan leiden (Farrington & Welsh, 2002). Ook zijn faciliteiten voor jonge bewoners, zoals speeltuinen strategisch geplaatst zodat zij zichtbaar zijn vanuit de omliggende woningen. Dit kan leiden tot verhoogde sociale controle en daarmee een beperking van de kans op criminele activiteiten of overlast. Ook de indeling van de achterpaden waarmee mensen – en de brandweer – toegang kunnen krijgen tot achtertuinen zijn slim preventief ontworpen zodat zij de sociale veiligheid verbeteren en er niet aanlokkelijk uitzien voor potentiële criminelen. Bij de appartementengebouwen in de wijk is sprake van een strategische plaatsing van ramen zodat er sprake kan zijn voor een verhoging van de sociale controle door buurtbewoners, en zijn ook insluipbeperkende maatregelen ingebouwd. Ook zijn de woningen voorzien van inbraakwerende ramen en deuren (gevelelementen) die voldoen aan NEN 5096 weerstandsklasse 2. Tot slot zijn de woningen zelf voorzien van inbraakwerende gevelelementen die voldoen aan de in het bouwbesluit genoemde NEN-normen.⁹⁴

⁹⁴ Zie ook: <https://rijksoverheid.bouwbesluit.com/Inhoud/docs/norm/nen5096-2012/4>.

POLITIEKEURMERK VEILIG WONEN ZO WERKT HET

Resultaten

Algeheel heeft het PKVW bijgedragen aan een flinke afname in het aantal succesvolle woninginbraken (Jongejan & Woldendorp, 2013). Tot op heden zijn meer dan 1.000 bouwprojecten ontwikkeld volgens de adviezen en eisen van PKVW en zijn 702.289 PKVW-certificaten uitgereikt aan woningen door heel Nederland (Jongejan, 2020). Gemiddeld wordt er in Nederland in 1.23 van de 100 woningen ingebroken. Voor woningen die het PKVW-certificaat hebben ontvangen ligt dit 80% lager en voor woningen die zijn ontwikkeld volgens de eisen en adviezen van PKVW ligt dit zelfs 95% lager. In de wijk Vroonermeer-Zuid is dit ook duidelijk zichtbaar. Zo werd er in 2011 in geen enkele woning in Vroonermeer-Zuid ingebroken en liggen de cijfers voor vernieling, mishandeling en diefstal vanuit een voertuig ook beduidend lager dan zowel het gemiddelde in Nederland als het gemiddelde in Alkmaar. Het PKVW gaat niet alleen over het verlagen van inbraak in woningen, maar over de gehele beveiliging van wijk en woning waaronder brandveiligheid en verlichting in en om de woning. Een laatste voordeel van het keurmerk is dat het mogelijk is bij verschillende verzekeraars een korting op de inboedelverzekering te krijgen. Zoutendijk, R. (2019, 3 december). Niet veiligheid maar verbondenheid neemt toe door buurtapps. In Sociale Vraagstukken. Geraadpleegd van <https://www.socialevraagstukken.nl/niet-veiligheid-maar-verbondenheid-neemt-toe-met-buurtapps-leiden-niet-tot-meer-veiligheid/>

Bijlage 38 Literatuurlijst

Abraham, M., & Van Soomeren, P. (2020). Boa's: buitengewoon veilig (Onderzoeknaar taken en arbeidsomstandigheden van boa's en de samenwerking met politie). Ministerie van JenV, WODC, Den Haag.

Actieprogramma Lokale Besturing Politie. (2012). Gemeentelijke Veiligheidszorg. Volop lokale kansen in nieuw politiebestedel. Den Haag: Ministerie van Veiligheid & Justitie. Geraadpleegd van <https://www.regioburgemeesters.nl/save113/>

Altes, H.J., Stienstra, H., IJmker, A., van Soomeren, P., & van der Gugten, M. (1993, oktober). Naar een Politiekeurmerk Veilig Wonen, voorstudie 'Secured by Design' in Nederland. Amsterdam. Geraadpleegd van https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/93_34_Naar-een-Politiekeurmerk-Veilig-Wonen_34-19932.pdf

Beijersbergen, K.A., Blokdijk, D., & Weijters, G. (2018). Recidive onder daders van high impact crimes veroordeeld in de periode 2002-2013. Den Haag: Wodc. Geraadpleegd van <https://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/2786b-recidive-na-een-high-impact-crime.aspx>

Beke, B. Klein Hofmeijer, E., & Versteegh, P. (2008). Gebiedsscan criminaliteit & overlast Een methodiekbeschrijving. Politiekunde, 22. Arnhem: Arnhem. Geraadpleegd van <https://www.politieenwetenschap.nl/publicatie/politiekunde/2008/gebiedsscan-criminaliteit-overlast-130/>

Beke, B., Ferwerda, H., Bervoets, E. & van der Torre, E. van der (2013). Geweld van de straat? Jeugdgroepen en geweld. Van signalering naar aanpak. Amsterdam: Boom Lemma.

Benders, L. (2020, 12 februari en 25 maart). Doelen formuleren met de SMART-methode. Geraadpleegd van <https://www.scribbr.nl/modellen/smart-methode/>

Berghuis, B. (2018, 10 september). Is de Top600 van Amsterdam een succes? In Secondant – Platform voor Maatschappelijke veiligheid. Geraadpleegd van <https://ccv-secondant.nl/platform/article/is-de-top-600-van-amsterdam-een-succes>

Beunders, H.J.G., Abraham, M.D., Van Dijk, A.G., & Van Hoek, A. (2011). Een onderzoek naar de communicatievormen tussen burgers en blauw. Politiewetenschap 54. Geraadpleegd van : <https://www.politieenwetenschap.nl/publicatie/politiewetenschap/2011/politie-en-publiek-176/>

BlauwResearch BV. (2003, 23 juni). Eindrapportage Evaluatie pilot M. Geraadpleegd van https://www.wodc.nl/binaries/ewb03mels-samenvatting_tcm28-67409.pdf

Braga, A.A. (2002). Problem-Oriented Policing and Crime Prevention. New York: Criminal Justice Press.

Braga, A.A., Weisburd, D., & Turchan, B. (2019, september). Focused deterrence strategies effects on crime: A systematic review. Campbell Systematic Reviews, vol. 15, no. 3, 1-65. Geraadpleegd van <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/cl2.1051>

Bruinink, J.E., & Lagendijk, E.P. (1994). Aanpak stelselmatige daders in Dordrecht: Een stok achter de deur! Inzoomstudie in het kader van het evaluatieonderzoek 'Buurtbeheer en criminaliteitspreventie'. Geraadpleegd van https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/94_06_Aanpak-stelselmatige-daders-in-Dordrecht-Een-stok-achter-de-deur_06-19942.pdf

Bruinink, J.E., Van der Gugten, M., & Van Soomeren, P.F. (1994). Eindrapport Buurtbeheer en Criminaliteitspreventie in Dordrecht 1990 – 1993. Geraadpleegd van https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/94_18_Eindrapport-Buurtbeheer-en-Criminaliteitspreventie-in-Dordrecht-1990-1993_18-1994.pdf

CBS. (2013). Veiligheidsmonitor 2012.

CBS. (2014). Veiligheidsmonitor 2013.

CBS. (2015). Veiligheidsmonitor 2014.

CBS. (2019). Slachtofferschap criminaliteit. Veiligheidsmonitor 2019. Geraadpleegd van <https://longreads.cbs.nl/veiligheidsmonitor-2019/slachtofferschap-criminaliteit/>

Chenery, S., & Pease, K. (2000). The Burnley/Dordrecht Initiative Final Report. Burnley: University of Huddersfield/ Safer Cities Partnership (unpublished).

Chito, J. (2001) The role of local government in community safety. U.S. Department of Justice Office of Justice Programs, Bureau of Justice Assistance. Washington DC, USA.

Clarke, R.V., & Eck, J.E. (2010). Crime Analysis for Problem Solvers In 60 Small Steps. Zie ook: <https://popcenter.asu.edu/content/crime-analysis-problem-solvers-60-small-steps>

Dawson, P., & Cuppleditch, L. (2007). An impact assessment of the Prolific and other Priority Offender programme.

De Jong, J.D.A. (2012). Ons kent ons. Naar een probleemgerichte analyse van een crimineel (jeugd)netwerk. Amsterdam/Den Haag: Bureau Beresteinlaan, Rebond/Ministerie van Veiligheid en Justitie, Politie Haaglanden, Analyse en Research.

Deetman, W.J. (1988). Macht en onmacht van evaluatie van en door bestuur. In: Ringeling, A.B. & Sorber A. (1988). Macht en onmacht van bestuurlijke evaluaties. VUGA, Geschriften van de Vereniging van Bestuurskunde, nr 11.

Dubbeld, L. (2017). Predictive policing: Niet alleen een zaak van de politie. Security Management, 9, p28-31. Geraadpleegd van <https://www.politieacademie.nl/kennisenonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/93870.PDF>

Eck, J.E. (2010). Places and the Crime Triangle. In Encyclopedia of Criminological Theory (p. 281-285). Thousand Oaks: SAGE Publications. <http://dx.doi.org/10.4135/9781412959193.n77>. Geraadpleegd van https://study.sagepub.com/system/files/Eck%2C_John_E._-_Places_and_the_Crime_Triangle.pdf

Eck, J.E., & Spelman, W. (1987). Problem-Solving: Problem-Oriented Policing in Newport News. Washington DC: National Institute of Justice. Geraadpleegd van <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/Digitization/111964NCJRS.pdf>

Eysink Smeets, M. van 't Hof, K., Beijers, G., van der Kemp, J., van Os, P. en Versteegh, P. (2010) Probleemgericht werken en de rol van criminaliteitsanalyse in 60 kleine stappen. Geraadpleegd van <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/probleemgericht-werken-en-de-rol-van-criminaliteitsanalyse-in-60-kleine-stappen>). Vertaling van: Clarke, R.V., & Eck, J.E. (2010). Crime Analysis for Problem Solvers In 60 Small Steps.

Farrington, D., & Welsh, B. (2002). Effects of improved street lighting on crime: a systematic review. Home Office Research Study 251.

- Ferwerda, H., & van Wijk, A. (2010). De actieradius van problematische jeugdgroepen. In: F. Bovenkerk, M. Easton, L. Gunther Moor & P. Ponsaers (eds.), *Policing multiple communities. Cahiers Politie-studies*, 2 (pp. 159-168). Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.
- Ferwerda, H., Beke, B & Bervoets, E. (2013). *Jeugdgroepen van toen. Een casusonderzoek naar de leden van drie criminele jeugdgroepen uit het einde van de vorige eeuw*. Apeldoorn: Politie & Wetenschap.
- Ferwerda, H., Beke, B. en Bervoets, E. (2017). De onzichtbare invloed van bovenlokale criminele netwerken op de wijk. In *Tijdschrift voor de Politie* – jg.79, nr.9/10, 11.
- Fijnaut, C., & Rovers, B. (2016). De aanpak van overvallen en overvallers in de jaren 2011-2016: Een gegronde beschouwing over de resultaten en vooruitzichten.
- Gonzalez Fuster, G. (July 2020). Artificial Intelligence and Law Enforcement: Impact on Fundamental Rights. Brussels: European Parliament. Geraadpleegd van [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/656295/IPOL_STU\(2020\)656295_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/656295/IPOL_STU(2020)656295_EN.pdf)
- Guerette, R.T., (2009). Analyzing Crime Displacement and Diffusion. Tool Guide No. 10. Geraadpleegd van <https://popcenter.asu.edu/content/analyzing-crime-displacement-and-diffusion>
- Hesseling, R.B.P. (1994). *Stoppen of verplaatsen?*, WODC 137. Deventer: Gouda Quint.
- Home Office (2020) Safer Streets Fund – Crime Prevention toolkit January 2020 (https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/860797/safer-streets-fund-prospectus.pdf).
- Jeurissen, E., & Vriesde, R. (2012). Co-creatie 2.0. Strategische kansen voor de innovatieve politiepraktijk. Hoofdstuk 4, v.a. p 79. Geraadpleegd van <https://www.politieacademie.nl/kennisonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/86862.PDF>
- Jongejan, A., (2020) Presentatie CCI (2020) The Dutch ‘Police Label Secure Housing’: A Successful Approach. Armando Jongejan.
- Jongejan, A. en Woldendorp, T. (2013) A Successful CPTED Approach: The Dutch ‘Police Label Secure Housing’ Built Environment Vol. 39, No. 1, Planning for Crime Prevention: An International Perspective (2013), pp. 31-48 Published by: Alexandrine Press <https://www.jstor.org/stable/43296831> (March 2013).
- Kleemans, E. R., & Van Koppen, M. V. (2014). Careers in organized crime. In *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice* 285–295. Geciteerd (pagina 7) in Weisburd, D., Savona, E.U., Hasisi, B., Calderoni, F. editors (2020). *Understanding Recruitment to Organized Crime and Terrorism*. Springer.
- Kolb, D. A., (1984). *Experiential Learning: experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Kolb, D.A. (1984). *Experiential Learning: experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Kolb. D. A., & Fry, R. (1975). Towards an applied theory of experiential learning. In C. Cooper (Ed.), *Theories of Group Process*. London: John Wiley.
- Kolb. D. A., & Fry, R. (1975). Towards an applied theory of experiential learning. In C. Cooper (Ed.), *Theories of Group Process*. London: John Wiley.

Korthals Altes, H.J., Stienstra, H., IJmker, A., Soomeren, P. van, en Gugten, M. vander (1993) Naar een Politiekeurmerk Veilig Wonen; voorstudie 'Secured by Design' in Nederland, Amsterdam: DSP-groep.

Kunst, M.J.J., Dijk, J.J.M. van, Pemberton, A., Bruinsma, M.Y. (2008) Preventie van herhaald slachtofferschap; Een research synthese van maatregelen ter voorkoming van herhaling. WODC, UvT, Intervict, Tilburg.

LBVM. (1982). Handleiding Scholen en vandalisme. p5. Geraadpleegd van https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/82_01_Scholen_en_vandalisme.pdf

Lopez, M. (2000) Besmettelijke woninginbraken. Politie en Wetenschap. In samenwerking met: de politiekorpsen Hollands Midden & Noord-Holland-Noord. Geraadpleegd van https://www.politieenwetenschap.nl/cache/files/5f7dfa7946835besmettelijke_woninginbraken.pdf

Lopez, M. (red.), De Bonth I., Verhagen, D. Van Nes, A., & Waaijer, S. (2013). Sociaal Veilige Stedenbouw; De ruimtelijke potenties van de Alkmaarse buurten Vroonermeer-Noord en -Zuid Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/publication/323676857_Sociaal_Veilige_Stedenbouw_De_ruimtelijke_potenties_van_de_Alkmaarse_buurten_Vroonermeer-Noord_en_-Zuid

LPB. (2007). Problematische jeugdgroepen. Geraadpleegd van https://bureaubeke.nl/doc/publicaties/nieuw/Lpb_artikel_Jeugdgroepen.pdf

Luten, I. (Red.). (2008). Sociale Veiligheid in buitenruimten, gebouwen en woningen (p. 31). In Handboek Veilig Ontwerp en Beheer. Bussum: UitgeverijToth.

Mali, B., Bronkhorst-Giesen, C., & Den Hengst, M. (2017). Predictive policing: lessen voor de toekomst'. Een evaluatie van de landelijke pilot. Politie Academie.

Ministerie van Justitie en Veiligheid. (januari 2019). Uitwerking Veiligheidsagenda 2019 - 2022 Vastgesteld in het LOVP van 3 december 2018. Publicatie-nr. 118843, Hoofdstuk 3b.

Openbaar Ministerie. (2020, januari). Richtlijnenbundel, versie 0.12.

Perry, W.L., McInnis, B., Price, C.C., Smith, S.C., & Hollywood, J.S. (2013). Predictive Policing, The Role of Crime Forecasting in Law Enforcement Operations. Rand Safety and Justice Program. Geraadpleegd van https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR200/RR233/RAND_RR233.pdf

Politieacademie. (2013). Informatiegestuurd politiewerk. Geraadpleegd van <https://www.politieacademie.nl/thema/gebiedsgebondenpolitie/canonggp/planmatigenmethodischwerken/Paginas/Informatiegestuurd-politiewerk.aspx>

Politieacademie. (2013). Integraal veiligheidsbeleid. Geraadpleegd van <https://www.politieacademie.nl/thema/gebiedsgebondenpolitie/canonggp/gemeenschappelijkeveiligheidsaanpak/Paginas/Integraal-veiligheidsbeleid.aspx> (geraadpleegd 25 mei 2020).

Politieacademie. (2014). Geraadpleegd van <https://thesaurus.politieacademie.nl/Thesaurus/Term/5117>

Querbach, M., Krom, M., & Jongejan, A. (2019, 30 april). Review of State of the Art: Predictive Policing. Onderdeel van het Europese H2020 project – Cutting Crime Impact (CCI).

Regionaal Samenwerkingsverband Integrale Veiligheid. (2017). Naareen duurzame afname van woninginbraken. Vastgesteld in het Regionaal Bestuurlijk Overleg van de Eenheid Den Haag op 29 juni 2017. Geraadpleegd van <https://rsiv.nl/action/?action=download&id=124>

Rijksoverheid. (2019). Toespraak minister Grapperhaus Congres 10 jaar bestrijding van high impact crimes. Geraadpleegd van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2019/05/13/toespraak-minister-grapperhaus-congres-%E2%80%9910-jaar-bestrijding-van-high-impact-crimes%E2%80%99>

Rovers, B., Bruinsma, M., Jacobs, M., Jans, M., Moors, H., Siesling, M., & Fijnaut, C. (2010). Overvallen in Nederland; een fenomeenanalyse en evaluatie van de aanpak. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Sherman, L.W. (2020). How to Count Crime: the Cambridge Harm Index Consensus. <https://doi.org/10.1007/s41887-020-00043-2>

Sherman, L.W., et al. (1998). Preventing crime: What Works, What Doesn't, What's Promising. (<https://www.semanticscholar.org/paper/Preventing-Crime%3A-What-Works%2C-What-Doesn't%2C-What's-Sherman-Gottfredson/7a7e6871dfbce8940cd88f72ad87664876d8c888#related-papers//in>)

Sidebottom, A., Bullock, K., Armitage, R. Ashby, M., Clemmow, C., Kirby, S., Laycock, G. en Tilley, N. (2019) Problem-Oriented Policing in England and Wales 2019. Ryton-on-Dunsmore: College of Policing. Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/publication/340540699_Problem-Oriented_Policing_in_England_and_Wales_2019

Taskforce Overvallen. (2011). Actieprogramma ketenaanpak overvalcriminaliteit.

Terpstra, J. en van Dijk, B. (2014) Probleemgerichte aanpak van woninginbraken Beresteinlaan; nuttige lessen na één jaar. Politie-eenheid Den Haag/DSP-groep Amsterdam.

Van Baardewijk, J., van den Brink, G. J. M., & van Os, P. (Eds.) (2007). Meer heterdaadkracht: 'Aanhoudend in de buurt. Politieacademie.

Van der Zwet, R. (2018). Implementing evidence-based practice in social work: a shared responsibility. Geraadpleegd van <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-11/Implementing-evidence-based-practice-in-social-work.pdf>

Van Dijk, B., Terpstra, J., & Hulshof, P. (2013). Samenvatting Heterdaadkracht in twee Haagse pilotgebieden. Politiekunde 55, Politie en Wetenschap. Geraadpleegd van <https://www.politieenwetenschap.nl/publicatie/politiekunde/2013/heterdaadkracht-in-twee-haagse-pilotgebieden-13/>

Van Dijk, B., van den Handel, C., & Versteegh, P. (2011). Hot spotaanpak in vier stappen. Geraadpleegd van https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/11bdstapin_Hot_spotaanpak_vier_stappen_politie-Haaglanden-_DSP-groep.pdf

Van Dijk, J.J.M., Sagel-Grande, H.I., & Toornvliet, L.G. (2006). Actuele Criminologie. Hoofdstuk 6 Criminaliteitspreventie, 5e herziene druk. Den Haag: SDU.

Van Dijk, J.M. & De Waarde, J. (1991). A Two-Dimensional Typology of Crime Prevention Projects; With a Bibliography. In Typology of Crime Prevention Projects (p. 483-503). Geraadpleegd van <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-11/Implementing-evidence-based-practice-in-social-work.pdf>

- Van Dijk, T., & Versteegh, P. (2015). Handleiding B3W-vragenlijst. Geraadpleegd van <https://rsiv.nl/action/?action=download&id=126>
- Van Dijk, T., Van Musscher, P., & Versteegh, P. (2015). Doen wat nodig is, kwalitatieve sturing en verantwoording. In Cahiers Politiestudies (ISSN: 1784-5300), 37 <http://www.maklu-online.eu/nl/tijdschrift/cahiers-politiestudies/jaargang-2015/37-verantwoording-en-politie/doen-wat-nodig-kwalitatieve-sturing-en-verantwoord/>
- Van Egmond, P., Swami-Persaud, A. en Verwest, A. (2020) Q-teams; De politie onderweg naar toekomstbestendige opsporing en vervolging. Politie en Wetenschap, Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Van Grinsven, S., & Verwest, A. (2017). Vijf jaar Aanpak Top600: waar staan we nu? In Justitiële verkenningen, jrg. 43, nr. 1, 127-141.
- Van Ours, J.C., & Vollaard, B. (2011) Does Regulation of Built-in Security Reduce Crime? Evidence from a Natural Experiment. The Economic Journal, Volume 121, Issue 552. mei 2011, pagina 485-504.
- Van Reemst, L. Fisher, T.F.C. & Van Dongen, J.D.M. (2013) Risicofactoren voor herhaald slachtofferschap: Een literatuurscan. Sectie Criminologie, Erasmus School of Law, Rotterdam: Erasmus Universiteit.
- Van Soomeren, P. & Wever, J., (2015). Review of costs and benefits analysis in crime prevention Report to the European Commission, Directorate-General for Justice, Freedom and Security; Contract JAI/B/1/2003/05a. Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/publication/341110676_Review_of_Costs_and_Benefits_Analysis_in_Crime_Prevention_Report_to_the_European_Commission_Directorate-General_for_Justice_Freedom_and_Security_Contract_JAIB1200305a
- Van der Velpen, P. (2018). Het preventie ultimatum. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Van der Vijver, K. Johannink, R., Overal, K., Slot, P., Vermeer, A., Van der Werff, P., Willekens, H. en Wisman, F. (2009). Burgernet in de praktijk. De evaluatie van de pilot Burgernet. Stichting Maatschappij Veiligheid en Politie (SMVP), Dordrecht. Geraadpleegd van: <https://maatschappijveiligheid.nl/kennisbank/burgernet/>
- Veilig@Rotterdam. (2018). High Impact Crime 2019 Rotterdam. Gemeente Rotterdam.
- Veilig@Rotterdam. (2018). Veiligheidsprogramma 2018 – 2023. Gemeente Rotterdam.
- Veilig010. (2013). Programma veiligheid 2014-2018. Gemeente Rotterdam.
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten & Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2010, juni). Naar buiten - Spoorboekje burgerparticipatie voor raad en college. Uitgave van In actie met burgers!, deelproject van het Actieprogramma Lokaal Bestuur. Geraadpleegd van https://vng.nl/files/vng/vng/Documenten/Extranet/Burgerzaken/bestanden_burgerparticipatie/Naar_buiten.pdf
- Versteegh, P. (2005). Informatiegestuurde Veiligheidszorg. Dordrecht: Stichting SMVP.
- Versteegh, P., & Hesseling, R. (2013). De B3W-matrix, naar een meer effectieve aanpak van woninginbraken. In Tijdschrift voor de Politie, jrg. 75, nr. 9/10, 15-21. Den Haag: Reed Business Information. Geraadpleegd van <https://www.politieacademie.nl/kennisenonderzoek/kennis/mediatheek/pdf/89054.pdf>

Verwest, A. (2016). Aanpak Top600 en het Actiecentrum Veiligheid. Geraadpleegd op 24 juni 2020 van <https://www.dsp-groep.nl/projecten/aanpak-top600-actiecentrum-veiligheid/>

VNG. (2003, 2017). Handreiking voor gemeenten - Kernbeleid Veiligheid 2017. Geraadpleegd van <https://vng.nl/files/vng/kernbeleid-veiligheid-2017.pdf>

Vos, L. (z.d.). Toezichthouders moeten rugdekking geven - interview met Dominic Schrijer over vitale coalities. In Vereniging van toezichthouders in woningcorporaties (VTW), Nieuwsbrief 155, artikel 1210. Geraadpleegd van <https://www.vtw.nl/nieuwsbrief/155/artikel/1210>

Wegwijzer jeugd en veiligheid. (z.d.). Jeugdgroepen aanpakken: gebruik het 7 stappenmodel.

Weisburd, D., Savona, E.U., Hasisi, B., & Calderoni, F. editors (2020). Understanding Recruitment to Organized Crime and Terrorism. Springer.

Welten, B.J.A.M. (2005). Politie in ontwikkeling: visie op de politiefunctie, p 93.

Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatie Centrum, Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2016). Burgerparticipatie in veiligheid. In Justitiële Verkenningen, 5. Den Haag: Boom juridisch. Geraadpleegd van https://www.wodc.nl/binaries/JV1605_Volledige%20tekst_tcm28-163748.pdf

Wolfgang, M., & Sellin, T. (1964). The measurement of delinquency. New York: Wiley and Sons. Geraadpleegd van <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/001112876501100417?journalCode=cadc>

Wolfowicz, M., Litmanovitz, Y., Weisburd, D., & Hasisi, B. (2019). A Field-Wide Systematic Review and Meta-analysis of Putative Risk and Protective Factors for Radicalization Outcomes. Journal of Quantitative Criminology, 3 December, 1-41. Geraadpleegd van <https://link.springer.com/article/10.1007/s10940-019-09439-4>

Wouter, S., Tielenburg, C., Rodenhuis, W., Kolthoff, E., Van Duin, M. & Veenstra, S. (2016). Basisboek integrale veiligheid. Den Haag: Boom.

WRR. (2016). Big Data in een vrije en veilige samenleving. Rapport nr 95. Geraadpleegd van <https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2016/04/28/big-data-in-een-vrije-en-veilige-samenleving>.

WRR. (2016). Factsheet aanbevelingen WRR-rapport 95: Big Data in een vrije en veilige samenleving. Geraadpleegd van <https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2016/04/28/big-data-in-een-vrije-en-veilige-samenleving>

WRR. (2016). Synopsis van WRR-rapport 95: Big Data in een vrije en veilige samenleving. Geraadpleegd van <https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2016/04/28/big-data-in-een-vrije-en-veilige-samenleving>

Colofon

Aan deze handreiking werkten
veel experts mee, in alfabetische volgorde:

Bram van Dijk
Hester van Dijk-de Waal
Ruud van Es
Evert Janssen
Armando Jongejan
Bianca Kreuning
Marian Krom
Paul van Soomeren
Bart Venrooij
Peter Versteegh
Jaap de Waard

Vormgeving:
Louisa van Zuilichem

Pro HIC

November 2020

Deze handreiking laat zien hoe High Impact Crime (HIC) in Nederland op lokaal niveau aangepakt kan worden door politie, gemeente en Openbaar Ministerie (OM) in samenwerking met burgers en instellingen/bedrijven. Doelgroep voor deze handreiking is een vitale coalitie van de lokale driehoek – de burgemeester, politieleiding en het OM met hun ambtelijke ondersteuners en uitvoerders. Ook instellingen en burgers uit het maatschappelijk middenveld, waarmee bij de aanpak van HIC nauw wordt samengewerkt, kunnen van de handreiking gebruik maken. Deze handreiking richt zich vooral op de mensen die met een been in de uitvoering staan en met het andere been in het beleid.

‘Samen aan de slag gaan’ klinkt logisch en simpel, maar blijkt in de praktijk vaak helemaal niet zo eenvoudig. Het gaat immers om verschillende stakeholders die deels andere belangen en interesses hebben, en een andere bedrijfscultuur en organisatiestructuur kennen. Het zijn verschillen die samenwerking in de weg kunnen zitten. Deze handreiking geeft daarvoor oplossingsrichtingen en tips. Een aanpak die bewezen effectief is: in de afgelopen jaren zijn inbraken, berovingen en overvallen flink verminderd. We zijn dus op de goede weg. Maar die trend kan zo maar weer veranderen en bovendien zijn de problemen op sommige plekken en in sommige buurten helemaal niet minder geworden. We mogen daarom zeker nog niet tevreden achterover leunen en overgaan tot de orde van de dag. High Impact Crime blijft aandacht vergen.

Deze handreiking geeft op een praktische wijze aan hoe we samen – politie, gemeente, OM, bewoners en ondernemers – iets kunnen doen aan High Impact Crime. Dat begint altijd met een goede degelijke analyse en gezamenlijke vaststelling van wat nu precies het probleem is ter plekke. Alleen zo wordt de op zo’n analyse gebaseerde gezamenlijke aanpak effectief. HIC is – en blijft! – daar belangrijk genoeg voor.

www.ProHIC.nl

Ministerie van Justitie
en Veiligheid

